

**A KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI
REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET**

**ORADEA—NAGYVÁRADON
1937. OKTÓBER HÓ 28-IK NAPJÁN TARTOTT
ÉVI RENDES KÖZGYÜLÉSÉNEK
ÉS BIRÓSÁGI ÜLÉSÉNEK**

JEGYZŐKÖNYVE.

AZ EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS KIADVÁNYA.

**Nyomatott
a Kálvin könyvnyomdában Oradea—Nagyváradon
1937.**

**A KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI
REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET**

**ORADEA—NAGYVÁRADON
1937. OKTÓBER HÓ 28-IK NAPJÁN TARTOTT
ÉVI RENDES KÖZGYÜLÉSÉNEK
ÉS BIRÓSÁGI ÜLÉSÉNEK**

JEGYZŐKÖNYVE.

AZ EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS KIADVÁNYA.

**Nyomatott
a Kálvin könyvnyomdában Oradea—Nagyváradon
1937.**

A KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REF. EGYHÁZKERÜLET
Nagyváradon 1937 okt. 28-án a református egyház
Kulturpalotájában tartott évi rendes közgyűlésének
és bírósági ülésének

JEGYZŐKÖNYVE.

JELLEN VOLTAK:

Sulyok István püspök és **dr Thury Kálmán**
főgondnok elnöklete alatt:

A jegyzői karból: Csernák Béla lelkészi és dr Soós
István világi főjegyző, Peleskey Sándor lelkészi aljegyző.

Tanácsbirói karból: Debreczeni István, Papp József,
Balajthy Jenő, Kiss Károly lelkészi, dr Ajtai Nagy
Gábor, Bónis Elemér, dr Kotzó Jenő világi tanácsbírák.

Egyházkerületi ügyész: Dr Harcsár Géza.

Egyházmegyék részéről:

A bánsági egyházmegyéből: Nemes Elemér espe-
res, dr Szathmáry Lajos e. m. gondnok, Keresztes József
lelkészi, Szeless Gyula világi képviselő.

A bihari egyházmegyéből: Vadai Béla esperes,
Könyves János, Szücs László lelkészi, dr Sarkady Sán-
dor, Udvarhelyi Béla világi képviselők.

Az érmelléki egyházmegyéből: Szabó Zoltán espe-
res, Pappszász Lajos e. m. gondnok, Hegedüs Albert,
Kalmár István lelkészi, dr Gulácsy Sándor, Kozma La-
jos világi képviselők.

A nagybányai egyházmegyéből: Boros Jenő esperes,
dr Böszörményi Emil e. m. gondnok, Gy. Kovács József,
Sárközy Lajos, Visky Ferenc lelkészi, Tabajdy György,
dr Helmeczy József, Kanizsay Jenő világi képviselők.

A nagykárolyi egyházmegyéből: Gönczy Sándor esperes, dr Kölcsey Ferenc e. m. gondnok, Kovács Lajos lelkészi, Domahidy Ferenc világi képviselő.

A nagyszalontai egyházmegyéből: Arday Aladár esperes, dr Olosz Lajos e. m. gondnok, Nagy Zoltán, Szakács Dénes lelkészi, dr Balogh Ernő, dr Kapéry Béla világi képviselők.

A középiskolák képviselőiben:

Ligeti Jenő szatmári fiu-főgimnáziumi igazgató, K. Gálbory Erzsébet nagyváradai leány-gimnáziumi igazgató.

Elemi iskolák képviselőiben:

Bartha István, Ottmayer Gyula, Kilin Sándor, Czeglédy Sándor.

Az egyházkerület központi hivatalának tisztviselői karából:

Kursinszky Kálmán tanügyi tanácsos, Kovács József pénztáros, Vargha László számvevő.

1. szám. A királyhágómelléki református egyházkerület közgyűlésének Nagyváradon 1937. okt. 27-én a református egyház kúlorpalotájában egybegyűlt tagjai a XC. zsoltár első versének eléneklésével kezdik munkájukat. Ének végeztével Püspök úr a következő imádságban kéri Isten áldását a közgyűlés munkájára:

Hatalmas Isten, mennyei Atyám, alázatos szívvel állunk meg előtted s könyörgő imádságunkat tántoríthatatlan hittel és boldog reménységgel emeljük királyi széked zsámolyához. Tudjuk és megtapasztaltuk, hogy minden emberi vállalkozás és munka hiábavaló, ha végtelen kegyelmed nem ömlik szívünkbe és Szent Lelked csodás ereje nem gyámolít minket.

Urunk és Istenünk! Érezzük, hogy nagy felelőség sulya nyomja vállainkat a Te szent ügyedért, az Ur Jézus Krisztus

drága vérén szerzett örökségért. Gyöngeségünk tudatában félve szinte kétségek között remegünk, hogy ez a jelenvaló világ, mely »olyan mind egy háborgó tenger, amely nem nyughatik és amelynek vize iszapot és sárt hány ki, nincs békessége.« (Ézs. 5 f. 20, 21) zugó áradataival nem önti-é el a szentséges Siont, ahol sátorodat fölemelted és nem mossa-é ki az új Jeruzsálem fundamentum kövét, melyhez örökkévaló reményeink fűződnek? A világ világossága által meggyújtott fénycsóvád, evangéliumod, amelyről ígéret adatott nekünk, hogy »az ég és a föld elmulnak, de az én beszédeim semmiképen el nem mulnak« (Máté 24. 75) e föld legkulturáltabb népe között kialudni látszik. Keleten s nyugaton vérben kel föl a nap s égő romok és halálsikoly között száll le pihenőre. Népünk s fajunk sorsa a világnymoruság szörnyű viharában olyan, mint fekete vizeken a hányt-vetett gálya.

Óh Urunk és Istenünk, ha mindezek láttára a bátorság és reménység lelke elszállani készül az emberi erőtlenség miatt s felszáll lelkünkéből a kétségbeesés kínos kiáltása: »Uram tarts meg minket«: Ne ítélj meg minket, hanem szeliden kérdezz meg tőlünk: »hol van a ti hitetek?« (Luk. 8. 25) s dorgáld meg a szelet és a vizek habjait, hogy föleszmélhessünk, újra és ismét bizonyoságot tegyünk: »Uram te adtál nekünk hajlékot nemzedékről nemzedékre és öröktől fogva mindörökké Te vagy Isten. (XC. zs. 1, 2.)«

Jövel óh jövel Szentlélek Uristen. Ámen.

2. szám. Főgondnok ur a közgyűlést a következő beszéddel nyitja meg:

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

Kerületünk életfolyamata a most lezárult évben az előző nehéz évek következményeinek folytatását jelentette, sőt alig tévedek, ha azt állítom, hogy nehézségeink még mindig növekvő irányzatot mutatnak, ami természetesen következik a társadalmi erők dinamikájából, amely csak a csúcspont elérése után kezd enyhülni. Erről azonban nálunk ma még nincs szó. Elég ha rámutatunk azokra a tilalmakra, amelyek a vallás szabad gyakorlására hozzátartozó vallásos összejövetel, bibliakörök tartását és működését, az egész művelt nyugaton ismert és megbecsült vasárnapi iskolák megszervezését és fenntartá-

sát és sok helyen még a vallásos jellegű férfi és nőszövetségek munkáját is megakadályozzák. A türelmetlen légkör a lelkészi és tanítói tiszteket betöltők körül is gyakran kialakul, ami nem ritkán alaptalan gyanúsításokban s feljelentésekben nyilvánul meg.

Noha egyházi tisztviselőink és hiveink józan megítéléssel és állampolgári lojalitással igyekeznek beleilleszkedni a mindennapi élet kereteibe és ezen belül soha sem helyezkednek szemben más nemzetiségű állampolgárok jogos érzékenységgel, ha csak a magyar fajhoz és a református valláshoz való ragaszkodást nem nevezzük annak, általában még sem találkozzunk hivatalos részről sem azzal az elismeréssel, melyet kifogástalan magatartásunk után méltán elvárhatnánk. Az egész ország közvéleményét befolyásoló és az anyagi érdekek által tüzelt propaganda és a sovén sajtó meggátolá a lelkek békés harmóniáját s a hitélet intenzív munkájának lehetőségét. Ennek tudható be az a sajnálatos tény is, hogy a kormányzat többször hangoztatott jóindulata ellenére sem oldja meg a kerületünk törvényes elismerésének másfélévtizedes kérdését, nem hozza egyenlő nevezőre a különböző felekezetű lelkészeinek kongrua-ügyét, nem folyósítja a kisebbségi egyezményben vállalt iskolasegélyt, ellenben megterheli iskoláinkat súlyos vizsgadíjakkal, nem irányítja és figyelmezteti az alsóbb közigazgatási közegeket és hatóságokat arra, hogy az egyházak működését inkább mindenképen előmozdítani, hogy sem azt kisebb-nagyobb akadályokkal gátolni kell. Annyi keserves csalódás után, mint halvány reménység támad fel lelkünkben azonban az a lehetőség is, hogy a kormányelnök ur komoly szavai, melyek itt Nagyváradon e hó elején hangzottak el, egy jobb korszak beköszöntői lesznek.

Egyházunk helyzete tehát még külső viszonylatban sem mondható kedvezőnek. A belső erő, a hitbeli buzgóság volna ennél fogva az az ellensúly, amely ennek a külső kedvezőtlen légkörnek sorvasztó hatását kiegyenlíteni tudná. De kérдем, belső egyházi életünk rendelkezik-e azzal az erkölcsi erővel, amely kiállja a külvilág ostromát s értékeink biztos fellegváraként tekinthető. A felelet lehangoló, de egyszersmind gondolkodásra és tettekre ébresztő is.

Egyházi életünk alaposabb ismerői előtt már jóideje nem kétséges, hogy népünk közönbössége mindazon területeken, amelyek az egyházi élet azzal összefüggőleg a nemzeti érzés

sikjában fekszenek, napról-napra növekvőben van, sőt egyes helyeken az egyházak vezetősége és a hivek tömegei között elfajult torzsalkodás valóságos egyházellenes mozgalmat váltanak ki. Még alig csendesedtek le valamennyire a bihari, aradi, börvelyi lelkészválasztások nyomán keletkezett hullámvérések, máris veszedelmesebb tüzek lobbantak fel a nagyszalontai, nagykárolyi, piskolti és vetési egyházközségekben, amelyek ezeknek a tekintélyes egyházközségeknek létalapját veszélyezteti. Nem lehet most a feladatomban, hogy ezeknek a katasztrófális állapotoknak okait keressem, az illetékes hatóság bizonyára megtalálja az orvos-szereket s ha szükséges az operálókést is ezeknek a rákos daganatoknak eltávolítására, de nem mellőzhetem most annak megállapítását, hogy mindez nem következhetne be, ha az egyházas élet oly általános hanyatlást nem mutatna. Ennek a fokozatos süllyedésnek okát azonban nem szabad egyszerűen a mai gazdasági viszonylatban keresni, mert habár a szegénység gyakran elfásulttá tesz, tapasztalataink szerint ritkább esetben a szegénység idézi elő a lélek közönbösségét a vallásos élet iránt, sőt igen gyakran azt látjuk, hogy a legszűkösebb viszonyok között élő hittestvéreinkben lobog legerősebben a hitbuzgóság. Tehát másban keresendő a baj forrása. Az egyházak vezetésénél nem ritkán észlelhető gondatlanság, nemtörődömség és a kellő körültekintést nélkülöző kormányzás mellett általánosságban hiveink jelentékeny részénél elhalványodtak az erkölcsi világ célkitűzései és a vallásos élet kötelező szabályainak tudata. Az ilyen embereknek lassanként megszűnik az eszmék iránt való fogékonyság s minden gondolatukat az anyagi lét kérdése foglalja le. Ez a materiális alapon kifejlődött közönbösség, amely a mostoha közéleti viszonyokat használja fel ürügyül a vallási és faji kötelességek elhanyagolására, súlyos veszélyt rejt magában, mert a közönbös emberek csaknem oly ellenségei egyházunknak, mint azok, akik nyíltan ellenségek. Egyházunkat csak a hitbuzgó emberek tarthatják fenn s életképességünket az fogja eldönteni, mennyire vagyunk képesek hitsorsosainkba lelket önteni, őket magyar kálvinista öntudatra és közösségi érzésre ébreszteni.

Mireánk a református egyház vezetőire vár ez a feladat, mely alól senki sem vonhatja ki magát, sem a lelkészek, sem a tanítók, sem a világiak. És itt nem mellőzhetem annak a kapcsolatnak újbólvaló kihangsúlyozását, amely a romániai

református egyház és a magyar népkisebbség között fennáll. Ha igazság az, hogy a romániai egyház nemzeti egyház, — amit kétségbe vonni nem lehet, — akkor le kell vonni ennek a tényleges helyzetnek okszerű, parancsoló következtetéseit is minden egyháztagnak, de elsősorban a vezetésre hivatottaknak s úgy gondolkozásukban, mint ténykedésükben, úgy magán, mint közéleti tevékenységükben szigoruan ragaszkodniok kell nemcsak vallásunk hitelveinek és ősi egyházalkotmányunk ép-ségben tartásához, hanem egyházunk nemzeti karakterének megvédéséhez is. Hogy ez a kötelesség mit jelent és minő magatartást ír elő számunkra a veszélyes jelszavaktól hangos, közélet mezején, azt minden református magyar ember nem a kényelem szeretetétől és a zsebétől, hanem a szívetől kér-dezze meg. Vannak idők, amikor szellemi javainkért áldozatot is kell hozni, és ilyen a mai idő is, nem elég a mult embe-reinek áldozatkészségét és mártirumát dicsőíteni, ezeknek a példáját magatartásával csak megcsufolni, a nép vezetői fele-lősek egyházunknak és nemzetünknek azért, hogy a vallásos-ság és a nemzeti érzés ez a két szorosan egybekapcsolódó és egymást kiegészítő tényezője a mi kisebbségi életünknek, ki ne aludjon, hanem a két szárny segítségével lendüljünk az élet üditőbb légkörébe.

Főtiszteletü és Méltóságos Közgyűlés!

Ezzel be is fejezném beszédemet, ha egy szomorú köte-lesség, a kerület mult évi nagy veszteségeire ne terelné gondolataimat. A szokottnál is bővebben aratott soraink kö-zött a halál. Nemcsak számbelileg, de egyéni súly tekintetében is rendkívüli a mi veszteségünk. Nagy ürt vágott a halál ka-szája a mi világi vezető embereink sorába. Nagy Sándor a nagykárolyi és Fráter Emil a nagyszalontai e. m. gondnokát sorolom fel elsősorban az elköltözöttek közül. Az előbbi egy-házmegyéjének s kerületünknek igazi kálvinista hitbuzgóság-gal, nagy jogászi és társadalmi felkészültséggel vértezett régi vezető egyénisége volt, akit humánus, kiegyenlítésre törekvő lelkületénél és lírai kedélyénél fogva általános szeretet kör-nyezett, Fráter Emil pedig, bár családjának kálvinista hagyo-mányait csak nemrég vitte be egyházi közéletünkbe, szere-tetreméltó egyéniségével, a magyar uriembernek megnyerő modorával és ügybuzgalmával egyik legértékesebb vezető emberünk-ké lett. Az ő elmulásuknak szomorú eseményeit dr

Ujfalussy Sándor egyházmegyei és egyházkerületi tanácsbíró-
nak váratlan halála tetőzte be. Ez a ritka áldozatkészséggel,
nagy ügybuzgalommal és erős szellemi felkészültséggel meg-
áldott egyházi emberünk halálával oly ürt hagyott maga után,
különösen szűkebb hazájában, hogy mi csak aggódva keres-
hetjük az utánpótlást. Nagy részvéttel értesültünk Csaba
Adorján és Uray Jenő volt e. m. gondnokok, továbbá dr Far-
kas Antal és Rácz Gyula m. tanács-bírák és Fráter Barnabás
a debreceni e. m. volt gondnokának és bihari e. m. volt tanács-
bírájának haláláról is. Derék, lelkes munkásai voltak ők sze-
retett egyházunknak, akikről csak hálával lehet megemlékezni.

Elköltöztek az élők sorából dr Gyenge János szalárdi,
Borbély Sándor csokalyi, Szabó József aranyosmeggyesi, Far-
kas János kisszántói, Szöllősi Imre nagybodófalvi és id. Kürthy
Károly dabloci lelkészek. Mátray Lajos szatmári gimn. tanár,
Lázár Mária bályoki és id. Vadnai Pál vetési tanítók is. Hosz-
szabb időn át buzgón végzett munka után tértek nyugovóra e
munkás testvéreink, emlékük legyen áldott.

Ezek után atyafiságos szeretettel köszöntve Közgyüle-
sünk megjelent alkotó tagjait, Közgyűlésünket elnöktársaim
nevében is megnyitottnak jelentem ki.

Közgyűlésünk Főgondnok ur megnyitó be-
szédét jegyzőkönyvébe iktatja s intézkedést
igénylő pontjaira külön számok alatt határoz.

3. szám. Főjegyző jelenti, hogy a belügyminisz-
ter 12.230—1937. számú rendeletével és a helybeli
katonai parancsnokság 1937 okt. 22-én kelt iratával
gyűlésünk megtartását engedélyezte.

Tudomásul szolgál.

4. szám. Közgyűlésünk tanácskozása kezdetén
táviratban jelentette Őfelsége kabinetirodájának alatt-
valói hódolatát s ugyancsak táviratban üdvözölte a
minisztertanács elnökét és a vallásügyi miniszttert.

5. szám. A főjegyző felolvassa az egyházkerületi
közgyűlés alkotó tagjainak névsorát (lásd a jegyző-
könyv elején.) Bejelenti, hogy távolmaradásukat ki-

mentették: Telegdy József e. m. gondnok, és Bakcsyné Korbuly Irén szatmári leánygimnáziumi igazgató.

Közgyűlésünk megállapítja, hogy jelen van 50 szavazati és 3 tanácskozási joggal bíró tagja. A távollevők elmaradását sajnálattal veszi tudomásul.

6. szám. Olvastatott a királyi kabinet-irodának egyházkerületünk 1936 november 25-ki közgyűlésből küldött hódoló táviratára adott válasza, mely szerint Őfelsége a Király a hódolatot szívesen fogadta. Ugyancsak olvastatott a kultuszminiszter urnak 1936. nov. 25-ki közgyűlésünkéből küldött táviratra érkezett válasza, melyben az üdvözetet megköszönte.

Örömmel szolgál tudomásul.

7. szám. A nagyszalontai egyházmegye esperesi hivatala 74—1937. szám alatt jelenti, hogy dr Olosz Lajos egyházkerületi világi jegyzőt a nagyszalontai egyházmegye gondnokká választotta és őt f. évi szept. 28-án tisztségébe beiktatta. Olvastatott dr Olosz Lajos levele, melyben bejelenti, hogy egyházkerületi világi jegyzői tisztségéről lemond.

Közgyűlésünk örömmel veszi tudomásul, hogy dr Olosz Lajos a nagyszalontai egyházmegye gondnokává választott és őt alkotó tagjai sorába beiktatja.

A megüresedett egyházkerületi világi aljegyzői tisztség betöltéséről más szám alatt határoz.

8. szám. A bánsági egyházmegye f. évi október 7-én tartott közgyűléséből jelenti, hogy az egyházmegye gondnokául dr Szathmáry Lajos az oravicai református egyház főgondnoka választott meg és őt az egyházmegye hivatalába beiktatta.

Az egyházkerületi közgyűlés dr Szathmáry Lajos megválasztásáról örömmel értesül és őt alkotó tagjai sorába iktatja.

9. szám. A nagykarolyi egyházmegye esperesi hivatala 1397—1937. sz. alatt jelenti, hogy az egyházmegye gondnoki tisztségére dr Kölcsey Ferenc egyházkerületi világi tanácsbíró választatott meg, akit az egyházmegye közgyűlése 1937 okt. 21-én tisztségébe beiktatott.

Közgyűlésünk a bejelentést örömmel veszi tudomásul és dr Kölcsey Ferenc nagykarolyi egyházmegyei gondnokot alkotó tagjai sorába iktatja.

Az egyházkerületi világi tanácsbiróság betöltéséről külön szám alatt határoz.

10. szám. A szavazatbontó-bizottság jelenti, hogy a zsinati rendes lelkészi tagságra beérkezett szavazatokat 1937 március 19-én felbontotta. A beérkezett 205 érvényes szavazatból Boros Jenő szatmári lelkész és esperesre 155, Nemes Elemér lugosi lelkész és esperesre 50 szavazat esvén, az abszolút többséget Boros Jenő nyerte el.

Egyházkerületi közgyűlésünk a választás eredményét tudomásul veszi s Boros Jenő szatmári lelkész, nagybányai esperes, zsinati rendes lelkészi taggá választását igazolja s részére a megbízó levelet a 16—1927. számú határozatának 3. és 4. pontja szerint kiadni rendeli.

A választás eredményéről a zsinat főtiszt. és méltóságos Elnökségét értesíti.

A megüresedett zsinati pót-lelkészi tagság betöltéséről más szám alatt határoz.

11. szám. A szavazatbontó-bizottság jelenti, hogy az egyházkerületi lelkészi tanácsbiróságra beadott szavazatokat 1937 március 19-én felbontotta. A beérkezett 201 érvényes szavazatból Magoss Ferenc mikolai lelkész 82, Jakab Viktor belényesi lelkész 73, Oláh Sándor 23, Keresztes József 21, Donáth László 1, Sárközy Lajos 1 szavazatot nyervén, abszolút többséget senki sem kapott s így Püspök úr a két legtöbb

szavazatot nyert jelölt: Magoss Ferenc és Jakab Viktor között új szavazást rendelt el. A második szavazás alkalmával beérkezett szavazatokat okt. 1-én felbontotta. Beadatott 203 érvényes szavazat, amelyből Jakab Viktorra 105, Magoss Ferencre 98 esett s így az abszolút többséget Jakab Viktor nyerte el.

A szavazatbontó bizottság jelentése alapján közgyűlésünk megállapítja, hogy egyházkerületi lelkeszi tanácsbíróvá Jakab Viktor belényesi lelkesz választatott meg, aki a közgyűlés színe előtt az esküt leteszi. Püspök úr az új tanácsbíró urat meleg szavakkal köszönti, aki az egyházkerület bizalmát hálásan megköszöni.

12. szám. A szavazatbontó bizottság jelenti, hogy az 1937 március 19-ik szavazatbontásnál

a bánsági egyházmegyéből szavazatot nem küldött Dunaszentilona, érvénytelen szavazatot küldött Temesvár, amennyiben a boritékról mind a két pecsét hiányzott,

a bihari egyházmegyéből szavazatot nem küldött Váradless,

az érmelléki egyházmegyéből szavazatot nem küldött Csokaly,

a nagybányai egyházmegyéből érvénytelen szavazatot küldött: Adorján, mert a külső pecsétet a boriték első oldalára helyezte,

a nagykarolyi egyházmegyéből Iriny, az egyházkerületi lelkeszi tanácsbíróvágra nem szavazott,

a nagyszalontai egyházmegyéből érvénytelen szavazatot küldött Tamáshida, mert a boritékról a pecsét hiányoztak.

Az 1937 október 1-i szavazatbontásnál

a bánsági egyházmegyéből érvénytelen szavazatot küldött Ujmosnica, mert Magoss Árpádra szavazott,

a bihari egyházmegyéből szavazatot nem küldött Váradless,

az érmelléki egyházmegyéből érvénytelen szavazatot küldött Piskolt, mert szavazó-lapjáról a gondnok

aláírása és pecsétje hiányzott, szavazatot nem küldött Csokaly és Micske,

a nagybányai egyházmegyéből szavazatot nem küldött Vetés,

a nagykárolyi egyházmegyéből szavazatot nem küldött Bere.

A szavazatbontó bizottság jelentése kiadatik az esperesi hivataloknak további eljárás végett.

13. szám. A magyarországi református egyház konventje 83—1937. szám alatt értesítette Püspök urat, hogy Papp Imre debreceni vallástanító-lelkész elvesztette második lelkészképesítő bizonyítványát s arról másolat adatott ki. Püspök ur a konventi átiratot az esperesi hivatalokkal közölte.

Tudomásul szolgál.

14. szám. Egyházkerületi közgyűlésünk a tiszántuli református egyházkerület új püspökét Maklárty Károly debreceni lelkészt megválasztása alkalmából üdvözölte. Az üdvözlőlevelet a tiszántuli egyházkerület közgyűlése 249-a—1936. számú határozatával megköszönte.

Tudomásul szolgál.

15. szám. Széll György avasujvárosi lelkész ny. esperes hálás köszönetét nyilvánítja közgyűlésünk 12—1936. számú határozatában foglaltakért.

Tudomásul szolgál.

16. szám. Főgondnok ur megnyitó beszédében kegyeletes szavakkal emlékezett meg dr Nagy Sándor nagykárolyi egyházmegyei gondnok elhunytáról, aki kerületünknek igazi kálvinista ügybuzgósággal, nagy jogászai és társadalmi felkészültséggel vértezett régi vezető egyénisége volt, akit humánus, kiegyenlítésre

törekvő lelkületénél és lírai kedélyénél fogva általános szeretet környezett.

Közgyűlésünk mély megilletődéssel értesült dr Nagy Sándor nagykarolyi egyházmegyei gondnok haláláról és munkás életének emlékét kegyelettel örökíti meg jegyzőkönyvében.

A halálával megüresedett zsinati rendes világi tagság betöltéséről más szám alatt határoz.

17. szám. Főgondnok ur megnyitó beszédében fájdalommal emlékezik meg arról a veszteségről, amely egyházkerületünket Fráter Emil nagyszalontai egyházmegyei gondnok elhunytával érte, aki bár családjának kálvinista hagyományait csak nemrég vitte be egyházi közéletünkbe, szeretetreméltó egyéniségével, a magyar uriembernek megnyerő modorával és ügybuzgalmával egyik legértékesebb vezető emberünké lett.

Közgyűlésünk mély megilletődéssel értesül Fráter Emil nagyszalontai egyházmegyei gondnok haláláról és emlékét kegyelettel örökíti meg jegyzőkönyvében.

A halálával megüresedett zsinati pót világi tagság betöltéséről külön szám alatt határoz.

18. szám. Főgondnok ur megnyitó beszédében megindult érzésekkel emlékezett meg Dr Ujfalusi Sándor egyházkerületi világi tanácsbíró váratlan haláláról, aki ritka áldozatkészséggel, nagy ügybuzgalommal és erős szellemi felkészültséggel megáldva munkálkodott egyházáért s halálával nagy ürt hagyott maga után, különösen szűkebb hazájában.

Közgyűlésünk nagy szomorúsággal értesül dr Ujfalusi Sándor egyh.-kerületi világi tanácsbíró váratlan haláláról s emlékét kegyelettel örökíti meg jegyzőkönyvében.

A halálával megüresedett egyházkerületi világi tanácsbírótság betöltéséről külön szám alatt határoz.

19. szám. Főgondnok ur megnyitó beszédében nagy részvéttel emlékezik meg Csaba Adorján volt nagybányai gondnok, Fráter Barnabás a debreceni egyházmegye volt gondnokának és a bihari egyházmegye volt tanácsbírájának haláláról, akik mind a ketten derék lelkes munkásai voltak szeretett egyházunknak, előbbi éveken át egyházkerületünkben a főgondnok helyettesi teendőket is nagy buzgósággal látta el.

Közgyűlésünk Csaba Adorján és Fráter Barnabás egyházmegyei gondokok emlékét kegyelettel örökíti meg jegyzőkönyvében.

20. szám. Főgondnok ur kegyelettel emlékezik meg megnyitó beszédében Uray Jenő szatmári főgondnok, dr Farkas János kisszántói, Szöllősi Imre nagybodófalvai és id. Kürthi Károly dabolci lelkészek, Mátrai Lajos szatmári nyugalmazott gimnáziumi tanár, Lázár Mária bályoki és id. Vadnai Pál vetési tanítónő haláláról.

Egyházkerületi közgyűlésünk a hosszabb időn át buzgón végzett munka után nyugvóra tért testvéreink emlékét kegyelettel örökíti meg jegyzőkönyvében.

21. szám. Az Igazgató-tanács beterjeszti a Nagyváradon 1937 július 2-án tartott ülésének jegyzőkönyvét, amely szerint az Igazgató-tanács tagjai közül Ligeti Imre és Bartha István igazgató-tanácsosok, a szabályrendelet 2. §-ának utolsó szakasza értelmében az esküt letették (4. szám.) Az Igazgató-tanács felkérte Püspök urat, hogy a katonai előkészítő felügyelőség által 1935 május 9-én 1050. sz. alatt kiadott s vallásunk szabadságába ütköző rendelet visszavonása érdekében felirattal forduljon a vallásügyi miniszter urhoz (6. szám.); felkérte továbbá, hogy a bibliakörök és a vasárnapi iskolák tartását megtiltó rendeletnek visszavonása, az ügy megnyugtató rendezése céljából ismételten irjon fel a vallásügyi miniszteriumhoz. (7. sz.) Miniszteri rendeletre a VII. elemi osztályos tanköny-

vünkben a hazaszeretet című fejezetet át kellett dolgozni (8. sz.) Az Elnökség tervbe vette, hogy a nagy szünet alatt a tanítók részére egy továbbképző-tanfolyamot rendez, erre azonban nem került sor, mert a tanítóknak az állami tanügyi hatóságok által rendezett tanfolyamokon kellett megjelenni. (9. szám.) Tárgyalta az érmelléki gyám- és nyugdíjintézet alapszabályait. (10. sz.) Megerősítette a micskei (11. sz.), a tamáshidai (13. sz.) lelkészi díjleveleket. Jóváhagyta a törvényi adásvétel és csere-ügyletet (14. sz.), határozott az érselindi imaház vétele tárgyában (15. sz.), Kocsár Lajosné érmihályfalvai adománya tárgyában (16. sz.), a nagybányai házastelek adásvétele (17. sz.), a margittai felebbezés (18. sz.), az aradi felebbezés (19. sz.) tárgyában és felhívta az egyházmegyét, hogy a szabályrendelet 6-ik §-ában megjelölt ügyeket ne elnököleg, hanem vagy az Igazgató-tanácsban, vagy a közgyűlésen intézzék el.

Tudomásul szolgál.

22. szám. Az Igazgató-tanács jelentése alapján közgyűlésünk intézkedett a dr Nagy Sándor és Fráter Emil igazgató-tanácsosok halálával megüresedett igazgató-tanácsi helyek betöltéséről. A titkos szavazást elrendelte s a szavazatok összeszedésére Pappszász Lajos e. m. gondnok elnöklete alatt Boros Jenő, dr Kotzó Jenő és Peleskey Sándort küldték ki, akik jelentették, hogy leadatott 46 szavazat, amelyből dr Kölcsey Ferenc 38, dr Szathmáry Lajos 32, dr Böszörményi Emil 14, Kozma Lajos 3, dr Olosz Lajos 2, dr Gulácsy Sándor 1 szavazatot nyert. Érvénytelen volt 1 szavazat.

Egyházkerületi közgyűlésünk megállapítja, hogy igazgató-tanácsi tagokká választottak: dr Kölcsey Ferenc nagykárolyi és dr Szathmáry Lajos bánsági e. m. gondnokok.

23. szám. A romániai egyetemes református egyházi főbiróságba egyházkerületünk részéről 20—1936. számú határozattal megválasztott tagok megbízatása lejárván, közgyűlésünk az egyetemes főbiróságba az

Elnökség — Sulyok István püspök és dr Thúry Kálmán egyházkerületi főgondnok mellett — kiküldi, illetve megválasztja:

rendes tagokul Csernák Béla egyházkerületi főjegyzőt és dr Ajtai Nagy Gábor egyházkerületi világi tanácsbíró,

póttagokul: Vadai Béla esperest és dr Kölcsey Ferenc egyházmegyei gondnokot.

A megválasztott tagok megbízatása, ha a zsinat másként nem intézkedik, 1938 december 31-ig tart.

Erről a megválasztottakat és az erdélyi egyházkerület Elnökségét jegyzőkönyvi kivonaton értesíteni rendeli.

24. szám. Püspök úr beterjeszti jelentését az egyházkerület 1936. évi általános állapotáról. A jelentés nyomtatásban a közgyűlés alkotó tagjainak megküldetvén, felolvasottnak tekintetik. (Lásd a jegyzőkönyv 2. sz. mellékl.)

1. Egyházkerületi közgyűlésünk Püspök úr jelentését, melyben magas órallói helyén széles horizontról tekintti át református egyházunk helyzetét, köszönettel fogadja és jegyzőkönyvéhez csatolja.

2. A püspöki jelentés megállapítását, mely szerint magyar református egyházunk életutja nem fölfelé ivelt, hanem mint a szárnyát összezárt madár egyre jobban aláhanyatlik, úgy veszi mint ítéletet, a mai nemzedék látszat vallásossága felett s az élő Isten nevére kéri, inti egyházunk hivatalosait és közrendjeit, hogy az ó-embert levetkezve, a megromlott világnak teljes erővel ellene állva, változzanak meg elméjük megújulása által, megvizsgálván, hogy mi az Istennek jó, kedves és tökéletes akarata.

3. Mély sajnálattal hallja, hogy amikor az államnak is fő-fő érdeke volna, hogy polgárai tiszta, becsületes jelleműek legyenek, éppen a miniszteriumból érkezett tilalom, amely a vásárnapi iskolák, a középiskolások bibliaköreinek

munkáját beszünteti; s bár az illetékes kormányhatóság nem helyezte hatályon kívül a nőszövetség, férfiszövetség kultuszminiszterileg jóváhagyott alapszabályait, egyes kormányzati tényezők mégis eltiltották ezek működését, még a konfirmálandó gyermekek oktatása elé is akadályokat gördítettek. Hálás elismeréssel adózik Püspök úrnak a helyzet orvoslása érdekében végzett fáradozásaiért, kéri, hogy közgyűlésünk nevében erélyes felirattal forduljon a kultuszminiszter úrhoz a tiltó rendeletek hatályon kívül helyezése érdekében.

4. Örömmel hallja, hogy a súlyos gazdasági viszonyok között sem aludt ki egyházunk tagjaiban az áldozatkészség lelke s a nemes adakozóknak a püspöki jelentés megküldésével elismerését nyilvánítja.

5. A jobb jövő reményével látja iratterjesztésünk kicsiny mustármagjának kiterjedését.

6. Óva inti egyházközségeinket a meg gondolatlan adósságcsinálástól s az egyházmegyéket felhívja, hogy az adósságok felvételének engedélyezésénél körültekintő gondossággal és atyai szigorral járjanak el.

7. Rendeli, hogy a lelkészek és az államsegélyben nem részesülő nagy szegénységgel küzdő tanítók fizetését az egyházközségek évről-évre maradék nélkül kiszolgáltassák. Felkéri Püspök urat, hogy az E. T. I. t.-c. 185. §-ban foglalt püspöki felügyelői jogánál fogva mindazok ellen, akik a lelkészek és tanítók fizetésének kiszolgáltatása körül mulasztásokat követnek el, a törvény szigorával járjon el.

8. Jóleső érzéssel veszi tudomásul, hogy Püspök ur a szatmármegyei kicsiny szegény gyülekezetek meglátogatása alkalmával megnyugtató tapasztalatokat szerzett. Köszönetet mond Püspök úrnak, hogy vállain sok esztendővel törhetetlen kötelességtudással és apostoli lelkesültséggel keresi fel a vigasztalás, buzdítás igéje után szomjuhozó gyülekezeteket.

9. Felhivja az esperes urakat, hogy esperesi jelentéseiket nagy körültekintéssel készítsék el; az egyházlátogatási jegyzőkönyv jegyzet rovata alatt a kanonika visitatio jegyezze fel az egyes gyülekezetek helyzetképét s az esperes urak az egyházmegye általános helyzetképét ezeknek a jelentéseknek felhasználásával készítsék el. Egyházlátogatásaik alkalmával vizsgálják meg a parochiális és iskolai könyvtárakat is s a vizsgálat eredményéről tegyenek jelentést a püspöki hivatalnak.

25. szám. Az esperesi kar jelenti, hogy a következő segélykérvények érkeztek be: a bányai egyházmegyéből: Bégamonostor, Bunyaszekszárd, Karánsebes, Lippa, Nagylak, Pécska, Ujkisoda, Ujmosnica, Valkány, a bihari egyházmegyéből: Hegyközszáldobágy, Váradless. Az érmelléki egyházmegyéből: Albis, Éradony. A nagybányai egyházmegyéből: Nagybocskó, Nagytarna, Turterebes, Szamosdara, Borpatak, Aranyosmegyes és józsefházai-hegy, Gombás. A nagyszalontai egyházmegyéből: Belényes, Belényessonkolyos, Belényesujlak, Csermő, Selénd kérvénye.

Jelenti az esperesi kar, hogy segélyezésre egyedül a Baldácsy-alapból nyert osztalék áll az egyházkerületünk rendelkezésére, amely ebben az évben 34.000 leit tesz ki.

Az esperesi kar javaslata alapján egyházkerületi közgyűlésünk az 1937-ik évre a következő segélyeket szavazza meg a Baldácsy-alapból:

Bégamonostornak templom és lelkészlak javításra	2000	Lei.
Bunyaszekszárdnak templomépítésre	2000	„
Ujkissodának Nits István lelkész javadalmához . . .	6000	„
Ujmosnicának a Veress csárdai vallástanításért . . .	1000	„
Váradlessnek melléképületei rendbehozására . . .	3000	„
Borpataki fiókegyháznak imaházépítésre	1000	„
Gombási szórványnak imaházépítésre	4000	„
Józsefháza aranyosmeggyesi hegy imaházépítésre	1000	„
Belényesi lelkésznek a szórványok gondozásáért . . .	1000	„
Belényessonkolyosnak lelkészlak építésre	10000	„
Összesen :	31000	„

A fennmaradó összeg terhére Püspök úr folyósítson segélyt az időközben előfordulható sürgős szükség esetén.

A többi kérelmet fedezet hiányában nem teljesítheti.

Az esperesi hivatalok a püspöki hivatalt értesítsék, hogy a segélyezett egyházközségek és lelkészek a meghatározott célra fordítják-e a segélyösszeget.

26. szám. Tárgyaltatott a nagyszalontai református egyházmegye közgyűlésének 10—1937. számú határozatában egyházkerületi közgyűlésünkhöz felterjesztett az a kérelme, hogy magasabb egyházi érdekből közgyűlésünk a zsinat sürgős összehívására nézve tegye meg a szükséges lépéseket.

Egyházkerületi közgyűlésünk tudatában van annak, hogy egyetemes református egyházunk számos érdeke fűződik a zsinati munkálatok befejezéséhez és az átmenti időszak sok fontos kérdésének megoldásához s azért évek óta állandóan napirenden is tartotta a zsinat összehívásának ügyét. Tudomásul veszi ezzel kapcsolatban annak bejelentését is, hogy az egyházkerület elnöksége, akik a zsinat négy elnöki tisztéből két helyet töltenek be, az E. T. I. t.-c. elfogadása és a II. t.-c. bizottsági letárgyalása óta folyton szorgalmazták a zsinat folytatólagos egybehívását, de ez a törekvésük az erdélyi egyházkerület elnökségének magatartása miatt nem járt sikerrel, sőt legutóbb az erdélyi egyházkerület Igazgató-tanácsa, amely testület pedig nem hivatott dönteni a zsinat összehívása, vagy össze nem hívása tárgyában, az összehívás ellen nyilatkozott meg.

A kerületi közgyűlés ebben a kényszer helyzetben sajnálattal állapítja meg azt, hogy a romániai református egyház egyetemes érdekei kellő felkarolásban és méltánylásban nem részesülnek s így az összesség alkotmányos ere-

jének hiányában kénytelen kormányzati szükségleteinek ellátását a saját hatáskörében eszközölni. Ilyen sürgős feladatként jelentkezik már évek óta a lelkészválasztási és a törvénykezési kérdés megoldása, amelynek elodázása máris óriási erkölcsi hátrányokat vont maga után kerületünkben.

Minthogy egyházkerületi közgyűlésünk a törvény keretei között jogérvényes szabályrendeleteket alkothat, ezennel elhatározza közgyűlés: hogy addig is, míg a romániai ref. egyház zsinata egységes módon fogja rendezni a kérdéseket, a lelkészválasztás és az egyházi törvénykezés szabályait szabályrendeletben fogja megállapítani. Az előmunkálatok végzésére és a tervezet készítésére a közgyűlés egy bizottságot küldött ki, mely áll az Elnökségből, továbbá Csernák Béla, dr Soós István, Ar dai Aladár, dr Kölcsey Ferenc és dr Harcsár Géza bizottsági tagokból, kötelességükké tévén, hogy munkálataikat mielőbb végezzék el, az elnökséget pedig felkéri, hogy a tervezet elkészítése után azt az Igazgató-tanáccsal is letárgyaltatni és a szükséghez képest e célból egy rendkívüli kerületi közgyűlést is egybehívni sziveskedjék.

27. szám. Egyházkerületünk Lelkészerterkezetének választmánya, 1937 október 25-én tartott gyűléséből, egyházkerületünk lelkészi karának szinte elviselhetetlenül súlyos anyagi helyzete tárgyában a következő előterjesztéssel és kérelemmel járul közgyűlésünkhöz :

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

Egyházkerületünk lelkészi kara, már közel két évtizede, egyre súlyosabbá váló anyagi helyzetét, mely már a mélypontra jutott, lemondással és néma türelemmel viselte és viseli. Mindég bizott és remélt ez a tiszteletes testület, hogyha nem is bősége, de elégsége lesz házában a mindennapi ke-

nyérnek. A közel két évtizedes hiábavaló várakozásban és reménykedésben azonban, Krisztusnak ez a hüen vitézkedő tábora mintha lelki erejében hanyatlana, mert a megejtő szegénység miatt az övéiért, házanépéért való emésztődés felőrli legjobb erőit.

Egyházkerületünk lelkészi karának hivatalos reprezentánsa, lelkészértekezletének választmánya nem nézhette tétlenül parochiáink néma szomorúságban való önemésztődését és elrendelte az ok és okozatok feltárásának munkáját, és a segítség módozatainak munkába vételét. Ez a munka fájó és bénító nyomoruságnak okait kezdeti forrásában ott találta meg elsőben, hogy a földreform során a lelkészi állásokat fenntartó egyházak, úgy a más célt szolgáló, mint a lelkészek javadalmát képező földekből nagyon sokat vesztek igen kevés kárpótlással. A lelkészeket kárpótló államsegélyek bőséggel való kárpótlást ígértek a földreformot követő években, de csak ígértek, mert az impérium-változást követő évek államsegély nélkülsége a lelkészek adósságának halmozását vonta maga után, melyet a későn megadott magasabb államsegély sem tudott szanálni. S így a földreform okozta anyagi bajokat ki sem heverhette lelkészi karunk, amikor elkezdődött az államsegély folytonos csökkentése s vele együtt a parochiáink nyomoruságának növekedése, mely egyre nő. Egyházközseink legtöbbje a földreform miatti elszegényedése, a konverzióban szenvedett károk s a hivek fizetőképességének csökkenése miatt, kárpótlást nem adhattak és nem is adhatnak. De nemcsak kárpótlást nem adhatnak, hanem a köteles díjlevélszerű járandóságot sem adják a legtöbb helyen, mert lelketlen izgatók megmételtyezték népünket azzal, hogy urbi et orbi hirdették: »Ne fizessetek, fizet az állam.«

Ezért zokog fel az idei püspöki jelentés: »Lelkészi karunk ajakán súlyos panaszok törnek fel anyagi helyzetének tarthatatlan volta miatt, mely vallásunk és fajunk ügyének ezeket az eléggé meg nem becsült harcosait, egyenesen koldusbotra kényszerítik. Gyülekezeteink nagyobb része még azt a csekély, évről-évre az emberek materiális elfogultsága folytán különböző címek kitalálásával megcsonkított fizetést sem szolgáltatják ki, mert különben nem maradt volna az 1936-ik évről 443,196 lei kifizettetlen lelkészi fizetés.« A püspöki jelentésnek ez a fájó zokogása lelkészeink sorsa felett mutatja, hogy még a keveset sem kapják meg lelkészeink.

De ha megkapnák is, ...!

Ugyanis ha egy létminimumot megállapítunk és a lelkészek díjleveleit a valóságnak megfelelően felértékeljük, akkor látjuk, hogy a létminimumból a szerényen, szegényesen való megélhetésből több mint évi három millió lei hiányzik.

A létminimum megállapítása aként történik, hogy egy saját háztartással bíró lelkésznek a természetben kapott lakása mellett, minden cimen kapnia kell ha ötödéves kétezernégy-száz lejes korpótléket számítunk, de semmiféle előjöheto csapást számításba nem veszünk; ha nőtlen évi 36.000 leit, ha nős 48.000 leit, minden otthon levő gyermek után évi 3500 leit. házonkívül tanuló gyermek után évi 15.000 leit. Jelenben van egyházkerületünkben lelkész:

29 nőtlen	à 36.000 Lei	. 894.000 Lei.
42 nős gyermektelen	à 48.000 „	. 2016.000 „
45 „ 1 gyermek korpótlék	à 65,933 „	. 2967.000 „
28 „ 2 „ „	à 80.117 „	. 2243.000 „
22 „ 3 „ „	à 104.363 „	. 2296.000 „
8 több gyermek korpótlékkal	à 144.000 „	. 1152.000 „

Összesen : 11.568.000 Lei.

E minimális számítás szerint tehát a nagyon szerényen való pusztá megélhetésre kell lelkészi karunknak 11 millió 568 ezer lei és a hivatalosan a nyugdíjintézetünk Végrehajtó-Bizottsága által megállapított értékelés szerinti jövedelme lelkészi karunknak 8,558.000 lei, de csak ha minden tételét megkapná díjlevelének, amiből azonban csak a múlt évben a püspöki jelentés szerint közel fél milliót nem kapott meg.

Ha most már a létminimumnak a végösszegéből kivonjuk a díjlevelek értékösszegét, a mi egyházkerületünkben 3,010.000 lei az az összeg, ami hiányzik a létminimum végösszegéből. Ez a számítás pontos és helyesen vezetett adatok aprólékos hosszadalmas számítások nehéz munkájának az eredménye, amit a mellékelt táblázat igazol. Ez az idemellékelt táblázat azt is mondja, hogy kereken száz lelkész családnak nincsen meg a legszükségesebb megélhetésre, gyermeke taníttatására a létminimuma. Hogy ez milyen nagymérvű nyomoruság kutfeje, elég ha azt említjük meg, miszerint 44 olyan lelkész család van, amelyiknél 35—95.000 lei a létminimum hiánya s ahol 63 házonkívül tanuló gyermeknek tanítására közel 1 millió lei a hiány. Emiatt a lelkész gyermekek nagy százaléka nem tanul

hat, a család elproletárizálódik egyházunk és fajunk végtelen kárára, hiszen ezek a lelkész gyermekek lehetnének népünk vezetésében a leghűbb utánpótlások és lehetnének mint a múlt század években voltak a lelkész családok gyermekei, népünk jólétét munkáló, egyházáért és fajáért minden áldozatra kész hű őrállók a bástyafokon.

Ezt pedig mi, egyházunk ezidőszerinti őrállói tétlenül, a beletörődés fásultságával nem nézhetjük s ha nem is segíthetünk nyomorgó lelkészeinken oly mértékben, hogy a hasonló végzettségű köztisztviselők életszintjének vonalára helyezzük, de legalább a megélhetési minimumot biztosítanunk kell.

A hasonló iskolai képzettséggel bíró köztisztviselők szolgálatuk kezdetén 87.000 Leit, középidején 131.100 Leit, végén 162.540 Leit kapnak. Hol van a mi kivánságunk ettől? És mivel a fenti indokok alapján egyházközségeinkhez hiába fordulunk, egyetemes egyházunk ismert szegénysége miatt pedig nem segíthet, zörgetnünk kell ott, ahonnan a jog az igazság és emberiség szerint is jönnie kell a segedelemnek t. i. az államnál. Az államkormányánál, ahol a más felekezetű lelkészek magas államsegélyben részesülnek akkor, mikor nekünk morzsalék is alig jut az államsegélyből.

Tisztelettel javasoljuk azért a következőket:

Egyházkerületünk közgyűlése mély részvétellel, segítő készséggel vegye tudomásul előterjesztésünket és a kérelemnek helyt adva egyhangu határozattal mondja ki, hogy egyházkerületi közgyűlésünk tudatában annak a felbecsülhetetlen és anyagiakban meg nem fizethető nagy missziónak, amelyet lelképászfiori kara az anyaszentegyház virágzása, a lelkek idvessége és az állam üdve munkájában végez: 1. A kebelbeli egyházközségek összes lelkészi állásának díjleveleit folyó év végéig nagy körültekintéssel revideáltassa és ahol a régi idők díjleveleivel szemben akár a leire való átszámítás (1:24), akár más tekintetben csonkulás történt, a díjlevelek helyesbítessenek. 2. Kérje fel közgyűlésünk Főt. Püspök urat, vizsgálja meg a kicsiny egyházközségek helyzetét abból a szempontból, hogy melyek azok az egymáshoz közel eső kicsiny gyülekezetek, amelyek társegyházakként egy lelkész gondozása alá volnának rendelhetők. 3. Jelen előterjesztést és annak az egyházkerületi gazdasági ügyosztállyal is megerősített adatait memorandum alakjában dolgoztassa fel egyházkerületünk elnöksége és ezek alapján az államkormányánál mielőbb gyorssegélyért zörgessen

a létminimumhiányáig és ez adatok alapján a következő költségvetési évre a kongrua felemelését kérje a kormánytól. 4. Amennyiben az államkormány segíteni nem tudna e nagy lelkeszi nyomoruságon, úgy kérjen elnökségünk engedélyt arra, hogy külföldi hittestvéreinknél szegény lelkészcsaládok koldusbotra jutását megakadályozandó adományt gyűjthessen. 5. Felkéri közgyűlésünk elnökségét, hogy mind e kérdésekben erdélyi testvér egyházkerülettel karöltve járjon el.

Nagyvárad, 1937 október hó 25-én.

Peleskey Sándor

titkár.

Sulyok István s. k.

püspök-elnök.

Egyházkerületi közgyűlésünk a fenti előterjesztést és kérelmet őszintén résztvevő szívvvel hallgatta és az abban levő javaslatokat a maga részéről határozati erőre emeli.

28. szám. Egyházkerületi lelkeszi értekezletünk választmánya felkérésére egyhangu határozottal kimondja közgyűlésünk:

Adott esetből kifolyólag felhívja egyházkerületi közgyűlésünk a kebelbeli lelkeszi kart, hogy csupán a juris dictiója alá eső területen és csak a juris dictiója alá tartozó hiveink között és felett végezzen egyházi, illetve lelkeszi funkciót, minden más esetben az illetékes lelkesz felhatalmazása mellett fungálhat, akkor, ha a funkciót kérő fél illetékes lelkeszének a funkció elvégzésére írásbeli felhatalmazását s ebben azt az igazolást is bemutatja, hogy a stólat illetékes lelkeszének kifizette, kivéve a vis maior esetét (pl. kórházban halálozás, idegenben szülés, börtönben házasságkötés.) De minden esetben a végzett cselekmény anyakönyvi kivonatát az illetékes lelkeszhez megküldeni köteles.

Jelen határozatnak a hivatalos lapban való megkörözésére Főtiszt. Püspök ur felkéretik.

29 -a szám. Az egyházkerületi közgyűlés a Nyugdíj- és Özvegy Árva Gyámintézet alapszabályát a következőképen állapította meg: (Lásd a mellékletet.)

29.-b szám. Egyházkerületi közgyűlés tekintettel

a lelkeszi és tanítói javadalmak értékét megállapító határozatok ellen beadott felebbezések nagy számára s az egyházkerületi közgyűlés tárgysorozata szerint elintézésre váró ügyek nagy számára s az idő rövidségére, a felebbezéseket nem tárgyalta, a felebbezések elintézésére az Elnökség, Csernák Béla lelkeszi, dr Soós István világi főjegyző s az egyházker. ügyész-ből álló bizottságot küldött ki, a bizottságot teljes jogkörrel ruházta fel s kimondotta, hogy a bizottság határozatait az egyházkerületi közgyűlés határozatainak tekinti s azok ellen további felebbezésnek helye nem lesz.

30. szám. Dr Szemethy Géza nyug. egyházkerületi titkár a Nyugdíjintézet Végrehajtó-Bizottságának 44—1936. számú határozatát megfelebbezi.

Egyházkerületi közgyűlésünk dr Szemethy Géza nyugalmazott egyházkerületi titkárnak a Nyugdíjintézet Végrehajtó-Bizottságának 44—1936. sz. határozata ellen 5917—1936. sz. alatt beadott felebbezése joghatályát megszünteti, mivel felebbező felebbezését visszavonta, a 6809—1937. sz. alatt beadott felebbezését pedig visszautasítja, mert a felebbezés törvényes határidő után adatott be.

31. szám. Szabó Pálné szül. Papp Margit, bihari lakos felebbezéssel támadta meg a Nyugdíj Végrehajtó-Bizottság 1937. év július 2-ik napján hozott 8. számú határozatát, mellyel nyugdíj ill. végkielégítés iránti kérelmét elutasította. Méltányosságot kér s a méltányosság alkalmazásával kéri teljesíteni kérését.

Egyházkerületi közgyűlés a felebbezés elutasításával helybenhagyja a Nyugdíjvégrehajtó Bizottság idézett keletü és számú határozatát

helyes indokai alapján. A felebbezésben foglaltakra tekintettel azért, mert ugy a Nyugdíj-Bizottság, mint kerületi közgyűlésünk az alapszabály intézkedését alkalmazni köteles, azok rendelkezéseitől eltérni nem jogosult s mert a méltányosság gyakorlása ok volna, méltányosságból teljesitené felebbező kérését, a megállapítandó összeggel megajándékozná felebbezőt, amihez jogot az alapszabály nem ad.

32. szám. Egyházkerületi közgyűlés

Horváth Pál nagyváradí—őssi-telepi s. lelkész iratai alapján megállapítja, hogy bár román állampolgársága kétségtelen módon megállapítva nincs, de Romániában való állandó tartózkodását az állambiztonsági hivatal vezérigazgatója 1925. évi augusztus hó 20-án 42.937 száma alatt megengedte, azóta állandóan Romániában él, ezt megelőzően 1904 jul. hó 1-től s. azóta különböző helyeken lelkészi és s. lelkészi állásokat töltött be. A lelkészi Nyugdíj és Özvegy-Árva Gyámintézet tagjaként való felvételét az állampolgársági bizonyítvány hiánya miatt megtagadhatónak nem tartja, a Nyugdíj Végrehajtó-Bizottság 1937. év július hó 2-án 7 sz. alatt hozott határozatának megváltoztatása mellett Horváth Pált a nyugdíjintézet tagjaként 1939. január 1-től kezdődő joghatállyal felvenni határozza s a Végrehajtó-Bizottságot további szabályszerű eljárásra utasítja.

33. szám. Egyházkerületi közgyűlés a szalontai egyházmegye közgyűlése által 1937. év szept. 23-ik napján 43. szám alatt hozott azt a határozatot, mellyel a szalontai egyház presbytériuma 1937. év augusztus 15 napján 59. szám alatt hozott határozatát, melyben Dohi Árpád szalontai és Bagoly Bertalan borsilelkészek között lelkészi állásaik cseréje tárgyában létrejött megegyezéshez hozzájárul, — helybenhagyta.

Helyes és e helyen is elfogadott indokai alapján s a Bagoly Bertalan által 1937. év aug. hó 14-én irt levélre vonatkozóan azért, mert ez a csere-ügylettől való elállásnak nem tekinthető, mert akkor már Bagoly Bertalan a cserétől egyoldalulag vissza sem léphetett, — helyben hagyja.

Bár az egyházkerület határozata meghozatalánál figyelemre sem méltatta Dohi Árpád lelkész 1937 okt. 26-án kelt beadványát, melyben bejelenti, »hogy a Bagoly Bertalan lelkéssel való csere ígérettől visszalépett«, azzal indokolva, hogy a borsi egyháztagok nem várják kitárt karral,

mégsem hagyja szó nélkül Dohi Árpád lelkésznek azt a tényét, hogy adott szava, fegyelmi bíróság előtt vállalt kötelezettsége, két írásbeli s cserét vállaló nyilatkozata dacára, — ebben a részben a szalontai presbyterium s a szalontai egyházmegye határozatát felebbezéssel meg nem támadta, — az ügy elintézése utolsó pillanatában a szerinte még csak ígéret stádiumban levő cserétől visszalép; — Dohi Árpád lelkész tényét a lelkészi állással összeegyeztethetőnek nem tartja s e felett megbotránkozásának ad kifejezést.

34. szám. Egyházkerületi közgyűlés a szalontai egyházmegye közgyűlése 1937. év szeptember hó 23. napján 44. szám alatt hozta azt a határozatát, mellyel a szalontai egyház presbitériuma 55. 56—1937. számú határozatát helyben hagyta, annak kiemelése mellett, hogy a két presbiteri határozatot csak azok tárgyi összefüggésénél fogva látja együtt elbirálhatónak,

helyes, s e helyütt is elfogadott indokai alapján Oláh Lajos és társai felebbezése elutasításával, — helybenhagyja.

35. szám. Püspök úr jelentése középiskoláink állapotáról.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

Középiskoláinkban az elmúlt tanévben tartott látogatások alkalmával meggyőződtem, hogy bennük a tanítás szakszerűen folyik; az elért eredmény — a gyermekek tudása tekintetében kielégítő.

Ép ugy kielégítő a magánvizsgálatok eredménye is.

Erről — egyben az 1936—37. tanévi növendéklétszámról az alábbi statisztika számol be:

Szatmári leánygimnáziumban a beiratkozott 83 növendék közül vizsgára jelentkezett 76, átment 70 (92.10 %) megbukott 6 (7.9 %).

A szatmári fiuliceumban a beiratkozott 213 növendék közül vizsgára jelentkezett 203, átment 185 (91 %) megbukott 18 (9 %) növendék.

A nagyváradi leánygimnáziumban a beiratkozott 88 növendék közül vizsgára jelentkezett 83, átment összesen 75 (90.3 %) ismételt 8 (9. %).

A kisebbségi oktatásnak nagyfontosságú kérdése a középfoku oktatás megszervezése. Míg az elemi oktatás minél intenzívebb fejlesztésének szükségességét senki kétségbe nem vonja, nagy kérdés, hogy szükséges-e a középfoku elméleti iskola pártolása, s nem jobban megfelelne-e kisebbségi életünknek a gyakorlati irányú iskolák fejlesztése.

Abban a tekintetben, hogy egyházkerületünkben tultermelés volna középiskolai végzettségű növendékekben, nem panaszkodhatunk. Kevésszámú középiskoláink ennek a tultermelésnek gyanuját sem engedi felmerülni velünk szemben. Azt is figyelemmel kísérem, hogy egyházkerületünk területén más jellegű középiskolákba hány ref. növendékünk jár, s a szám nyugtalanítóan kevés, beszélni sem lehet intelligencia tultermelésről a királyhágómelléki egyházkerületben. A kerületen kívül csak a kolozsvári theológia, a nagyenyedi tanítóképző és a székelyudvarhelyi tanítónőképző esik megfigyelésem körébe. Az itteni utánpótlás is inkább kevés, mint elegendő. Egyetlen aggodalmas jelenség a ref. tanítónő jelöltek nagy száma a szatmári kat. tanítónőképzőben, mert ilyen nagyszámú utánpótlás elhelyezésére gondolni sem lehet.

A fenti összefoglaló áttekintést igazoló statisztikai adatok a következők:

1936—37. tanévben volt egyházkerületünk területén 1.072 gimnáziumi, liceumi, tanítóképzős növendék, ezek közül a felsőbb tagozatban csak 195. Különböző fokozatu szakiskolákba 56 ref. gyermek járt. Volt tanítójelöltünk a nagyenyedi tanítóképzőben 21, a székelyudvarhelyi tanítónőképzőben 10, a kolozsvári teológián 30.

Ha nem aggaszthat bennünket az a körülmény, hogy tultermelésünk lesz középiskolát végzett ref. növendékekben, annál inkább aggodalomra adhat okot az, hogy alig van érdeklődés gyermekeinkben a praktikus pályák iránt. Az egész egyházkerületből egyetlen érdeklődő fordult hivatalomhoz, a csombordi gazd. iskolára vonatkozólag. A még leginkább látogatott kereskedelmi iskolákban is alig-alig akad ref. növendék. Szinte már meglepetés volt számomra, hogy a diószegi vincelériskolában akad református növendék. Régen nyugtalanító aggodalmam ez, s nem tudtam még megtalálni rá az orvoslás módját. Ezen megjegyzéseimet is csak az váltotta ki belőlem, hogy a háztartási iskolákat szervező törvény még a lehetőségét is elveszi tőlünk ennek az iskolatípusnak, mert nem enged meg a magyar tannyelv használatát a felekezeti iskolákban sem, tehát ilyen iskolák létesítése nálunk a priori lehetetlen.

Egyházkerületi közgyűlésünk 1936. évi 25. számú határozatának d) pontjában foglalt előadói javaslatra vonatkozólag csak a nagyvárad i.-g. igazgató-tanácsa küldötte be jelentését. A jelentés be nem érkezését a szatmári két Igazgató-tanáctól úgy értelmezve, hogy a kérdéshez hozzászólni nem kíván, kérem az egyházkerületi közgyűlést, hogy ebben a tekintetben határozzon.

Jelentésem tudomásulvételét kérve maradok

Nagyvárad, 1937 október 21.

atyafiságos szeretettel:

Sulyok István s. k.

püspök.

a) Egyházkerületi Közgyűlésünk Püspök ur jelentését középiskoláink állapotáról tudomásul veszi.

b) A református gyermekek praktikus iskolákba való irányítását maga is szükségesnek

tartja, s az elnökséget a kérdés állandóan figyelemmel való kísérésére felkéri.

c) Felszólítja a szatmári igazgató-tanácsokat az 1936. évi 25-d) határozat alapján javaslatuk beterjesztésére legkésőbb folyó év november hó 30-ig. Felkéri az elnökséget, hogy az igazgató-tanácsok elnökeit és az intézetek igazgatóit hívja össze bizottsági tárgyalásra még ez év folyamán. Ezt a bizottságot felhatalmazza a tanárok fizetés kérdésének végleges rendezésére. Az elnökséget felhatalmazza ezen határozatok életbeléptetésére 1937 szeptember 1-el, a közgyűlésnek leendő utólagos bejelentés kötelezettsége mellett.

d) Elrendeli, hogy a szakiskolákra a lelkészek és tanítók és taníttató szülők figyelmét hívják fel, a tehetséges és taníttatásra érdemes fiukat válasszák ki és irányítsák a képességeiknek megfelelő középfoku iskolákba.

Egyházkerületi iskoláink támogatására elsősorban az odajáró növendékek segélyezését rendeli el.

36. szám. Püspök úr jelentése elemi iskoláink állapotáról.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

Elemi iskoláink életéből az elmúlt egyházkerületi közgyűlés óta két tényt kell különösen kiemelnünk, egyik a nyilvánossági jog fokozatos megvonása iskoláinktól, a másik a beiratás körül felmerülő nehézségek megsokasodása az 1937—38. iskolai év elején.

Iskoláink autorizációs kérvényei közül ujabban a következőket intézték el: Avasujváros, Dobra, Tamásváralja, Adorján nyilvánossági jog nélkül, míg Halminál nem mondja ki a miniszteri rendelet a nyilvánossági jog megvonását. Jelenleg tehát 27 iskolánk működik nyilvánossági jog nélkül, szünetel a hegyközszentimrei két tanerős iskola, a tóti iskolánál a II. tanerő, ezeken a helyeken azonban folyamatba tették az ill. egyházközségek a kontenciós keresetet.

Ismételten rámutattam arra, hogy a nyilvánossági jog megvonása, anélkül, hogy a fenntartókkal szemben alkalmazták volna a Mot. 83. és 84. fejj. előirt eljárást, nélkülözi a törvényes alapot, amellett nem is méltányos, mert a magánvizsgálatok eredménye — kevés kivétellel — nem rosszabb, mint volna a tanító osztályozása. Tiltakoznunk kell a nyilvánossági jog megvonása ellen azért is, mert újabb anyagi megterhelést jelent a kisebbségi szülőkre nézve, akik gyermekeiket anyanyelvükön akarják tanítani, s egyes helyeken zaklatásokra adhat alkalmat a beiratásoknál, sok esetben pedig elkedvetleníti a szülőket a felekezeti iskolával szemben.

A másik súlyos jelenség az u. n. beiratási sérelmek.

Bármennyire kellemetlen hangzásu is ez a szó, mely felidézi emlékezetünkben a mult századok meddő küzdelmeit, a teremtő munka megbénítását eredménytelen vitákban, más alkalmasat nem találok helyébe. S mint a mult sérelmi politikájában, ugy ebben is az a legfájdalmasabb, hogy elvonja figyelmünket, időnket, erőnket az igazi alkotó munkától. A magánoktatási, az elemi oktatási törvény és szabályzat, a miniszteri rendeletek beszélhetnek akármilyen világosan, helyi tényezők (iskoláinkkal szemben nem is hatóságok) tulteszik magukat rajta. A legsúlyosabb tévedés az, hogy nem veszik figyelembe a szülőnek törvényben biztosított jogát, gyermeke beiratására abba az iskolába, ahová akarja, s azt gondolják, hogyha nem írják alá a nyilatkozatról szóló elismervényt, a szülőnek nincs is joga a felekezeti iskolába iratni gyermekét. Egyik helyen p. o. megtagadták az elismervény kiadását szept. 10-én azon a cimen, hogy a hivatalos idő lejárt. Másutt az állami iskola igazgatója 1—10 közt helyettes nélkül hosszabb időre eltávozott, s ezzel nehezítette meg a nyilatkozatok beadását. Sok helyen az állami iskola igazgatója akarja meghatározni, hogy a törvényes létszám keretén belül kiket vehet fel a felekezeti iskola. Egyik helyen nem engedik beírni az V. osztályosokat, másik helyen ellenkezőleg, az alsóbb osztályosokat akarják elvenni. A törvény szerint osztályterem és tanerőnkint 50 gyermek vehető fel: egyik helyen az állami tanító átír hozzánk, hogy mivel az első osztályba 70 gyermek iratkozott be, 20-at át kell adni (holott ez a husz gyermek egy másik tanító keze alatt tanult, tehát a törvényes létszámot nem léptük tul.) Van a törvénynek egy intézkedése, hogy ha valamelyik gyermek a magánvizsgálaton kétszer bukott, köteles állami iskolába irat-

kozni. Több helyen az állami tanító ragaszkodik — a miniszter félreérthetetlen magyarázó rendelete ellenére — az egyszer bukott gyermekekhez is. Van olyan esetünk, mikor minden törvényes alap nélkül követeli a nyilvános jogu felekezeti iskolában bukott gyermekeket. Megtagadták a nyilatkozat elfogadását azon a címen, hogy a gyermek nem szülőhelyén lakik, hanem más faluban, nagyszüleinél. Hogy a gyermek Amerikában született! Hogy a ref. gyermek apja vagy anyja magyar ugyan, de r. kat. — Azt, hogy róm. kat. „vallásu magyar gyermeket nem engednek beiratkozni ref. iskolába, nem mint a mi jogaink csorbitását említem, hanem mint a szülő jogfosztását, s nem is szoktam ezekben a kérdésekben beavatkozni, csak a szülő egyenes kérésére. Még így is megtörtént, hogy a szülő utóbb nyilatkozatot adott, hogy önként iratta gyermekét az állami iskolába. Megemlítem, azt is, hogy voltak helyek, ahol a nyilatkozatok beadásánál 10 lei díjat szedtek.

Elutasították gyermekeket azon a címen, hogy nincs születési bizonyítványuk, holott a törvény világosan előírja, hogy nyilvánossági jogu iskolákban a beiratás ugyanúgy történik, mint az államiban (tehát születési biz. nélkül, a hivatalos összeírás alapján.) Hivatalom, tanügyi osztályában az így feltorlódott munka az egész szeptember hónapot igénybe vette, egyéb munkák rovására. Mindezeket s a többi hasonló ügyeket gondos mérlegelés tárgyává tettem, beszereztem, ahol szükségesnek látszott, az igazoló iratokat, s felterjesztettem a minisztériumhoz. A minisztérium részéről komoly megértést tapasztaltam szigorúan törvényes álláspontunkkal szemben, a kiküldött központi tisztviselő helyszíni vizsgálata általában igazolta eljárásunkat, s az eddig leérkezett miniszteri válaszok kedvezően rendezik ezeket az ügyeket.

Ezektől a beiratások körül fölmerült zavaroktól eltekintve a tanítás iskoláinkban fennakadás nélkül folyt, a beérkező jegyzőkönyvek az állami látogatók részéről nem tanuskodnak súlyosabb természetű mulasztásokról, személyesen szerzett tapasztalataim az 1937. június havában meglátogatott iskolákban (Adorján, Szatmárgörbed, Batiz, Felsőbánya, Józsefháza, Kakszentmárton, Szatmárudvari, Berend) is kedvezőek. Különösen ki kell emelnem azt, hogy több helyen a gyermekek előmenetelét a tanító távollétében voltam kénytelen a szükreszabott időbeosztás miatt megvizsgáltatni, s a gyermekek önálló fellépése a teljesen idegen vizsgálók előtt kielégítő, egyes esetekben épen meglepő volt.

Az 1936—37. tanév statisztikai adatait a következőkben foglalom össze :

működött 132 iskolánk, az előző évi kimutatáshoz képest 1 szaporulat (Dobrácsapáti). Tankötelesek száma ezen egyházközségekben 18.294. Közülök 10.513, tehát 57.7 % járt református iskolába. Egyházkerületünk területén összesen van 26.758 ref. gyermek, ezek közül tehát a ref. iskolába járók százaléka 39.3. Az elmúlt évben kimutatott létszám csökkenés folyamata tehát abszolút számokban megállott, de százalékos arányban tovább tart.

Természetes magyarázata ennek a százalékos létszámcsökkenésnek az a szomorú körülmény, hogy iskoláink befogadóképességét nem tudjuk növelni azzal a létszámleszállítással párhuzamosan, amit az egyes tanterekre nézve a törvény elrendel, részben anyagi erőink elégtelensége folytán, részben az áldozatkészség hiánya miatt, sok esetben csupán azért, mert nem tudjuk megszerezni a tantermek megnyitásához szükséges miniszteri engedélyt.

Sajnálattal kell azonban megállapítanom azt, hogy egyes helyeken a növendékek létszámának csökkenésének hiveink az okai. Visszarettenve az áldozatoktól, nem adják gyermekeiket a felekezeti iskolába, ahol helyük volna. Az illetékes hatóságok nem lépnek fel elég erélyesen vagy elég tapintatosan ezen belső rombolódás ellen, s így eshetett meg, hogy p. o. kiskereki két tanerős iskolájába nem tudott összehozni 40 növendéket.

A tanítók száma volt 239. Ezek közül 129 férfi és 110 nő.

A véglegesítési vizsgán 1936. őszén tanítóink részben meg sem jelentek, részben sajnálatos készületlenséget árultak el. Felfüggesztem ítéletemet ezen készületlenséggel szemben, mert a tavalyi vizsgálat eléggé meglepetésszerűen jött. Ez évben gondoskodtam róla, hogy végl. vizsg. kötelezett tanítóink résztvegyenek a nagyenyedi — ebből a célból rendezett tanfolyamon.

A véglegesítési vizsgákra vonatkozó új törvény nem kíván a 21 év, ill. a katonai szolgálat letétele után teljes 3 évet, hanem jelentkezni kell a vizsgára már akkor is, ha valaki a 21 évet betöltötte vagy a katonai évét leszolgálta, s van összesen 3 teljes szolgálati éve, bármely minőségben.

Ugyanezzel kapcsolatban ide kell terjesztenem két tanítónk Sillye Kálmán Paptamási és Koós Ferenc Nagyszalonta

kérését a véglegesítési vizsga alól való felmentésére nézve. Indokuk az, hogy mivel ők 1934. év előtt már rendes tanítók voltak, végleges voltuk az 1924. évi törvény alapján bírálendő el. Igazolják, hogy 1932 szept. 1-én (ezzel kezdődik a 1935. véglegesítési vizsga várakozási ideje) más végleges minőségűkhöz minden kellék megvolt az 1923-as törvény szerint, s tényleg rendes tanítói álláson is működtek.

A miniszterium egyik rendelete, amely hozzánk kerülő úton érkezett és tulajdonképeni célját nem sikerült megtudnunk, úgy intézkedik, hogy azok a szülők, akiknek gyermekei az állami iskolákba járnak, nem kötelesek megfizetni az iskolai járulékokat (taxe scolaire). Miután nálunk ilyenek csak a tényleg iskoláinkba járó gyermekek után vannak kivétel tan-díj és 1 leus kerületi járulék címén, úgy éreztem, hogy a rendelet ránk nem vonatkozik, s várakozó álláspontra helyezkedtem. Mikor egyes helyekről panasz érkezett hozzám, hogy helyi tényezők ezt a rendeletet arra használják fel, hogy hivatkozásunkat az egyházi adó részben vagy egészben való megtagadására bírják rá, az ill. fölöttek hatóságoknál az általános vallásügyi törvény intézkedéseire való hivatkozással közbenjártam. Tudatosan használtam helyi tényezők kifejezést, mert az állami tanító és községi előjáróság iskoláinkkal szemben nem ill. hatóság, azt pedig ki kell emelnem, hogy az illetékes tanügyi hatóságok a miniszteri intézkedés szószerinti közlésére szorítkoztak, s minden további értelmezéstől tartózkodtak.

Az ügy még nincs lezárva, de nem hiszem, hogy illetékes hatóság a rendeletnek törvénnyel ellenkező magyarázatát magáévá tegye.

Általában kelleténél több bajunk van a miniszteri rendeletek magyarázatával alárendelt közegek részéről. Még két példát kell felemlítenem ebből a csoportból. Törvénymódosítás rendelte el, hogy a középiskolákban a beiratkozásoknak szept. 5-ig meg kell történniök, az előadásoknak pedig szept. 9-én reggel 8 órakor meg kell kezdődniök. Miniszteri rendelet hozta összhangba a szabályzat szerint elvégzendő teendőket a törvény intézkedésével. Az egész rendeletben egy szó sem volt, ahol az elemi iskolákra lehetett volna alkalmazni. Mégis több hely volt, ahol az elemi iskolák a szabályzat ellenére a középiskolák új rendje szerint kezdték a tanítást. A kifogás nem az, hogy az iskolai munkát hamarabb megkezdték, hanem hogy a

beiratási idő váratlan megrövidítésével a felére a szülők iskolaválasztási jogát korlátozták.

Sok zavart okozott egy másik miniszteri rendelet, mely megkülönböztette az elemi iskolai könyvek két csoportját, a változott programmu osztályokra (V.—VI.—VII.) előírja az 1936. v. 37. évi jóváhagyású könyveket, egyebekre pedig előírja, hogy csak olyan könyvek használhatók, amelyeknek 5 éves jóváhagyás határideje még le nem járt. Az alsóbb hatóságok a legegyszerűbben akarták az ellenőrzés kérdését megoldani, s az összes, nem 1936 vagy 37-es könyvek használatát kifogásolták. A minisztérium már megküldte magyarázó rendeletét s ez remélhetőleg nyugvópontra juttatja ezt a kérdést is.

Mint egész különleges esetet kell felemlítenem a diószegi vincellériskola esetét. Itt az igazgatóság a földművelésügyi minisztérium rendeletére elrendelte, hogy a vallástan csak román nyelven adható elő. Azonnal felterjesztéssel fordultam a vallásügyi minisztériumhoz s a nyilvánvaló félreértés helyesbítésére közbenjárását kértem. Megvagyok győződve az ügy megfelelő elintézéséről.

A magánoktatási törvény alapján a minisztérium tanítóink jelentékeny részét (52) tanfolyamra rendelte be Szelistyére. A 40 napos tanfolyam megszerzése kifogástalan volt, úgy a hely megválasztása, mint az ellátási lehetőségek tekintetében. A magánházaknál elszállásolt tanítóknak bőséges alkalmuk volt magukat a beszédben gyakorolni, a lakosságnak — nagyon helyesen — tiltva volt a tanítókkal magyarul beszélni. Az előadások anyagában szerepelt a román nyelven való mintatanítás és a nemzeti tárgyakon kívül, az ének. A tanfolyam végén, a feleletekre adott jegyzések alapján azoknak a tanítóknak, akik kérték (hiányzó román vizsgájuk pótlására) a tanfolyam vezetősége bizonyítványt adott ki, s ezt a miniszter a román vizsgabizonyítvány pótlásának elismerte. Több tanítónk függőhelyzetét sikerült így rendezni.

Szigoru ellenőrzés tárgyává tettem azt is, hogy meg van-e minden tanítónknak a törvényes képzése (oklevél és román nyelvtudás igazolása), s ahol ezek hiányoztak, az esperes urakat erélyes fellépésre hívtam fel. Sikerült is annyira vinnem a dolgot, hogy ahol még ma is működik az említett kellékeknek meg nem felelő tanító, az nem a mi hibánkból történt.

De szigorú elbírálás alá kell vennünk a tanítók alkalmazásánál azt is, hogy az 1934. évi elemi okt. törvény értelmé-

ben megvan-e tanítói oklevelük, vagy a már megszerzett tanítói oklevél a szolgálat megszakítása következtében nem szűnt-e meg.

Az előző évi jelentésem kapcsán hozott egyházkerületi határozatok közül a munka nagysága miatt nem tudunk elkészülni a következőkkel: 24 c) a magyar tanítás terve és hivatalos magyar helyesírás kiadása, megjegyezve, hogy mindkettő munkában van: 24 d) szünidei tanfolyam megrendezése, mert az erre gyűjtött összeget (elemi isk. tanulók járuléka) felhasználtuk a szelistyei tanfolyam résztvevőinek segélyezésére. 24-iki határozatban elrendelt adatgyűjtésből kitűnt, hogy a tervbe vett rendezés olyan nagy összegmegterhelést jelent hűveinkre nézve, hogy a kérdést további tanulmányozásnak kell alávetni, megállapítani azt a mértéket a kántori fizetések százalékos beszámításánál, ami egyházközségeink háztartását meg nem ingatja.

Ezzel szemben fenntartandó és szorgalmazandó az eddigi egyházkerületi közgyűlési határozatokban megállapított fizetés pontos kiszolgáltatása. Nagy szégyene néhány egyházközségünknek, hogy a tanítók fizetésével rendszeresen hátralékban marad, s ennek következtében a létminimummal alig bíró tanítót súlyos nélkülözéseknek teszi ki, a részletekben kicsiny fizetésből óriási hátralékot enged felgyülni s ezt még magasabbá növeszti a perköltségekkel. Ezen egészségtelen állapot megszüntetésére gyökeres orvoslás szükséges.

Ugyancsak rá kell mutatnom arra a kötelezettségre, hogy az iskolákat irodaszerekkel megfelelően el kell látni.

Jelentésemet azzal a megállapítással zárom, hogy elemi iskolai politikánkban szigorúan a magánoktatási törvény alapján állunk. Ennek csak kiegészítője az elemi oktatási törvény olyan esetekben, amikre a magánoktatási törvény nem intézkedik. Ha alapjában megvizsgáljuk összes panaszainkat, azok a törvény nem ismeréséből vagy helytelen magyarázatából vagy hatásköri túllépésekből származnak. Innen van az, hogy minél magasabb fórumhoz fordulunk, a kérdés megvilágítása annál egyszerűbb, s az elintézés módja annál biztosabb. Ezért voltunk kénytelenek bevezetni azt a már évek óta bevált rendszert, hogy minden elvi jelentőségű kérdésben egyenesen a minisztériumhoz fordulunk orvoslásért.

Természetesen az a panasz, hogy a törvényt nem ismerik, vagy helytelenül értelmezik, fennáll saját alárendelt ható-

ságainkkal szemben is. Mihelyt megjelenik az új elemi iskolai törvényen alapuló rendtartás, gondoskodni fogok arról, hogy az kellő magyarázatokkal teljessé téve, magyar nyelven is hozzáférhető legyen az összes érdekelteknek, de addig is, mint az egyházi kormányzat minden terén, a tanügyben különösen, tartom magam az apostol mondásához: Járj nyomukban, ha tetszik nekik, ha nem, korholj és buzdíts a szükség szerint vesd latba teljes tudásodat s türelmed soha ki ne merüljön.

Jelentésem tudomásul vételét és kapcsolatos intézkedések megtételét kérve maradok

Nagyvárad, 1937 október 28.

atyafiságos szeretettel:

Sulyok István s. k.

püspök.

a) Egyházkerületi közgyűlésünk Püspök úr jelentését elemi-iskoláink állapotáról tudomásul veszi.

b) Felhívja a nyilvánossági joguktól megfosztott iskolákat, hogy a törvényes lépéseket nyilvánossági joguk visszaszerzésére a Püspök úr utasításai szerint tegyék meg.

Püspök urat felkéri ezen utasítások megadására.

Beadvánnyal fordul a minisztériumhoz a nyilvánossági jognak a jelentésben foglalt szempontok szerinti elbírálása érdekében.

c) Megdöbbenéssel értesül a beiratási sérelmekről, de megnyugvással veszi tudomásul Püspök ur ellenintézkedéseit és a minisztérium kedvező döntéseit.

Kötelezi az összes iskolai hatóságokat, hogy fegyelmi eljárás terhe alatt alkalmazkodjanak a Püspök urnak a beiratások körül követhető eljárásban kiadott általános — és az egyes esetekben adott külön utasításához.

d) Elrendeli, hogy az esperesek minden helyen, ahol feltűnő létszámcsökkenés mutatkozik felekezeti el. iskolánkban, annak okairól különleges vizsgálat útján győződjenek meg, s igyekezzenek az okok megszüntetésével a helyzetet orvosolni.

A kiskereki presbiteriumot pedig már most felhívja, hogy a kérdéssel foglalkozzék, legkésőbb 1938. év márc. 31-ig a püspöki hivatalnak jelentse azokat az érdemleges intézkedéseket, amiket a növendéklétszám helyreállítására tett, ill. még tenni fog.

A legszigorubb fegyelmi eljárás indítandó Örvénd presbiteriuma ellen, amely egyik iskolát a fölötte hatóság engedélye nélkül szüntette meg.

Jövőben pedig minden ilyen esetben az egyházkerület intézkedésének bevétele nélkül az egyházmegye a törvény értelmében járjon el, s minden ilyen irányu mozgalmat is fojtsa el.

Kihangsulyozza, hogy a tanítóknak hivatalos iskolai ügyekben csak a lelkeszi hivatalon keresztül szabad az egyházi felsőbb hatóságokhoz fordulniok s minden közvetlen jelentést vissza kell utasítani.

e) Egyházkerületi közgyűlésünk Sillye Kálmán (Paptamási) és Koós Ferenc (Nagyszalonta) tanítókat felmenti a véglegesítési vizsga alól.

f) Felhatalmazza Püspök urat, hogy az 1938—39. tanévre kötelező használatra a megfelelő tankönyveket rendelje el.

g) Elrendeli egyházkerületi közgyűlésünk a fennálló állami törvényes intézkedések és eddigi egyházkerületi határozatok értelmében, hogy tanítónak csak a következő kellékekkel rendelkező egyének választhatók meg:

1. Tanítói oklevél. Oklevél nélküli végzett tanítóképzősök tehát nem választhatók. Előzetes miniszteri autorizáció a benne megszabott feltételek szigorú megtartásával felmenthet ugyan az alól a tilalom alól, de az iskola érdekében még ilyen autorizáció mellett sem ajánlatos a választás.

Az oklevél érvényessége megszűnik, ha az illető tanító 6 évig az oklevél kelte után következő szeptember 1-től rendes állásban nem

működött. (El. ok. törvény 116. fej.) Ebbe a hat évbe nem számítható be a helyettes minőségben töltött idő (u. o.) A törvény nem mondja ki, de természetes, hogy nem számítható be a katonai szolgálatban töltött idő sem.

Megszűnik az oklevél érvényessége, ha rendes tanító állásáról lemond és 2 évnél tovább új állást nem vállal.

Megszűnik az oklevél érvénye, ha a rendes tanító két évnél rövidebb ideig, de kétszernél többször szakítja meg szolgálatát.

Ha az oklevél érvénye az első okból szűnt meg, a törvény jogot ad a tanítónak arra, hogy új képesítő vizsgát tegyen.

Ha az oklevél érvénye a második két okból szűnt meg, új képesítő vizsgálat csak a miniszter engedélyével tehető.

Ezért egyházkerületi közgyűlésünk azt ajánlja, hogy az állás nélküli tanítók, ha kell díjtalanul is, vállalják tartózkodási helyük iskolájánál legalább 1 tárgy előadását, mint óradók, s erre kérjenek a minisztériumtól szabályos autorizációt.

2. Román vizsga.

Érvényesek az 1923 január 1 óta szerzett külön bizonyítványok a sikeresen letett román vizsgáról. Pótolják ezt: romániai tanintézetben 1926 január 1 után szerzett érvényes tanítói oklevél, vagy előzetes miniszteri autorizáció, ez utóbbi a benne foglalt feltételek szerint.

Ilyen előzetes miniszteri autorizáció azonban csak a választhatóságot adja meg, de megválasztásra az ill. egyházközséget nem kötelezi.

Az 1934. évbéli tájékoztató vizsgán megbukott tanítók, ha egyébként a fenti követelményeknek megfelelnek, választhatók.

Az 1937. évi tanfolyamra való behívás és az azon való részvétel a román vizsgára vonatkozó követelményeket további intézkedésig pótolja.

Egyházkerületi közgyűlésünk az esperese-

ket felhivja, hogy ezen feltételek meg nem tartása mellett történt választásokat ne erősítsék meg, s ugyanakkor a fenti kellékek nélkül szükködő tanítót működésétől azonnal függeszték fel és helyettesítéséről gondoskodjanak, a mulasztást elkövető presbiteriumok és iskolaszéki elnökök ellen pedig az eljárást haladéktalanul indítsák meg.

Minden előző intézkedés a tanítói oklevelek és a román vizsga tárgyában ezen rendelkezéssel érvényét veszti.

h) Felhatalmazza egyházkerületi közgyűlésünk az elnökséget, hogy a tanítói továbbképző tanfolyamokat az 1938. tanévben akár önállóan, akár a testvér egyházkerülettel egyetértésben megrendezze, felhatalmazza az elnökséget, hogy a szükséges összegeket a kulturtaxa alapból s ha ez nem elegendő, a közigazgatási pénztárból az elemi isk. tanulók járuléka erejéig igénybe vegye, s elrendeli, hogy azok a tanítók, akiket a Püspök úr tanfolyamra kijelöl, azon fegyelmi vizsgálat terhe alatt tartoznak megjelenni.

i) Napirenden tartja 1936. évi 24-i határozatát, azaz a kántori javadalom beszámíthatóságának kérdésében most nem dönt, hanem döntését további, a helyzet megvilágító adatok beszerzésétől teszi függővé.

j) Teljes egészében fenntartja a tanítói fizetések ügyében hozott eddigi, nevezetesen az 1935. évi 26-h) határozatát, újból megállapítva, hogy az első bekezdésben a korpótlék száz *koronára* helyesbitendő.

A 4. bekezdésben a végén betoltandó: 5 hónapnál rövidebb helyettesítés esetén a szünidei két hónapra (jul. aug.) fizetés nem jár, az 5. bekezdésben pedig a 8. sorban »jár« szó után beszúrandó: amennyiben fizetése nem esik az előbbi fejezetek intézkedései alá.

Pótlólag elrendeli, hogy rövid lejáratu ideiglenes tanítói helyettesítések, p. o. rövidebb

időtartalmu betegszabadság, felfüggesztés vagy katonai szolgálat esetén a helyettes fizetése — ha nem esik az 1935. 26. h. e. kerületi határozat 4. bek. rendelkezései alá — a helyettesítés lejártát követő 30-ig számítandó, amennyiben előzetesen a *helyettesre nézve kedvezőbb megállapodást nem kötöttek*.

k) Elrendeli, hogy a tanítói fizetések pontos kiszolgáltatását az illetékesek a legszigorubban ellenőrizzék, a hátralékokból származó súlyos helyzetek elkerülése végett.

Felkéri Püspök urat, hogy az E. T. I. fej. 185. §. g. pontban foglalt legfelsőbb felügyeleti jogát ezen a téren akként érvényesítse, hogy a tanítói fizetési hátralékok, szükség esetén a mulasztókkal szemben alkalmazott fegyelmi eljárással megszüntessenek.

l) Felhatalmazza Püspök urat, hogy az elemi iskolai rendtartást, mihelyt megjelenik, román-magyar szöveggel adja ki, s annak beszerzésére az összes elemi iskolákat és esperesi hivatalokat elkötelezi.

37. szám. Jelentés internátusaink állapotáról.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

Egyházkerületünk területén 3 internátus működik.

A szatmári református fiuliceum internátusának létszáma 1937. év elején 38 növendék; az előző iskolai évhez (47) képest 9 növendékkal kevesebb.

A nagyváradi leánygimnázium internátusában jelen év elején beiratkozott 40 növendék, az előző iskolai évhez (34) képest 6-al több.

Az árvaházban a szünidő folyamán a fenntartó egyesület új szárnyat építtetett, s ezzel az árvaház befogadó képességét 30-ra növelte. A jelenleg ellátást nyerő gyermek száma 26, közülök 19 fiu és 7 leány.

Az intézet vezetősége megkísérelte ez esztendőben 4 árvaházi gyermek beiratását az újonnan szervezett kereske-

delmi gimnázium első osztályába, ugyanazon megfontolástól vezetve, mint azt középiskolai jelentésemben kifejtettem.

A nagyváradi tanoncotthon növendékeinek száma ez idő szerint 34, de kétszer ilyen nagy létszám kényelmes és a leg-higiénikusabb elhelyezésére képes.

A nagyszalontai internátus ez évben sem működött.

Jelentésem tudomásulvételét kérve, maradok

Nagyvárad, 1937 okt. 21.

atyafiságos szeretettel:

Sulyok István s. k.

püspök.

Egyházkerületi Közgyűlésünk Püspök ur jelentését internátusaink állapotáról tudomásul veszi. Felhívja a lelkészek és tanítók figyelmét a nagyváradi tanoncotthonra, s felszólítja őket, hogy a mesterséget Nagyváradon tanulni akaró ref. gyermekeket oda irányítsák.

38 szám Jelentés a tankönyvraktárról.

1937 január 1-én a raktár teljes értéke 570.105 Lei, a cselekvő vagyon értéke 863.971 Lei, szenvedő vagyon 529.502 Lei, a tiszta vagyon tehát 334.469 Lei, s az előző évhez képest 200.337 Lei emelkedést mutat.

Az azóta eltelt 10 hónap fontosabb eseményei a következők:

A kisbetűs hangjegyes énekeskönyv kiadásához felvett kölcsönt teljes egészébe visszafizettük. Ezzel szemben ez a kiadványunk annyira fogyott, hogy készletünk legfeljebb 1938 május 31-ig fedezi a szükségletet.

Tekintettel arra, hogy az új kiadást — ha a kisbetűs hangjegyes énekeskönyvvel való ellátásban fennakadni nem akarunk — 1938 január 1-én meg kell indítani továbbá tekintettel arra a körülményre, hogy a téli hónapokban kifogástalan minőségű papírost nem lehet kapni, az elnökség elrendelte a szükséges papírmennyiség beszerzését 60.000 Lei értékben. Erre az összegre megvolt a készpénz fedezet. A további kiadási költségek nyomás, felhajtogatás, és kötés céljaira szükséges kb. 150.000 Lei összeg ugyan va ószinüleg befolyik a számlán az esedékesség időpontjáig, azonban biztonság kedvéért az elnökséget szükséges volna felhatalmazni ezen összeg erejéig kölcsön felvételre.

Több méltánylandó kérést intéztek tankönyvraktárunkhoz szórványokból kedvezményes áru zsoltárok és tankönyvek kiszolgáltatására.

Az új elemi iskolai tanterv kidolgozására kiküldött bizottság munkáját befejezte s tisztelettel beterjeszti a református elemi iskolák vallástanitásának tervét. Nehány módosítással ezt elfogadásra ajánljuk.

Az állami iskolai tantervre vonatkozó vélemények általában megegyeznek abban, hogy nem külön tantervre és tankönyvre van szükség, hanem arra, hogy a saját iskoláink számára megállapított tantervben és tankönyvben meg kell jelölni azt az anyagot, amit az állami iskolában is okvetlenül el kell végezni, s a többit háziolvasmányként kell kezelni, ha elvégzésükre lehetőség nem mutatkozik.

Ezen új tanterv életbeléptetésének határidejéül 1939 szeptember 1-ét javasoljuk, még pedig fokozatos életbeléptést, 1939—40-ben az I. II., s minden következő évben egy újabb osztályban.

Javasoljuk a tankönyvek pályázatának meghirdetését, valamint a tankönyvbíráló-bizottság kiküldését.

Bejelentjük, hogy az 1936. évi 67. d) és e) határozatok a közbejött akadályok s a tantervi módosítások következtében végrehajthatók nem voltak.

Bejelentjük, hogy a Czina-féle. Abc a jövő tanévi szükségletet nem fedezi.

a) Egyházkerületi közgyűlésünk elrendeli a kisbetűs hangjegyes énekeskönyv új, 10.000 példányos kiadását, s a kiadás intézésére az elnökséget teljes felhatalmazással látja el, beleértve a szükségessé válható kölcsön felvételét is, 150.000 Lei hitelkeret erejéig.

b) Felhatalmazza a Püspök urat, hogy az 1937. évben esedékes hangjegyes énekeskönyvjutalék 10 százaléka erejéig méltánylandó esetekben ingyenes vagy kedvezményes áru zsoltárokat engedélyezzen, ugyancsak a vallástani kézikönyvek jutalékának 10 százalék erejéig hasonló módon ingyenes vagy mérsékelt áru tankönyveket adhasson ki.

c) A bemutatott elemi iskolai tantervet általánosságban jóváhagyja, de elrendeli annak

visszaadását az elnökhöz, hogy folyó év dec. 1-ig a bizottsági tagok bevonásával a következő javításokat eszközölje: A harmadik vagy negyedik osztály végén kb. 4 oldal terjedelemben be kell iktatni a hittan és erkölcstan rövid foglalatát. Bűnös voltunk rávezetésénél megfelelő didaktikai módszerre kell rámutatni már a tananyag beosztásában. A katolicizmus és protestantizmus közti különbségek ismertetésénél rá kell mutatni a katolicizmus két ágára, a római és rómától független katolicizmusra, az iskolaszéket a közgyűlés után kell megemlíteni, egyházmegyei tanácsot kell írni igazgatói tanács helyett s azt a közgyűlés után említeni. A konfirmációs káté említésénél Szoboszlai-Révész-féle átdolgozott szavak helyett »saját iskoláinkon kívül az új egyházkerületi« szavakat kell írni.

Az V—VI—VII. osztály anyaga a következőképpen csoportosítandó:

V. o. olvasókönyv stb. mint a javaslat írja a VII. o.-nál A) pont alatt, VI. o. változatlan, B) pontnál megjegyzendő: »Az előző ponttal párhuzamosan« VII. o. Az V. o. anyaga C) pont alatt, a VII. o. B) pontja azzal a megjegyzéssel: »Az előző pontokkal párhuzamosan«.

Az így átjavított tanterv végleges jóváhagyására a Püspök urat felhatalmazza, elrendeli annak kinyomatását, minden lelkeszi hivatal számára a működő rendes, helyettes és vallástanító lelkeszek és más vallástanítók számára, az elemi iskolák számára, a vallást tanító tanárok számára megfelelően a tanszerraktár kiadásában.

Az új tanterv életbeléptetését az I—II. o.-ban elrendeli 1939 szept. 1-vel, s minden következő évben egy újabb osztályban.

A tanterv-bizottságot fenti munka befejeztével elismerésének nyilvánítása mellett felosztatja s tagjai számára 1935—53. szám alatt biztosított tisztelet-díjat kifizetteti.

Pályázatot hirdet az új tankönyv megírására, osztályonként, 5000 péld-os kiadásonként 10 %, 6 %, 4 % csökkenő részesedéssel és a harmadik kiadás után az egyházkerület tulajdonjogába való átmenetellel. A további pályázati feltételek megállapítására a Püspök urat felhatalmazza az egyházkerület összes erkölcsi és anyagi érdekeinek biztosítása mellett.

Bíráló-bizottságot küld ki a pályázat eldöntésére, melynek tagjai a Püspök ur elnöklété mellett Csernák Béla, Arday Aladár, Orth Győző, Kilin Sándor és Kelemen Etelka. A bizottság jegyzője, a tanügyi előadó, a bírálatban nem vesz részt. Püspök urat felhatalmazza a bizottság kiegészítésére további két taggal, ha ennek szüksége felmerülne, valamint a kilépő tagok pótlására. A tagok tiszteletdíját egyenként 1000 leiben állapítja meg a tankönyvraktár terhére, a véleményeket egyeztető gyűlésen költségeiket megtéríti. Az egész kiadás intézésére az elnökséget felhatalmazza, beleértve a kinyomtatáshoz szükséges költségek fedezését 200.000 lei hitelkereten belül, esetleg kölcsön útján.

d) Utasítja az állami iskolai tanterv elkészítésére kiküldött bizottságot, hogy munkája első részét sürgősen abban az értelemben fejezze be, miszerint a jóváhagyott tantervben jelölje ki azokat a fejezeteket, amelyeket az állami iskolában feltétlenül tanítani kell. Munkájának második része lesz a kész tankönyvben az állami iskolában feltétlenül megtanítandó részek kijelölése. Ebből a célból megbízatását meghosszabbítja, a két tag számára pedig a munkálat befejezése után egyenként 500 lei tisztelet-díjat állapít meg.

e) Felkéri Püspök urat, hogy az új egyházkerületi káté kiadásáról, valamely megfelelő káténak személyes felügyelete mellett történő átdolgozásáról gondoskodják, ebből a célból alkalmas egyénnek megbízást adhasson, s tisz-

telet-diját a mutatkozó munkamennyiséghez képest a tankönyvraktár terhére 2000 leig terjedő összegben megállapítsa, felhatalmazza az elnökséget a kiadással járó összes teendők intézésére.

f) Elrendeli egyházkerületi közgyűlésünk a Czina-féle ABC átdolgozását és új kiadását, s a szükséges intézkedés foganatosítására a Püspök urat felkéri, az elnökséget felhatalmazza a költségek fedezésére 150.000 lei hitelkereten belül esetleg kölcsön felvételével is.

39. szám. Segélyosztó bizottságunk jelenti, hogy az 1936—37. évben a kulturtaxa és tanulmányi segély alapból teológusokat, tanító-jelölteket, lelkész és tanító-gyermekeket s tanítói állásokat segélyezett. A beérkezett segélykérvényeket előterjeszti.

Egyházkerületi közgyűlésünk a segély kérvényeket az elnökségnek adja ki illetékes elintézés végett.

40. szám. Egyházkerületi könyvtárunk az Otthon kis tanácstermében megfelelő elhelyezést nyert, s a könyvek elrendezése folyamatban van. Tekintettel a könyvtár fő rendeltetésére, célszerűnek látszik azt a belmissziói titkár vezetésére bizni és a könnyebb mozgás kedvéért külön könyvtárbizottságot alakítani.

Egyházkerületi közgyűlésünk a könyvtárbizottságot 1942 dec. 31-ig terjedő megbizással a következőképen alakítja meg: Elnök a Püspök úr. Tagok: Csernák Béla és Kursinszky Kálmán. Előadó: Orth. Győző, egyben a könyvtár kezelője.

Az eddigi kezelési szabályzatot érvényben tartja.

41. szám. Tanszerraktárunk szerény kereteihez képest igyekezett a szükségletet kielégíteni, vagy legalább az iskolákat felszerelés tekintetében tanáccsal ellátni.

Tudomásul szolgál.

42. szám. A vallástani pótképesítő bizottságoktól jelentés nem érkezett be.

Közgyűlésünk felhívja a pótképesítő bizottságok elnökeit, hogy a képesítőzött növendékeket mindjárt az év végén utasítsák a vizsgálat letételére.

43. szám. A tankönyvkiadó, segélyosztó, vallástani pótképesítő, tanügyi (elemi és középiskolai tagozat) könyvtárbizottság megbízatása 1937 dec. 31-ével lejárt.

Egyházkerületi közgyűlésünk a bizottságokat 1938. január 1.—1942 dec. 31-ig terjedő öt évi időtartamra a következőképen alakítja meg:

Tankönyvkiadó-bizottság: Elnök Püspök úr, tagok Thúry Kálmán dr, Csernák Béla, dr Harcsár Géza, Kovács József, Kilin Sándor, előadó Kursinszky Kálmán. *Segélyosztó-bizottság:* Elnök Püspök úr, tagok Thúry Kálmán dr, Csernák Béla, Arдай Aladár, Harcsár Géza dr, Kovács József, előadó Kursinszky Kálmán. *Vallástani pótképesítő-bizottság, Nagyvárad:* Elnök Csernák Béla, tagok Kiss Károly, Juhász Károly; *Szatmár:* Elnök Boros Jenő, tagok Kiss Bertalan, Csecskédi Károly. *Tanügyi-bizottság, középiskolai tagozat:* A három igazgató-tanácsi elnök, a három középiskolai igazgató, a három egyházkerületi tanárképviselő az E. T. I. tc. 61. d) pont értelmében. Választott tagok Vadai Béla, Arдай Aladár, Thúry Kálmán dr.

Elemi iskolai tagozat: Négy tanító tag Bartha István, Czeglédy Sándor, Ottmayer Gyula, Kelemen Etelka; négy lelkész tag: Gönczy Sándor, Debreczeni István, Nemes Elemér, Papp József; négy világi tag: Olosz Lajos dr, Kölcsey Ferenc dr, Papszász Lajos, Telegdy József. Elnök a Püspök úr vagy helyettese, előadó az egyházkerületi tanügyi előadó, mindkettő a fenti létszám fölött.

44. szám. Az egyházkerületi közgyűlési tanító és tanár képviselők megbízatásának határideje 1937 dec. 31-én lejárt.

Egyházkerületi közgyűlésünk elrendeli 3 tanár és 4 tanító-képviselő megválasztását az 1938 jan. 1 — 1938 dec. 31-ig terjedő időtartamra, a választás elrendelésére felkéri a Püspök urat, a szavazatok felbontásával megbizsa a szavazatbontó-bizottság tagjait, lehetőleg úgy, hogy a megválasztottak neve 1938 jan. 1 előtt megállapítható legyen.

Az így megválasztott képviselők az egyházkerületi közgyűlésen leendő igazolásukig ideiglenesen hivatalból tagjai lesznek a tanügyi bizottságnak.

45. szám. Nagybányai egyházmegye azon előterjesztést teszi, hogy a tanítóképviselők számát az e. ker. emelje fel 6-ra.

Egyházkerületi közgyűlésünk a kérést nem teljesítheti az E. T. I. tc. 61. §. e) pont alapján.

46. szám. Érmelléki egyházmegye javaslatot tesz egyházmegyei népiskolai felügyelői állás szervezésére.

Az egyházkerületnek megvan a tanügyi előadója, a törvény intézkedik, hogy ennek minden évben egy egyházmegye összes iskoláit meg kell látogatnia, a törvény ezen intézkedésének végrehajtására az e.-kerületi közgyűlés a fedezetet megteremtette, ezentul az egyházkerület új állás szervezésével meg nem terhelhető.

Ilyen állásnak az e.-kerület részéről való megszervezése azt jelentené, hogy az e.-kerület magára vállalja azokat a terheket, amelyeket a törvény és a szolgálati pragmatika az egyházmegyére ró. (VI. t. c. 51—54 § ; Szolg. pragm. 266, 270—275, 296—319 §). Ilyen átvállalás

részben ellenkezik a törvényhozásunkban érvényesülő decentralizáció elvével, másrészt fedezet sincs rá az egyházkerületnél.

Egy látogató tanító 140 iskolánkhoz nem is volna elég; hogy a látogatások rendben évenként kétszer elintézhettek legyenek, legalább 4 ilyen állás volna szükséges.

47. szám. Érmelléki egyházmegye 1937. évi 17. h) határozatával az egyházkerületi tanítói értekezlet megszervezését kéri.

Egyházkerületi közgyűlésünk felkéri az elnökséget, hogy a kellő időpontban a kerületi tanítói értekezletet szervezze meg.

48. szám. Nagybányai egyházmegye 1937—12. sz. határozatával a tanítói értekezleti jelentési lapok kinyomtatását kéri.

Egyházkerületi közgyűlésünk elrendeli a jelenléti lapok kinyomtatását az iskolai nyomtatványok között.

49. szám. Érmelléki egyházmegye a 1937—17-c. számú határozatával a temetési énekek revízióját kéri.

Egyházkerületi közgyűlésünk a kérdéssel való foglalkozást nem tartja időszerűnek.

50. szám. Nagybányai egyházmegye 1937—10. számú határozatában a 14 %-os községi segély kiszolgáltatásának sürgetését kéri.

Egyházkerületi közgyűlésünk felkéri Püspök urat a kérdés további nyilvántartására.

51. szám. Bihari egyházmegye 1937—3. számú határozatával beszéd és értelemgyakorlati vezérkönyvet terjeszt elő.

Egyházkerületi közgyűlésünk tekintettel a tankönyvraktárnak előbbeni határozatai szerint való nagymértékű igénybevételére, jelenleg ezzel a kérdéssel érdemben foglalkozni nem tud.

52. szám. Tárgyaltatott az egyházkerületi titkári állás betöltése.

Az egyházkerület közgyűlése tekintettel arra, hogy dr Szemethy Géza egyházkerületi titkár nyugdíjazása folytán az egyházkerületi titkári állás megüresedett 1937. évi április hó 1-én, mely állás ideiglenes betöltésére az egyházkerületi elnökség 2548—1937. sz. rendelkezése folytán Balajthy Jenő biharpüspökii lelkész bízott meg havi 5000 Lei tiszteletdíjjal, tekintettel arra, hogy a szolgálati progmatika alapján az egyházkerületi titkári állás végleges betöltése az egyházkerületi közgyűlés hatáskörébe tartozik, tekintettel arra, hogy Balajthy Jenő ideiglenesen megbízott titkár 1937. évi április hó 1-től a mai napig közmegelegedésre töltötte be hivatalát, ennél fogva kimondja, hogy az egyházkerületi titkári állást meghívás útján Balajthy Jenő biharpüspökii lelkésszel tölti be, kinek illetményét az eredetileg megállapított évi 180.000 Leiben állapítja meg. Azzal azonban, hogy mindaddig, míg az egyházkerület államsegélye nem lesz újból folyósítva, nevezett csakis a hivatali elődje által élvezett fizetést élvezheti. Az egyházkerületi közgyűlés kötelezi Balajthy Jenő titkárt, hogy az államnyelvet legkésőbb 2 év alatt teljesen sajátítsa el írásban és szóban.

Miről Balajthy Jenő egyházkerületi titkár, a számvevői hivatal és a bihari ref. egyház-megye esperese értesítettik.

53. szám. Tárgyaltatott Orth Győző egyházkerületi belmisszói titkár kérése, belmissziói titkár fizetésének felemelése iránt.

Az egyházkerületi közgyűlés tárgyalás alá vette Orth Győző belmissziói titkár kérelmét, ezt részben és oly mértékben teljesíti, hogy figyelembe vevén az egyházkerület nehéz anyagi helyzetét, viszont a kérelmező kérelmében felhozott jogos indokokat is. Nevezett eredeti 60.000 leies évi fizetésének érintetlenül hagyásával részére az 1938. évi költségvetéstől kezdve évi 12.000 lei lakásbér járandóságot állapít meg, mely összeget havi egyenlő részletben az egyházkerület pénztárából folyósítani rendel.

Miről kérelmező és az egyházkerület számvevői és pénztári hivatala értesítettik.

54. szám. Tárgyaltatott az egyházkerület *alapjairól, nyilvántartási számláiról, hivatalos kiadványairól és a közigazgatási pénztárról* elkészített 1936. évi *zárszámadás* a vonatkozó számvevői jelentéssel együtt, valamint az ahoz csatolt vizsgáló-bizottsági jelentés.

a) Közgyűlésünk a pénzügyi bizottság javaslata alapján az egyházkerület alapjairól, nyilvántartási számláiról, hivatalos kiadványairól és a közigazgatási pénztárról az egyh.-ker. számvevő által 1936. évi december hó 31-vel elkészített zárszámadást a vonatkozó jelentéssel együtt a kiküldött bizottság felülvizsgálása után tudomásul veszi, azt jóváhagyja és az egyházkerületi pénztárnoknak a felmentést a szokott fenntartással megadja.

A zárszámadás és a vonatkozó jelentések alapján egyházkerület közgyűlése megnyugvással veszi tudomásul, hogy a különböző járulékok címen fennálló hátralékok végösszege az előző évekhez viszonyítva több mint 380.000 leivel csökkent, de ugyanakkor megdöbbenéssel látja, hogy különböző címeken még mindig 1.566,379 lei tartozás tartatik nyilván, aminek beszédese főképpen a presbiteriumok magatartásán mulik. Épen ezért közgyűlésünk kimondja, hogy a *hátralékok beszédését* továbbra is a

legerélyesebben szorgalmazza és ha olyan eset fordulna elő, ahol nyilvánvaló, hogy a hátralékok rendezése, illetve megfizetése a presbiterium magatartásán mulik, — elrendeli az érdektelt egyházközségek helyzetének záros határidőn belül való alapos bevizsgálását, hogy annak eredménye alapján a szükségesnek látszó intézkedések megtéssenek.

b) Közgyűlésünk hozzájárul ahhoz a pénzügyi-bizottság javaslata alapján, hogy a püspöki hivatal áthelyezésével és berendezésével összefüggésben felmerült nélkülözhetetlen kiadások fedezésére a *közigazgatási pénztár* egyenlegéből 100.000 lei az elnökség rendelkezésére bocsáttassék, hogy ez összeg erejéig a szükséges kiutalásokat teljesíthesse.

c) Közgyűlésünk a pénzügyi-bizottság javaslata alapján a *kerületi iskola-alap* kezelésére vonatkozólag elhatározza, hogy az 1936. évi december hó 31-vel 3.375 lei összegben fennállott alapot az Egyházfenntartási-alaphoz csatolja, miután ahhoz az adományozó is hozzájárult.

d) Közgyűlésünk a pénzügyi-bizottság javaslata alapján az *egyházfenntartási-alap* évi hozadékára vonatkozólag elhatározza, hogy az 1938. évi január hó 1-től kezdődőleg az alap hozadékát további intézkedésig a középiskolák rendelkezésére bocsátja. Minthogy pedig jelenleg a szatmári iskolák szenvednek nagyobb szükségben, így az alap 1937. évi hozadékát a szatmári főgimnáziumnak utalja ki.

e) Közgyűlésünk a pénzügyi-bizottság javaslata alapján az *iratterjesztési tőke* terhére a *szórványok és missziói* körök részére 13.600 lei értékben olyan saját kiadványok ingyen szétosztását engedélyezi, amelyekből raktáron nélkülözhető példányok vannak. Közgyűlésünk a kiadványok szétosztásával az iratterjesztési bizottságot bizza meg.

f) A *Hivatalos lap* számlaegyenlege terhére elrendeli, a lap szerkesztői és cikkírói

tiszteletdíjainak kifizetését, azon összeg erejéig, amely a befolyt összegekből egyenlegként mutatkozik. A lapkiadás biztosítása érdekében közgyűlésünk egyidejűleg kimondja, hogy az egyházkerület tulajdonát képező különböző hivatalos kiadványok számlája az általuk igénybevett közleményekért, körlevelekért, hirdetésekért, méltányosan számított költségeket tartoznak téríteni a lapkiadásnak.

55. szám. Tárgyaltatott az egyházkerületi számvevő által elkészített és a pénzügyi bizottság által elfogadásra ajánlott 1938. évi közigazgatási pénztár költségvetése.

Közgyűlésünk az egyházkerületi számvevő által elkészített és a pénzügyi bizottság által elfogadásra ajánlott közigazgatási pénztár 1938. évi költségvetési előirányzatát 925.480 lei szükségleti, 927.000 lei fedezeti főösszegekkel, 1.520 lei költségvetési felesleggel elfogadja, s ugyanakkor megbizna az elnökséget azzal, hogy az esetben ha az 1938-ik évben bármilyen ok miatt az egyházkerületi közgyűlés megtartása nem volna lehetséges, úgy a kiadásokat az 1939-ik év folyamán is a most elfogadott költségvetés keretein belül teljesítse a közgyűlés utólagos jóváhagyása mellett.

56. szám. Tárgyaltatott az egyházkerületi számvevő által beterjesztett Református Jövő vallásos szellemű családi néplap 1936 évi zárszámadása, a vonatkozó jelentéssel együtt.

Közgyűlésünk a pénzügyi-bizottság javaslata alapján a Református Jövő 1936. évi zárszámadását 379.548 Lei kiadási. 413.197 Lei bevételi főösszegekkel és 33.649 Lei felesleggel tudomásul veszi és hozzájárul ahoz, hogy ezen feleslegből 12.000 Lei bocsáttassék a rovatvezetői tiszteletdíjak fedezéséül az iratterjesztési

bizottság rendelkezésére. Közgyűlésünk megnyugvással veszi tudomásul, hogy a mintegy 79.040 Lei összeget kitevő kinnlevőségből még csak 10 százalék sem tekinthető behajthatatlannak.

57. szám. Tárgyaltatott az egyházkerületi számvevő által beterjesztett Református Jövő vallásos szellemű családi néplap 1938. évi költségvetési előirányzata.

Közgyűlésünk az egyházkerületi számvevő által elkészített és beterjesztett költségvetési előirányzatot a Református Jövő 1938. évi kiadásra vonatkozólag 350.140 Lei előrelátható kiadási, 381.900 Lei előrelátható bevételi főösszegekkel és 31.760 Lei valószínű felesleggel jóváhagyja, illetve elfogadja. Megbizzza a gazdasági ügyosztályt, hogy a költségvetés keretein belül a folyó kiadásokat teljesítse.

58. szám. Tárgyaltatott az egyházi ingó és ingatlan vagyonok tűz ellen való biztosítása, különös tekintettel az időközben történt változásokra és értékelkedésekre, továbbá arra is, hogy több egyházközség még a mai napig sem biztosította kellő értékben ingó és ingatlan vagyonát, jöllehet, hogy arra az érdekelt egyházközségek presbiteriumai több ízben figyelmeztettek.

Közgyűlésünk nyomatékosan felhívja a presbiteriumok figyelmét, hogy az egyházi ingó és ingatlan vagyonokat a mai értékelésnek megfelelően tűz ellen biztosítsák és ott, ahol e tekintetben hiányosságot, tapasztalnak, azt saját érdekükben haladéktalanul pótolják.

59. szám. Tárgyaltatott a karánsebesi és a mezőbaji egyházközségek lélekszám kiigazítás iránti kérelmek.

A karánsebesi egyházközség lélekszám kiigazítás iránti kérelmének közgyűlésünk helyt

ad, miután annak jogosságát a csatolt iratok alapján beigazoltnak látja és elrendeli, hogy 1937. évre a lélekszám 168-ban irassék elő és a különböző járulékok összege is ennek megfelelően igazittassék ki.

A *mezőbaji egyházközség* lélekszám kiigazítási kérelmére vonatkozólag pedig miután közgyűlésünk a beküldött iratok alapján nem látja megfelelő módon igazoltnak az 1933-ik évben bekövetkezett nagymérvű lélekszám apadást, ennél fogva a kérelemmel nem foglalkozhat és az iratokat visszaküldeni rendeli az esperesi hivatalhoz.

60. szám. Tárgyaltatott a hátralékos járulékok rendezése tárgyában az igazfalvai, ujmosnicai, bihari, hegyközcsatári, hegyközujlaki, paptamási, szalárdi, értarcsai, kágyai, piskolti, halmii, hosszumezői, szatmár-hegyi, szatmárgörbedi, vetési, érkörtvélyesi, irinyi, aradi, csermői, feketegyarmati, magyarcsékei, nagyzerindi, tamáshidai egyházközségek presbitériumai által felterjesztett határozata, miután azokat a pénzügyi bizottság a maga javaslatával ellátta.

Közgyűlésünk a felsorolt egyházközségek, hátralékos járulékaik rendezése tárgyában külön-külön hozott pénzügyi bizottsági javaslatokat elfogadja, azokat határozati erőre emeli és felkéri Főt. Püspök urat, a határozatokban foglalt intézkedések megtételére. A vonatkozó határozatok az érdekelt egyházközségekkel kivonaton közlendők.

Ugyanakkor közgyűlésünk megdöbbenéssel állapította meg, hogy a bánsági egyházmegyéből a bégamonostori, bodófalvai, bunyaszekszárdi, dunaszentilonai, kisperegi, oravicai, temesvári, valkányi; a bihari egyházmegyéből a biharpüspökii, élesdi, fugyii, fugyivásárhelyi, hegyközpályi, hegyközszáldobágyi, köröskisjenői, mezőtelegdi, mezőtelkii, nyüvedei, kügypusztai, pósalakai, váradlessi; az érmelléki

egyházmegyéből a berettyószéplaki, biharfélegyházai, éradonyi, érábrányi, érkeserői érköbökuti, érmihályfalvai, gálospetrii, hegyközszentimrei, poklosteleki, székelyhidi, tóti, vedres-ábrányi; a nagybányai egyházmegyéből az apai, atyai, csengerbagosi, egrii, halmii, hiripi, józsefházai, kisbábonyi, kiskolcsi, kőszegremetei, mikolai, nagybányai, nagykolcsi, nagytarnai, patóházai, pusztadaróci, sándorhomoki, sárközi, szamoskőródi, dobrácsapáti, szamoskrassói, erdődi, satmárudvari, tamásváralfjai, turterebesi, vámfalui; a nagykárolyi egyházmegyéből berecsomaközi, börvelyi, érendrédi, kismajtényi, nagykárolyi; a szalontai egyházmegyéből a belényesi, kisnyégerfalvai, belényesujlaki, bélzerindi, borosjenői, tenkei, mezőbaji anyaegyházak, béli, selindi, kisházai, tenkeszéplaki, fiókegyházak presbitériumai a járulékok rendezése tárgyában folyó évi augusztus hó 20-ki kelettel 5093—1937. szám alatt kibocsátott püspöki felhívásra a mai, vagyis a közgyűlés napjáig sem terjesztették fel presbiteri határozataikat, a tartozás kifejezése iránt sem intézkedtek.

Épen ezért közgyűlésünk a késedelmes egyházközségekkel szemben az esperesi hivatal útján rendbirságot alkalmaz s ugyanakkor figyelmezteti az egyházközségek presbitériumait kötelességeik teljesítésére. Ha pedig ennek ellenére se tennének eleget még pedig záros határidőn belül a felhívásnak, az ilyen esetekben elrendeli az érdekelt egyházközségek számadásának átvizsgálását a Püspöki Hivatal útján késedelmes egyházközség terhére, már csak azért is, hogy a megfizetés okai a helyszíni vizsgálat alapján állapíttassanak meg és a további intézkedések annak eredményétől teteszenek függővé. Esperesi Hivatalok jelenteni tartoznak a Püspöki Hivatalnak a rendbirság alkalmazását.

61 szám. Tárgyaltatott az egyházkerületi számvevő által elkészített és a nyugdíjintézeti végrehajtó-bizottság által letárgyalt és a közgyűlésnek előterjeszteni javasolt 1936. évi nyugdíjintézeti zárszámadás, valamint a felülvizsgálatra vonatkozó bizottsági jelentés. A kiküldött bizottság megvizsgálta a nyugdíjintézet számadását a vonatkozó könyvek és okmányok alapján. Azt mindenben rendbenlevőnek találta. A nyugdíjintézet összforgalma a következő volt: Bevétel 5.473.375 lei, kiadás: 5.376.465 lei, s a pénztármaradvány pedig 96.910 lei volt. A különböző jövedelmekből származó bevételek összege: 1.546.149 lei, a tényleges kiadások összege pedig: 1.435.529 lei volt és ezek szerint tehát a nyugdíjintézet 1936. évi vagyongyarapodása 110.620 leit tett ki. Megállapították ezek szerint, hogy a nyugdíjintézet pénztára a nélkül eleget tudott tenni kötelezettségének, hogy az a meglevő vagyont érintette volna. A nyugdíjintézet vagyona kölcsönökben, betétben és készpénzben meg volt. Nyilvántartásba vétetett 210.550 lei összeget kitevő és különböző címen fennálló hátralék. Az előző évi hátralékokból 106.197 lei folyt be, ami a multhoz viszonyítva a számvevői és bizottsági jelentés szerint is nagy haladást jelent. Megállapították az a kedvező körülmény is, hogy a nyugdíjintézet kölcsönei, három egyházközségi kölcsön kivételével, rendezettek. Mint-hogy több egyházközség semmit vagy csak nagyon csekély összeget kitevő nagypénteki perselypénzt szolgáltatott be az egyházmegyei pénztár útján, a nyugdíjintézet pénztárának, ezekre tekintettel végrehajtó-bizottság erélyes intézkedés megtételét javasolja.

Közgyűlésünk a végrehajtó-bizottság jelentése alapján:

1. Megnyugvással állapítja meg, hogy a nyugdíjintézet vagyonának bonitása teljesen kielégítő. A vagyon a múlt évben annak ellenére sem szenvedett csonkítást, hogy a tagdíj-fizetés az államsegély leszállítása következtében lényegesen csökkent, sőt ennek ellenére is az évvégi számadás mintegy 110.620 lei tőkegyarapodást mutat. Miután a számadás összes

tételei igazoltak és helyesek, ennek következtében közgyűlésünk a nyugdíjintézet 1936. évi zárszámadását tudomásul veszi, azt jóváhagyja és a számadó pénztárnoknak a felmentést a szokásos fenntartással megadja.

2. Közgyűlésünk megnyugvással veszi tudomásul azt a kedvező körülményt is, hogy a nyugdíjintézet összes magán-kölcsönei rendezettek az év végével és az egyházi kölcsönök közül is mindössze három egyházközség kölcsöne áll rendezetlen. Abban az esetben, ha az érdekelt egyházközségek presbiteriumai nem teljesítenék kötelességeiket e tekintetben, közgyűlésünk kimondja az ilyen egyházközségi kölcsönök per útján való behajtását.

3. Közgyűlésünk meglelégedéssel állapítja meg, hogy a nyugdíjintézet tagdíj, belépési járulék hátralék, fenntartói járulék és kamatok címen nyilvántartott kinnlevőség az előző évhez viszonyítva 106.197 leivel csökkent, de miután a kinnlevőség összege zárlatkor még mindig 210.550 leit tett ki, amely összegből 141.527 lei épen a kötelezett tagok belépési járulék hátralékára esik, 27.620 lei pedig épen azon kötelezett tagok díjaiból áll fenn, amely esetekben az érdekelt lelkésztagok nem kapnak államsegélyt és így a tagdíjak beszedése levonás útján lehetetlenné vált, ezekre tekintettel közgyűlésünk elrendeli, hogy a megválasztott, de államsegélyt nem élvező lelkészek belépési járulékait és tagdíjait az érdekelt egyházközségek számadó-pénztárnoka hozza levonásba a lelkészek parochiális jövedelméből és azokat szolgáltatassa be a nyugdíjintézet pénztárához. Ha lennének olyan kötelezett tagok vagy egyházközségek, akik, vagy amelyek nem tennének eleget kötelezettségüknek, az ilyen esetekben közgyűlésünk elrendeli beszedési eljárás folyamatba vételét, az egyházkerületi ügyész útján.

4. Tekintettel arra, hogy még mindig vannak olyan egyházközségek, amelyek Nagypén-

teki perselypénzt nem szolgáltattak be, vagy pedig a beszolgáltató perselypénz összege elenyészően csekély volt, ennél fogva közgyűlésünk kimondja, hogy ilyen esetekben a lelkészek és gondnokok ellen az esperesi hivatal útján az eljárást folyamatba téteti. Ugyanakkor az egyházközségek lelkészeinek emlékezetébe idézi a 31—1936. sz. e. ker. határozat 4-ik bekezdését, amely szerint a nagypénteki perselypénzek minden év július hó 1-ig okvetlen beszolgáltatók jegyzék kíséretébe és ugyanakkor közlendő azon egyházközség névsora is, amelyek perselypénzt nem szolgáltattak be.

62. szám. Tárgyalatott az egyházkerületi számvevő által elkészített és nyugdíjintézeti végrehajtó-bizottság által letárgyalt és elfogadásra ajánlott 1938. évi nyugdíjintézeti költségvetési előirányzat, amely szerint a nyugdíjintézet 1938. évi bevételi főösszege 1,521.560 leiben, a kiadási főösszege 1,635.440 leiben irányoztatott elő. Ezek szerint tehát a költségvetési hiány 114.280 leit tenne ki, de miután végrehajtó-bizottság maga részéről elfogadásra ajánlja a már 1938. évi január hó 1-től kezdődőleg az új nyugdíjintézeti szabályzat szerinti tagdíj beszédést, erre tekintettel e költségvetési hiány nemcsak hogy fedezetét nyer, hanem ellenkezőleg egy tekintélyes feleslegre lehet számítani, ami a nyugdíj-intézeti tőke erősödését lesz hivatva szolgálni.

Közgyűlésünk a végrehajtó-bizottság által letárgyalt és előterjesztett nyugdíjintézeti költségvetési évre vonatkozólag elfogadja, s ugyanakkor kimondja, hogy az 1938-ik év folyamán az új nyugdíjintézeti szabályzat szerint előírt és beszédett fenntartói járulék és tagdíj többletek a költségvetésben előirányzott bevételi főösszeghez hozzáadandók és majd az így mutatkozó felesleg a nyugdíjintézeti tőke erősítésére fordítandó.

Nagykároly (4292 lei), Csomaköz, Dobra, Érendréd, Gencs, Géres, Irinyi. A szalontai egyházmegyében 8.077 lei. Nagyobb hátralékosok Arad (5213 lei), Belényesujlak, Gyanta, Mezőbaj, Vadász. Sajnálattal állapította meg a bizottság, hogy az 1936-ik évben az előző évinél kevesebb reformációi perselypénz folyt be. A bányai egyházmegyéből 5, a bihariból 3, az érmelléki-
ből 11, a nagybányaiból 33, a nagyszalontaiból 19, a nagy-
károlyiból egyetlenegy sem küldött perselypénzt. Szomorú, hogy a Gusztáv Adolf-egylet javára sem történt adományozás. Kénytelen volt megállapítani a bizottság azt is, hogy a nagy-
tiszteletű esperesi hivatalok nem alkalmazták az egyházkerü-
let 38—1935 és 49—1936. számú határozatait, amelyekben az
egyházker. közgyűlés felhívta az espereseket, hogy vizsgálják
meg: meghirdették-e a reformáció vasárnapján a közalapra
adakozás s amennyiben valamelyik gyülekezet növ. 15-ig
sem küldené be a perselypénzt, a mulasztókat haladéktalanul
hívják fel a perselypénz beszolgáltatására, azok ellen, akik az
esperesi sürgetésre sem küldik be a perselypénzt, mindannyiszor,
ahányszor az esperesi intézkedés eredménytelen marad az E. T. I.
t. c. 165. §. f) pontja szerint járjanak el s ezen eljárásukról a
mulasztók névszerint beterjesztésével a püspöki hivatalnak
bejelentést tegyenek, sőt a mulasztók ellen, akik hivatalos
kötelességeik megszegőinek tekinthetők, az eljárást indítsák
meg. Felkérte a bizottság Püspök urat, hogy az egyházkerület
ezen határozatainak érvényt szerezni sziveskedjék.

Az egyházkerületi közgyűlés a közalapi szórvány-missziói bizottság jelentését és intézkedéseit tudomásul veszi s a Püspök urat a maga részéről is fölkéri, hogy az egyházkerület 38—1935 és 49—1936. számú határozatainak végrehajtására az esperesi hivatalokat felhívja.

Elrendeli továbbá, hogy az egyházmegyei közalapi pénztárosok a közalap bevételeinek és kiadásainak feljegyzésére egy külön kötött pénztári naplót használjanak s ebbe az egyes tételeket a legnagyobb pontossággal és lelkiismeretességgel bejegyezzék, a közalapi pénzeket a más rendeltetésű egyházmegyei pénzek-től elkülönítve kezeljék, a befizetések alkalmá-
val a pénznek postára tételével egyidőben je-

lentsék az egyházkerületi pénztárnak, hogy a beküldött összeg mely egyházközségből mily címen folyt be.

64. szám. A közalap szórványmissziói bizottság jelenti, hogy az 1937. évi közalapi előírás megállapította, amint következik:

Egyházmegye	Hátralék	Késedelmi 0,10	1937 évi előírás	Összes kivetés
Bánsági	1.125	58	8.351	9.534
Bihari	13.148	658	17.523	31,329
Érmelléki	3.912	196	15.207	19.315
Nagybányai	10.321	528	16.007	26.856
Nagykárolyi	10.086	513	5.929	16.528
Nagyszalontai	8.077	555	17.983	26.616
Összesen:	46.669	2.508	81.000	130.117

Tudomásul szolgál.

65. szám. A Közalap szórványmissziói bizottság jelenti, hogy a közalapi pénztár 1937. évi költségelőirányzatát a következőkben állapította meg:

BEVÉTEL:

Egyházmegyék járuléka	130.177 lei
Tőkekamat	4.000 „
Perselypénz	6.000 „
	<u>140.177 lei</u>

Szükséglet:

Tőkésítésre ill. tőkevisszatérítésre . 39.177

Segélyekre:

Bánsági egyházmegyében:

Bégamonostor lelkésznek	8.000 lei
Karánsebes „	10.000 „
Nagylak lelkésznek 5.000	
„ egyháznak 5.000	10.000 „
Orsova lelkésznek	2.000 „
Valkány egyháznak	12.000 „

Bihari egyházmegyében:

Derna-Tatarosért a pusztajlaki lelkésznek	3.000 „
	<u>45.000 lei</u>

	45.000 lei	
Nagyváradi-Össi missziói s. lel- készek	6.000 lei	
Rév lelkészek	1.000 „	
Váradless lelkészek	3.000 „	
<i>Érmelléki egyházmegyében:</i>		
Érábrány lelkészek	2.000 „	
<i>Nagybányai egyházmegyében:</i>		
Nagybocskói egyháznak	3.000 „	
Nagytarna lelkészek	4.000 „	
Az esperesi hiv. utján; kisebb missziói köröknek	6.000 „	
<i>Nagykárolyi egyházmegyében:</i>		
Bérének a csomaközi szórvá- nyokért	1.000 „	
<i>Nagyszalontai egyházmegyében:</i>		
Borosjenő lelkészek	5.000 „	
Borossebes lelkészek	2.000 „	
Kisjenő lelkészek a szórvá- nyokért	3.500 „	
Kisháza-Tenkeszéplak lévitának	8.000 „	
Csermő lelkészek	1.500 „	
Magyarcséke lelkészek	6.000 „	
Vadász lelkészek Simonyifal- váért	4.000 „	101.000
	<hr/>	<hr/>
	140.177	140.177 le

Az egyházkerületi közgyűlés a költségvetést tudomásul veszi, a segélyeket megállapítottak tekinti.

66. szám. A közalap szórványmissziói Bizottság az egyházmegyék és a missziói lelkészek jelentései alapján a szórványmisszióról a következőkben számol be.

I. Bánsági egyházmegye.

A *bégamonostori* (Manastur) missziói körzet központja Bégamonostor. Lélekszáma 350. Gondozója Tóth Áron lelkész. Működése kiterjed Severin megye északkeleti részére. Missziói segélye 8000 lei. Főbb missziói pontok: Kisszécsény, (L. 150) Facsád (L. 70). Facsádon a szokásos havi istentiszteleteket

1936. júliustól nem tudta megtartani, mert az állami iskola igazgatója az iskolai terem átadását megtagadta. Sajnálatos félreértésből a helyi hatóság feljelentésére a kultuszminisztérium az amugy is csekély javadalmazású lelkész államsegélyének kiutalását felfüggesztette. Kiszécsényben a lelkész kiszállását a hivek a fuvar felajánlásával lehetővé tették.

Bunyaszekszárdi misszió kör. Gondozója: Tökés Gyula lévita lelkész. Működési köre kiterjed Severin megye északi részére. A központban nincs templom 8 év óta. Templom-építési segílyt kapott 2000 leit a Baldácsy-alapból. Az államtól kaptak ingyen tölgyfa anyagot. Kivágták és haza is vitték. Ez maga mintegy 70.000 lei érték. Templomépítési munkájukban a központban lakó magyar római katolikusok is segítik. Ha templomuk kész lesz, új életet várnak a pusztulásnak indult tájon. Legfőbb missziói helye Vásáros (l. 284) ahova lelkész havonta kiszállott istentisztelet tartása és válástánítás végett; 36 református gyermek jár a román nyelvű áll. iskolába. E körzethez tartoznak Severin megye marosi járásának községei, amelyek jól kövezett megyei ut mentén fekszenek s így megközelíthetők. Ezeket a szórványokat a lelkész minden nyáron felkeresi (Batta, Bulcs, Czella, Kápolnás, Marosberkes, Vörösmart.) A reformátusok tulnyomó többsége vegyes házasságban él s van olyan család, amelynek gyermekei már nem tudnak magyarul. Bulcson (ahol a földesur Mocioni) a száz év előtt odaköltözött magyar és német római katolikusok is elrománosodtak. Egy tiszta református házaspár (volt gazdatiszt) egyházával nem törődik. Battán ellenben egy fogorvos egyházát anyagilag is támogatni igyekszik. Kápolnáson (gr. Teleki Jenő uradalmában) a cselédség gyermekei román nyelvű iskolába járnak ugyan, de magyarul jól tudnak. A válást otthon szorgalmasan tanulják és a lelkész évvégén velük vallásvizsgát tart. Ezek a cselédek nagyobb részben Bunyaszekszárdról valók s gyermekeiket 1—2 évre hazaküldik Bunyaszekszárdra s ott a magyar tagozatban tanulnak meg magyarul irni, olvasni. A Bunyaszekszárdról származó családok a többi szórványban is fenntartják a kapcsolatot szülőföldjükkel. A járás más községeiben is lehetnek reformátusok, de a lelkész eddig nem tudta felkutatni őket. Doboson, 8 évvel ezelőtt volt egy ref. erdész, ennek családja elrománosodott. Így járt egy másik család Bozsódon. Az utódok már gör. kel. vallásúak, nem tudnak magyarul.

Ujkissoda (Fratelia). Gondozója Nits István lelkész. A Baldácsy-alapítványból kapott 3000 leit. Az esperesi jelentés igen fontos missziói állomásnak jelzi, mivel tehermentesíti Temesvárt a külterületek gondozásától. A lelkész nagy buzgósággal igyekszik eleget tenni feladatának, ám a legminimálisabb életfeltételek anyagi fedezetében is szűkölködik. Szórványai közül Krizsán-telep, Kardos-telep, a világháború után keletkezett a Béga-partján. Ujszabadfalun, Szabadfalun, Ókissodán, Ságon, Dettán, Bánlakán stb. gör. kel., gör. kath., róm. kath., szerb, román, német lakosok közé ékelődik be néhány református család. Bennszülött református nincs közöttük, s hiányzik bennük az egyházhoz ragaszkodás, valami ideiglenesség tapasztalható náluk. Jobb esetben közönbösök, de legtöbb esetben bomlasztó hatások fertőzik meg gondolkodásmódjukat. A felnőttek között sokan vannak, akik nem konfirmáltak. Sokan élnek vegyesházasságban, nemzetileg is. Sokan élnek vadházasságban. Csak keveseknél tapasztalható halvány konfesszionális öntudat, ami főként abban nyilvánul meg, hogy büszkék arra, hogy ők reformátusok s vallásuk magyar vallás. A lakosság túlnyomó része munkás. Sokan három nyelvet is beszélnek, de anyanyelvük épen ezért megromlott. Magyar népi szokások sehol sincsenek. Az ifjuság között a sport-örület dühöng. Az iskolába járást a reformátusok elhanyagolják, a magyarok alig tudnak magyarul s az iskolai tanulás eredménye végtelenül alacsony; vallásórára sem járnak rendszeren. Az egyházmegye a kör missziói egyházzá minősítését kéri.

Karánsebesi misszió kör. (lsz. 301) Gondozója Tordai János lévita-lelkész. Fontos missziói munkamező. Szeverin megye egész déli részére kiterjed. Fiókegyháza: Orsova, (128 lélekkal), Meglátogatása azonban 3 napba kerül. Missziói segélye Karánsebes részére 10.000, Orsova részére 2000 lei. Szórványok: Balta serata, Ferdinand-telep (74 l.), Ruskica (22 l.) és a körültek elhelyezkedő számos kisebb-nagyobb község. Lelkész a központi helyeket havonta felkeresi. Sajnos, hogy a szívvél-lélelkel végzett buzgó munka nagy mértékben felőrölte a derék missziói munkás amugy is gyenge testi erejét s az év vége felé a betegség ágyhoz szegezte; Sós Lajos lugosi lévita s. lelkész helyettesítette. A lelkész betegsége következtében késedelmet szenved a templom és lelkészlak építése. Miután a lelkész a hivekkel ritkán találkozhatik, negyedévenként egy-egy lelkipásztori körlevelet ad ki, melynek

jó hatását tapasztalta. Karánsebesen a konfirmáció alkalmával a 159 lélekből jelen volt 114. Két éven át Simon Hilda kisaszszony orgonázott dijtalanul. Ujabban Lőrincz István vasutas vállalta a kántori teendőket. Az egyház egyedüli jövedelmi forrása a hivek adója, mely a szórványban szinte 100 százalékos mértékben befolyt. Nádorhegyen egy református nő reverzálist vett a róm. kat. férfitől. Hárman tértek ki a gör.-kel. vallásra. — Karánsebesen 4, Orsován 3, Nádorhegyen, Ruskicán, Balta serátán 1—1 iskolát sorol fel, ahol református tanulókat vallás-tanításban részesít (42 elemi iskolást, 10 középiskolást, 10 iparos tanulót).

Lippa (lsz. 315). Lelkész Elekes Gyula. Csak templomépítési segílyt kapott 5000 leit, a Baldácsy-alapítványból. Két járás területén mintegy 64 községben 100—150 református található. Egy gyógyszerész kivételével valamennyi kétkézi munkás. Anyagiakban nem észlelhető oly leromlás, mint lelkiékben. Sokan még akkor sem használják anyanyelvüket, ha annak használata nem volna anyagi kárukra. Van olyan aki 10—15 éve nem vett a kezébe magyar nyomtatványt. Találkozott olyan reformátussal, aki életében nem látott több református lelkészt s még nem vett részt református istentiszteleten, nem konfirmált, egy éneket sem tud. A szórványban élő ref. gyermekek elfelejtik anyanyelvüket; ritkaság számba megy, hogy magyarul írni-olvasni tudjanak; a szülők analfabéták s így ők sem taníthatják gyermekeiket.

Klopodia (lsz. 160). Lelkipásztor Streleczy Sándor. A központi gyülekezet németekből és csehekből áll. A lélekszám állandóan apad. Az idetartozó szórványokban csakugyan elszórtan élnek ref. magyarok. A ref. magyar intelligencia régen eltűnt, a cselédsorsban élők maradtak itt. A Wekerle-birtokon van egy ref. intéző. A román, német, és cseh tömegekben a mieink lassankint eltűnnek. Szomorú és lassú haldoklás a népek és vallások versenyében.

Krassófüzes (lsz. 101). Lelkészenek, Jancsó Vilmosnak eltávozásával a resicai lelkész gondozása alatt áll. Ennek a körnek fontos helye Oravica. Karas vármegye székhelye, s.-lelkészi állással, amely ugyan hosszabb ideje üresedésben áll; ennek ellenére is szép eredmény észlelhető, mert itt lakik a bánsági egyhm. apostoli buzgósgágu új gondnoka, aki serkentő és építő munkájával, belmissziói tevékenységével, társadalmi és kulturális téren lendítő erővel hat. Ő irt a Ref. Árvaházi

Képesnaptárban a szórványokról. Cikke alkalmas arra, hogy egyházkerületünk széles rétegeinek figyelmét a szórványokban élő testvéreink életére irányítsa.

Nagylak (lsz. 136). Gondozója Hegyi Károly lelkész. Az egyházközség 5000, a lelkész 5000 lei segélyt kap a közalaptól. Ide tartozik Pécska 138 lélekkel. A régi Magyar-Pécska és Opécska egybe épült s a 10.000 lakosu nagyközség róm. kath. és gör. kel. vallásu lakosokból áll. Régen itt a tisztviselők reformátusok voltak; az impérium-változás után azonban csak a szegényebb iparosok maradtak meg. Öt családnak van háza, a többi cseléd, napszámos. Ma még az állami iskola helyet ad az istentiszteleteknek. Az imaház-alapot a konverzió jelenték-telen összegre zsugorította.

Resica (468 lélek,) Lelkipásztor Keresztes József. A központi gyülekezet valóságos hegyen épített város. A gyári tisztviselőkből és munkásokból álló gyülekezetben élet lobog. Van iskolája két tanítóval és óvodája. legfőbb missziói pontja Boksán-bánya. Lélekszám 105, itt az imaház építését a lelkész megindította. Az időközben megüresedett Krassófüzest is gondozza.

Szigetfalu (lsz. 300). Lelkipásztor Elekes Gyula. Van iskolája egy tanítóval. Fiókegyháza Gátalja. Lélekszám 101. Néhány vagyonosabb család is akad, sajnos hogy ezek a családok nagyjából gyermektelenek. Többi szórvány: Gertenyes, 9 ref. (köztük egy uradalmi kulcsár és egy kertész, ez utóbbi saját földjén).

Ujmosnica. Az anyaegyház lélekszáma 769. Lelkipásztor ifj. Bokor Sándor. Egyetlen nagyobb szórványa Vöröscsárdatelep, 6 km. távolságban. A rendszeresen végzett vallástani-tásért a Baldácsy-alapítványból 2000 lei segélyt kapott. Lsz. 345. (Ugyanannyi lehet a róm. kat. magyarok száma is.) Vagy 50 család megkeres havi 3000 leit, a többiek azonban kenyerőket sem tudják megkeresni, mert a magyar embereket ma már nem szívesen fogadják fel; így a ref. magyarok inkább csak alkalmi napszámosok. Feltűnő nagy a gyermekek száma, 36 gyermeket tanít vallásra. A tanítás sok nehézségbe ütközik, mert a gyermekeknek nincs könyvük. Az idén néhány jobbmódu presbyter vett könyvet a szegény gyermekeknek. A gyermekeket korán 12—14 éves korukban dologra fogják. A szekták támadásának igen ki van téve.

Valkány. A központi gyülekezet lélekszáma 196. Lelki-

pásztor Kun Zoltán lévita-lelkész. Közalapi segélye 12.000 lei. Főbb missziói pontok: Nagyszentmiklós 156 lélekkel, társegyház, egykor a misszió központja; itt a lelkész rendszeresen végzi az istentiszteletet és a vallástanitást. Itt az evangélikusok részéről nem testvéries eljárás tapasztalható. Az ev. temetőben a ref. sírokat széthantolják, a sírköveket eladják. Perjámoson az iskolában nem akarják megengedni az istentiszteletek tartását. Besenyőn a róm. kath. plébános akadályokat gördít a reformátusoknak katholikus temetőbe temetése elé. A missziói lelkész látogatásokat végzett, istentiszteleteket tartott; Zombolyán, Nagyöszön, Porgányon és másutt is: 21 olyan szórvány van, ahol a lélekszám 10—50 között változik. Ezek közül csak hetet közelíthetett meg vonaton. Nagykiterjedésű missziói területén (mely felső Torontál megyét foglalja magába, s innét a missziói kör »felsőtorontáli« neve is) körzeteket alakított s egy-egy ilyen körzet központját legalább két-havonta egyszer felkeresi. Ha egy-egy körzetben 5—6 napig tartózkodhatna, éneket, vallást taníthatna, akkor tudna küzdeni a szekták és a róm. kath. térítő plébánosok ellen. A lakosság nagy része napszámos, cseléd. Makó, Szeged, Hódmezővásárhely, Szentes vidékéről kerültek ide. Régebben a nagyobb uradalmaiban biztos megélhetést találtak, de most anyagilag, erkölcsileg legyengültek és a lelkészt anyagilag nem támogathatják, kiszállási költségeit nem téríthetik meg; de vendégszeretetüket sem veheti igénybe, mert bármily igénytelen ember is, de ezek a nagyon szegény emberek szállást, ellátást nem nyújthatnak. Az idősebbek még egy-egy zsoltárt, dicséretet ösmernek, még boldogan emlékeznek, hogy valamikor a makói vagy vásárhelyi öregtemplomban ünnepeltek. A fiatalok el sem tudják képzelni, milyen lehet egy református templom belseje. 1930-ig a fiatalok nem is láttak ref. lelkészt. Nem vettek részt ref. istentiszteleten. Egy-egy istentisztelet ugyyszólván könnyekbe fullad s a hangos zokogás miatt a lelkésznek a beszédet is félbe kell szakítania. A szekták fenyegetik őket. Találkozott a lelkész, bár elszórtan, olyanokkal is, akiket a város megrontott. Gyári helyeken a kommunizmus is mozog. Legtartózkodóbbak az iparosok és kereskedők, akik tartózkodnak résztvenni az egyházi életben, attól félvén, hogy vevőkörük egy részét elvesztik.

Végyári kör. Az anyaegyház lélekszáma 2156. Lelkipásztor: Orth Imre. Van felekezeti iskolája több tanítóval. Legfontosabb missziói pontja Buziás-fürdő. Fiókegyház: 1933. óta áll

rendszeres gondozás alatt. Lsz. 96. Az 1914-i adatok szerint még 10 magasabb képzettségű tagja volt, ma már csak egy tanult embert találunk benne. Nehány szerény jövedelmű nyugdíjas mellett a hivek nagyrésze egy cég alkalmazottja. Volna egy v. b. t. t. is, de ez tudni sem akar az egyháztól. Az egyházi életbe 17 család kapcsolódott bele, járattja a Református Jövőt és vásárolja kiadványainkat. A lelkészt szívesen látják. Költségeihez ugyan nem járulnak hozzá, a kéthetenkénti vallásnevelés költségét a lelkész sajátjából fedezi, mert a perselypénzből a szegény-gyermekeknek vesznek tankönyvet. Az említett 17 család rendszeresen él urvacsorájával, úgy hogy néha 15—25-en is urvacsoráznak, míg a központi gyülekezetben sokszor alig vannak 50-en. E missziói körhöz még 3 járás községei tartoznak, ezekben 1917-ben még 300 körül volt a reformátusok száma. A lelkész idő és pénz hiányában nem pásztorolhatja őket. Sokan már le is tagadják, hogy reformátusok. Akad vigasztaló momentum is. Egyik távoli szórványból a ref. apa azzal vitte be fiát kereszteltetni, hogy »ne róm. kath. pap keresztelje meg«. Az anya t. i. róm. kath. volt. A lelkész egyetlen szavára megrendelte a Ref. Jövőt.

Az egyházmegye 17—1937. sz. határozatában azzal a kérelemmel fordul az egyházkerülethez, hogy a bánsági missziói egyházakat továbbra is féltő és gondviselő szeretettel vegye körül és tegye lehetővé az elpusztulás, felszivódás, kiszakadás veszélyének kitett sok ezer magyar református lélek megmentését.

II. Bihari egyházmegye.

A bihari egyházmegye f. évi május 19-iki gyűléséből 4—18. sz. szűk szavu határozataival veszi tudomásul az egyes missziói körzetek jelentését. Ezek a jelentések, a révi kivételével, főként statisztikai adatókból állanak.

A II. Károly révi missziói kör. Az anyaegyház lélekszáma 722. Gondozója Kulcsár Andor révi lelkész. Közalapí segélye 1000 lei. A szórványokból 53 lelket mutat ki. Bertényben a malomtulajdonos református. Pár hold földcskéje is van. A családfők még beszélnek magyarul, de a gyermekek már nem. Révre járnak templomba. Barátkán 5 család van (lsz. 10.) Egy családfő kerékgyártó. Három nő román vasutas felesége, templomba nem járnak. Gégényben a malomtulajdonos református; szegény, de buzgó, aki templomba családjával együtt

minden vasárnap ellátogat. Köröstopa (12 lélek.) Öt család lakik itt. Kettő iparos, a többi szegény napszámos. Ezek is bejárnak a révi templomba. Nagybáródon (lsz. 20.) általában szegény munkások laknak, nagyobb részét vegyes házasságban. Csak nagy ünnepeken járnak be a révi templomba. Bánlakán él egy intelligens özvegy asszony, aki azonban templomba nem jár.

A váradlessi missziói kör. Központi gyülekezete Váradless, (lsz. 94.) Gondozója Hodor István. Közalapi segélye 3000 lei. Jelentése statisztikai adatokat tartalmaz. Kimutatása szerint a szórványban lakó 333 magyar közül református 159.

A tataros-dernai missziói kör. Központi gyülekezete Pusztaujlak 630 lsz. Gondozója Facsar Gyula. Közalapi segélye 3000 lei. A jelentés itt is statisztikai adatokból áll. Kövesegyházán 96 református él. Ennek a szórványnak van egy kis pénze is. Pénztári maradványa 2293 lei. Varaszó-tanya lsz. 38. Tatarosi-gyár lsz. 42; itt a lelkész karácsony másodnapján vasárnapi iskolai ünnepet rendezett. Tataros-falu 12, Sastelek 11, Hagymádfalva 20 lélekkel.

Nagyvárad-őssi missziói kör. Központja a nagyvárad-i egyházközség őssi-telepe, ahol gyülekezeti ház épült. Ebben az épületben lakik a s. lelkész Horváth Pál. Közalapi segélye 6000 lei. Missziói helye Szentandrás (57), Ópalota (8), Ujpalota, Köröstarján (10), Körösgyéres (14), Vizesgyán (13), Körösgyéres (30), összesen 112 lélekkel. Szentandráson ifj. Tóth Imre 100 leit, Köröstarjában Kovács Endre 50 leit adott irat-terjesztési célokra.

Jelentősebb szórványa van még Nagyvárad-Velencének és Nagykakucsnak.

III. Érmelléki egyházmegye.

Az esperesi hivatal terjeszti fel az *érábrányi missziói kör* jelentését. Központja *Érábrány*. Lélekszám 359. Gondozója Debreczeni László lelkész. A szórványok nem nagy távolságban fekszenek s így a lelkész az állami iskolába járó ref. gyermekeket vallásoktatásban részesíthette; Lükiben 20, Kohányban 25 gyermeket. A házi istentiszteletek megtartása a nem reformátusok részéről akadályoztatott, de a lelkész reméli, hogy rövid idő múlva ismét megkezdheti a házi istentiszteleteket.

A többi anyaegyház szórványai olyan közel fekszenek az

anyaegyházakhoz, hogy a lelkészek nagyobb nehézség nélkül gondozhatják.

Az egyházmegye közgyűlése a szórványmisszióról összefoglaló jelentést nem adott.

IV. A nagybányai egyházmegye.

Az avasujvárosi missziói kör. Az anyaegyház lsz. 1500. A missziói kör gondozója Széll György lelkész, ny. esperes. Fiókegyház Avasfelsőfalu (Negresti). lsz. 215. Itt a vallástani-tást hetenként egy nap a vámfalui lelkész végzi. Az imaház építés alatt. Szórványok: Bikszád, Bujánháza, Komorzán, Lekenca, Mózesfalu, Raksa, Rózsapallag, Tartolc, Terep, mintegy 279 lélekszámmal. Missziói segélye 1200 lei.

Felsőbányai missziói kör. Központi gyülekezet Felsőbánya 375 lélekszámmal. Lelkész Spácai Árpád. Missziói segélye 600 lei. A szórványokban élő 902 magyar közül 21 a református; Kapnikbányán 7, Giródtótfalun 11, Szakállasdombon 5, Magyarkékesen —. A hivek más helységekbe költöznek el, mivel a bányák nem adnak munkát.

Nagybányai missziói kör. A központi gyülekezet lsz. 1456. Lelkész Oláh Sándor. Missziói segélye 2000 lei. A szórványokban 733 magyar között református 202. Nagyobb számban laknak Erdőszádán 54. Alsófernezejen 83, Borpatakon 58. A többi szórványban összesen 7. Az erdőszádai leányegyház főgondnoka gr. Dégenfeld Miksa, a gyülekezet tagjai jobbára az ő alkalmazottjai, cselédek, szegény emberek. Felekezeti iskolája van, amelyért a főgondnok nagy áldozatot hoz. A gyermekek a felekezeti iskolába járnak és a szegény-gyermekek könyvéről, ruházatáról a grófnő gondoskodik. A grófi család példája jó hatással van az egész gyülekezetre. Az anyaegyháztól 22 km.-re fekszik. Az alsófernezeji fiókegyház 5 km. távolságra fekszik. Van imaháza. A gyülekezet tagjai az állami kohóművek és a Főnix kénsva és vegyi-gyár munkásai. Néhányuk türhető anyagi helyzetben él, a többség azonban nagyon szegény. A különféle ráhatások között is kellő érdeklődéssel viseltetnek az egyház iránt. A vallástani-tásról az anyaegyház gondoskodik, a lelkész kiszállási költségeit fedezi. A tanköteles gyermekek száma 16. Magyarul irni-olvasni alig tudnak s a vallástani-tás nagy nehézségekbe ütközik. Borpatak (6 km.) közigazgatásilag Nagybányához tartozik. Az 58 állandó reformátuson kívül 46-ra tehető a jövő-menő bányamunkás. A tös-

gyökeres borpataki lakosok komolyan törődnek az egyházzal, de a jövő-menő munkások erősen vallásellenes hatások alatt állanak. Ezért véleményezi a lelkész egy állandó misszionárius beállítását. 1935-ben imaház építéséhez kezdtek, s 1936-ban az épületet fedél alá hozták. Iskolába járó gyermekek száma 21, a vallástanításról az anyaegyház gondoskodik, a költségeket fedezi.

Szamoskrassói kör. A központi anyaegyház lsz. 908. Lelkész Várad József. Missziói segélye 600 lei. 17 szórványban összesen 51 lélek lakik. A csekély létszámra tekintettel csak családi istentiszteleteket tartott és református szellemű iratokat osztott szét közöttük, szívesen fogadták mindenütt.

A szatmári egyház gondozása alatt áll a *gombási fiókegyház*, ahol 29 családban 127 ref. lélek van. Missziói segélye 1000 lei. Tulajdonképpen Aranyosmeggyeshez tartoznék, de mert onnét a járhatatlan utak miatt az esztendő nagyobb részében nem közelíthető meg, az egyházmegye a szatmári lelkészek gondozására bizta, akik a bikszádi vasuton minden alkalommal felkereshetik. Minden hónap első vasárnapján és nagy ünnepeken istentiszteletet tartanak; egyik s. lelkész pedig minden héten kijár a vallástanítás végzésére. Jelenleg magánháznál tartják az istentiszteleteket 1936-ban templomépítéshez fogtak. 20—30.000 leire lenne szükségük. Szegény emberek, de szeretik vallásukat. Sok közöttük a fiatal házas. Nagy számmal telepítgetnek közéjük gör. katolikusokat.

Erdői missziói-kör. Központi anyaegyház Szatmárhegy, 1968 lélekkel. Lelkésze Magoss Árpád. Az erdői leányegyház az anyaegyházból könnyen megközelíthető vonaton. Lsz. 210. Tankötelesek száma 14. Az istentiszteletek tartásáról pontos kimutatást nyerünk, de a gyermekek vallástanításának ellátásáról a jelentés nem ad felvilágosítást. A jelentés szerint a hivek szegényedése aggasztó.

A *nagybocskói misszió-kör* az e. m. felterjesztése szerint 1936-ról még felszólítások után sem adott jelentést. A missziói lelkész az egyházkerületi főjegyzőhöz intézett levelében javadalmának méltányos felemelését hangsúlyozza. A missziói lelkész kongruáját a miniszterium felfüggesztette.

Nagytarna 4000 lei segélyt kap, de jelentést most sem adott.

Az egyházmegye az esperes kezéhez utalt 6000 lei segélyt 10.000 leire emelni kéri.

V. Nagykárolyi egyházmegye.

A *bere-csomaközi missziói-kör* jelentését az esperesi hivatal terjeszti fel; az egyházmegye a jelentést nem tárgyalta. Missziói segélye 1000 lei. A két társegyház csaknem egybe épült. Csomaközön a 15 cigány családon kívül 36 református él. A szórványban lakó reformátusok száma 90 lehet.

Az esperesi hivatal Dobra, Érdengeleg, Királydaróc, Krasznaszentmiklós, Nagykároly anyaegyházakat, mint szórvány-nyal birókat mutatja ki, de hogy a szórványokban hány református, milyen viszonyok között él, arról nem nyerünk felvilágosítást.

VI. Nagyszalontai egyházmegye.

Az egyházmegye 12—b-1937. számú terjedelmes határozatában foglalja össze a szórványmissziói jelentéseket.

Borosjenő. Lsz. 310. Gondozója: Csépi Gergely lelkész. Missziói segélye 5000 lei. Az egyházmegye pontos kimutatást kér a hatalmas szórványterületről. Fiókegyház: Bél 69 lélekkal. Nagyobb szórvány: Selénd 70 lélekkal.

Borossebes. Lsz. 230. Gondozója: Dérczy Imre lelkész. Missziói segélye 2000 lei. Míg az 1934-ről adott jelentése (21—1935. egyh. ker. hat.) nagyon biztató, addig a mostani jelentés azt mondja, hogy a régi 800 lelkes missziói gyülekezetben minden kihalóban lenni látszik.

Csermő. Lsz. 230. Lelkipásztor Kenéz János. Segélye 1500 lei. Nagyobb szórványa Seprős (10 km.) fiókegyház 42 lélekkal. Van még 3 másik szórvány.

Erdőhegy-Kisjenő. A központi gyülekezet lélekszáma: 1600. Lelkésze: Nagy Zoltán. Missziói segélye 3500 lei. Szinte (125 lélek) fiók-egyház. Itt özv. Soós Jánosné a vallástánítás és egyház építés terén nagy buzgósággal működik. Szapári-ligeten (60 lélek) hasonló tevékenységet fejt ki Gurcsó Ilona ev. nőtestvérünk. A lelkész gyakran meglátogatja a többi missziói helyeket is; Varsánypél (Pilul mare) fiókegyház, hol 42 lélek lakik; Simánd, itt 35 lélek lakik, s Reményik Kálmán birtokos támogatja a lelkészt munkájában. Szék-udvaron és a többi szórványokban mintegy 25 lélek él.

A *gyantai* anyaegyház 1218 lélek; leányegyháza Kisháza és Tenkeszéplak. Gondozó az előkönyörgő-vallástánító: Vidits János. Missziói segélye 8000 lei. Lsz. 126. Jelentést nem adott.

Magyarcséke lsz. 240. Lelkipásztora Babicsák József. Missziói segélye 6000 lei. Csak félévről jelentett.

Vadász. Anyaegyház fiókegyháza *Simonyifalva*. (190 lsz.) Gondozásáért Nagy István vadász l elkész 4000 lei missziói segélyt kap, a l elkész vallást tanít.

Belényes. Leányegyháza Kisnyégerfalva, amelynek lévita tanítója Szaszet Gyözö (lsz. 283.) Szudricson s másutt 8 tanköteles vallástaniásával foglalkozott, akiket magánháznál tanított, mivel ott az állami iskola az 1936—37-ik évre nem nyílt meg. A Belényeshez tartozó különböző községekben elszórtan körülbelül 20—25 ref. család lakik. Az egyházmegye 1000 lei segélyt javasol.

Feketetót 244 lélek, lelkipásztor Nánási Dániel hűséggel végzi az idetartozó szórványok gondozását.

Nagyszalonta jelentést nem adott.

Pankota jelentést nem adott.

Szentleányfalva 5 szórványt nem látogatott meg. Az e. m. 500 lei segélyre ajánlja.

Tenke. Az egyházmegye jelentést kér tőle.

Az egyházkerületi közgyűlés a szórvány-missziói jelentés kapcsán ismételten felhívja az egyházmegyéket, hogy a missziói körök évi jelentését a közalapi számadások megvizsgálása alkalmával a szórványmissziói bizottságban feltétlenül letárgyalják és összesítő jelentésüket a számadással együtt terjesszék fel a püspöki hivatalba, hogy az egyházkerületi közalapi szórványmissziói-bizottság a maga intézkedéseit az egyházmegyei jelentések, javaslatok figyelembevételével tehesse meg.

A betérjesztett jelentésből megnyugvással látja, hogy a szórványokat gondozó l elkészek között sokan vannak, akik céltudatosan fáradoznak szétszórtágban élő református magyar testvéreikért, noha még az anyagi segítséget is nélkülözni kénytelenek.

Miután a szórványmisszió fogalmát helytelen is volna segély élvezésével hozni oly kapcsolatba, hogy szórványmissziót csak az végezhet, aki segélyt kap, ennél fogva felhívja mind-

azokat a lelkészeket, akiknek anyaegyházához szórványok is tartoznak, hogy a szétszórtságban élő református testvéreik pásztorolását kötelességüknek tekintsék és szórványaikról évente jelentést tegyenek tekintet nélkül arra, hogy nyernek-e segélyt vagy sem; ne felejtsek, hogy Istennek magyar nyelven hirdetett szent igéje, továbbá szép zsoltáraink és dicséreteink, ősi hitvallásaink azok a kapcsok és kötelek, amelyek az anyaszentegyház közösségébe összefoglalják a szórványban lakó testvéreinket, hogy növekedésük lehessen a Jézus Krisztusban.

Azok ellen a lelkészek ellen, akik missziói munkájukról jelentést nem küldenek, az egyházmegyék a törvény szigorával járjanak el.

Miután pedig méltó a munkás a maga bérére és a közalapi pénztárnak feladata az, hogy a missziói munkásokat segítse, ismételten sürgeti úgy az egyházközségeket, mint az egyházmegyéket, hogy a közalapi járulékokat és a reformációi perselypénzt pontosan beszolgáltassák és beszédjék s így támogassák a nagy lélekmentő munkát.

A nagybányai egyházmegye esperesi hivatalát felhívja, hogy a nagybocskói missziói körre vonatkozólag az egyházkerület 57—1936. sz. határozatában bekívánt összeírást, a máramarosi szórványokban lakó református lelkek számának igazolását, a misszió kör anyagi helyzetének kimutatását 1938 febr. 1-ig a püspöki hivatalba felterjessze, hogy az egyházkerületi közalapi missziói bizottság foglalkozhassék e missziói kör segélyezésének kérdésével.

Az egyházmegyéknek az egyes missziói körök segélyezésére vonatkozó javaslatait megértéssel fogadja és utasítja a közalap szórvány-missziói-bizottságot, hogy az 1937. évi számadások megvizsgálása s az 1938. évi közalapi költségvetés megállapítása alkalmával az egyházmegyék által segélyre ajánlott egyházak kérését lehetőség szerint figyelembe vegye;

addig is némely szükséglet kielégítésére a Bal-dácsy-alapból juttat segélyt.

Elvárja a szórványmissziói munkával foglalkozó lelkészeketől, hogy utazási naplójok és Táblás kimutatásuk mellett körültekintő tájékoztatást is adjanak a szórványokban lakó reformátusok helyzetéről.

Az Utazási napló és Táblás kimutatás nyomtatványainak átdolgozásához az egyházmegyék adjanak javaslatot.

Örömmel értesül arról, hogy az egyházkerületi iratterjesztés a szórványok részére ingyenes kiadványokat küldött mintegy 10.000 lei értékben s kívánatosnak tartja, hogy hasonló adományokról minden esztendőben gondoskodás történjék.

67. szám. A frateliai egyházközség presbyteriuma 24—1937., az egyházközségi közgyűlés 2—1937. sz. névszerinti szavazással hozott határozatában kimondta, hogy missziói egyházközséggé átszervezését és rendszeres missziói segélyben részesítését kéri azzal, hogy az E. T. II. tc. 49. §. b. pontja alapján a lelkészválasztás jogát továbbra is gyakorolhassa. A bánági e. m. közgyűlése a 64—1937. sz. határozatával a kérelmet magáévá tette és azt pártolólággal fölterjeszti.

Egyházkerületi közgyűlésünk nem zárkózik az elől, hogy Fratelia missziói egyházközségnek nyilváníttassék; a végleges határozat hozatal előtt azonban felhívja az egyházmegyét, hogy:

1. pontos adatok alapján a református családok névszerinti felsorolásával, a családtagok számának megjelölésével állapítsa meg az anyaegyházban és a szórványokban lakó reformátusok lélekszámát;

2. törvényszerű tárgyalások keretében tisztáztassa a szórványokban lakók jogait és kötelességeit az anyaegyházzal szemben, mert csak ezen az alapon várható, hogy a szórványokban

lakó hivek a missziói egyház fenntartásához hozzájárulnak ;

3. helytálló számítások alapján készíttesse el a misszió egyház költségvetését, megállapítván a bevételeket és kiadásokat ;

4. a lelkészi díjlevél becsatolásával állapítsa meg annak mai értékét ;

5. adjon felvilágosítást arra nézve is, hogy van-e Frateliának templomhelyisége és lelkészi lakása s ezek milyen állapotba vannak, — ideértve a mellékhelyiségeket is. (I. tc. 114. §. a.);

6. Tegyen javaslatot arra nézve, hogy az E. T. II. tc. 49. és 51. §. ok figyelembe vételével, kinek jogkörébe tartozzék a lelkészi állás betöltése ;

7. miután a beterjesztett iratok a végleges határozat hozatalához elegendő alapot nem szolgáltatnak, a frateliai lelkészi állás ideiglenes segélyezéséről a Baldácsy-alap terhére gondoskodik.

68. szám. A krassófüzesi egyházközség presbiteriума és közgyűlése 1937 május 3-án kimondotta, hogy az egyházközség és a lelkészi állás fennmaradását úgy látják biztosítottnak, ha Krassófüzes missziói egyházzá szerveztetik át s állandó közalapi segélyben részesül. Az egyházmegye a kérelmet 24—1937. sz. határozatával pártolólágg terjesztette föl.

Egyházkerületi közgyűlésünk nem zárkózik el az elől, hogy Krassófüzes missziói egyházközséggé szerveztessék, a végleges határozathozatal előtt azonban felhívja az egyházmegyét, hogy

1. pontos adatok alapján a református családok névszerinti felsorolásával, a családtagok számának megjelölésével állapítsa meg úgy az anyaegyházban, mint a szétszórtságban lakó reformátusok lélekszámát ;

2. törvényszerű tárgyalások keretében tisztáztassa a szórványban lakók jogait és kö-

telességeit az anyaegyházzal szemben, mert csak azon az alapon várható, hogy a szórványban lakó hivek a missziói egyház fenntartásához hozzájáruljanak;

3. helytálló számítások alapján készítse el a misszió egyház költségvetését, megállapítván a szükséges kiadásokat és bevételeket;

4. a lelkészi díjlevél becsatolásával állapítsa meg annak mai értékét.

5. adjon felvilágosítást arra nézve is, hogy milyen állapotban van az anyaegyház templomhelyisége és lelkészi lakása a melléképületekkel együtt (I. t.-c. 114. §. a.)

6. tegyen javaslatot az E. T. II. t.-c. 49. és 51. §-ainak figyelembevételével, hogy kinek a jogkörébe tartozzék a lelkészi állás betöltése;

7. a végleges határozat hozataláig az elnökséget felkéri, hogy a krassófüzesi lelkész segélyezéséről valamelyes forrásból gondoskodni sziveskedjék.

69. szám. A bihari egyházmegye jelenti, hogy a váradlessi egyházközségnek, mint anyaegyháznak megtartására irányuló minden eddigi próbálkozása hiábavalónak bizonyult és 9—1937. sz. határozatában arra kéri az egyházkerületet, hogy Váradless az E. T. I. tc. 10. §. c. pontja értelmében missziói egyházközségnek nyilvánítsa. Az esperes f. évi október 17-én Püspök úr felhívására kiszállott Váradlessre s a helyszínen felvett jegyzőkönyvet becsatolja a vagyontörzskönyvvel együtt.

Egyházkerületi közgyűlésünk nem zárkózik el azelől, hogy Váradless missziói egyházközségnek nyilváníttassék, a végleges határozathozatal előtt azonban felhívja az egyházmegyét, hogy

1. pontos adatok alapján, a családok névszerinti felsorolásával, a családtagok számának megjelölésével állapítsa meg az anyaegyházban és a nagyobb szórványokban, de lehetőleg a missziói körzetbe tartozó minden községben

az ott lakó reformátusok lélekszámát; (a becsatolt aláíratlan, minden hitelességet nélkülöző jegyzetet t. i. nem fogadhatja el ilyen kimutatásnak);

2. miután az esperes által 1937 okt. 17-re kitűzött tárgyaláson a szórványokból nem jelent meg senki, hasson oda, hogy a törvényszerű tárgyalások a szórványban lakókkal, közelebbről a Váradpósán és Sályiban lakó reformátusokkal lefolytattassanak, hogy a jogok és kötelességek az anyaegyházzal szemben tisztáztassanak, mert csak ezen az alapon lehet várni, hogy a szórványban lakó hivek a missziói egyház fenntartásához hozzájáruljanak.

3. helytálló számítások alapján készíttesse el a missziói egyház költségvetését, megállapítván a bevételeket és kiadásokat; idevonatkozólag vizsgálja meg, hogy az anyaegyháznak 163.000-re értékelt régi iskolai házastelkén az épületek romlásáért kit terhel a felelősség; (a beterjesztett költségvetési jegyzetet t. i. nem fogadhatja el, mert azt senki alá nem írta, az törvényes formában le nem tárgyalatott.)

4. az egyházmegye határozatilag állapítsa meg azt az összeget, amelyet a váradlessi lelkész javadalmának pótlására biztosítani akar, s jelölje meg a fedezeti forrást is;

5. a régi lelkészi díjlevél becsatolásával állapítsa meg annak mai értékét. Az E. T. II. tc. 49. és 51. §.-ainak figyelembevételével tegyen javaslatot az egyházmegye arranzve is, hogy a missziói egyházközség lelkészi állásának betöltése kinek a jogkörébe tartozzék;

6. miután a beterjesztett iratok a végleges határozathozatalhoz elegendő alapot nem szolgáltatnak, a lelkészi állás ideiglenes segélyezéséről a közalap terhére gondoskodott;

7. amennyiben a fennálló adóterhek az egyházközség vagyonát veszedelemmel fenyegetik, felkéri az elnökséget, hogy a váradlessi állami adók kifizetésére valamely forrásból segélyt szerezni sziveskedjék.

70. szám. A nagybányai egyházmegye esperesi hivatala felterjeszti Takács Lajos nagybocskói lelkész érdekében Takács József által szerkesztett beadványokat, amelyekben az egyházkerületi közgyűléstől az 54—1929. sz. határozatnak feloldását és megsemmisítését kéri, továbbá kéri azt is, hogy a nagybányai e.-m. esperese ne indítsa meg az 56—1936. sz. egyházkerületi határozatban elrendelt eljárást.

Közgyűlésünk nem zárkózik el a fent hivatolt határozatoknak revízió alá vételétől; felhívja annakokáért a nagybányai egyházmegyét, hogy állapítsa meg, vajjon megszűntek-e azok az okok, amelyek az egyházkerületi közgyűlést az egyházmegye előbbi felterjesztései alapján fenti határozatainak meghozatalára indították, arról jelentését már a legközelebbi közgyűlésünk elé felterjessze.

E határozatáról folyamodót és a nagybányai egyházmegyét értesíti s az ügyiratokat a nagybányai egyházmegye esperesi hivatalához visszateszi.

71. szám. Egyházkerületi közgyűlésünk az elhalálozás, illetőleg lemondás folytán megüresedett következő tisztségekre szavazást rendel el: 1. zsinati rendes világi, 2. zsinati pót lelkészi, 3. zsinati pót világi tagságra, 4. egyházkerületi világi tanácsbiróságra, 5. egyházkerületi világi aljegyzőségre.

A szavazatok beadásának határidejéül az 1938-ik év március hónapjának 1. napját tűzi ki, a szavazatok felbontásával az egyházkerület Nagyváradon lakó tagjait bizza meg.

Erről Püspök urat jegyzőkönyvi kivonaton értesíti.

72. szám. Az egyházkerületi közgyűlés az 1938 január 1-től 1942 december 31-ig terjedő időre a bizottságokat a következőképen alakítja meg:

1. Belmissziói bizottság: Elnök Sulyok István püspök, helyettese Csernák Béla egyh.-ker. főjegyző. Előadó Debreczeni István. Tagok: Boros Jenő. Kiss

Károly, Pappszász Lajos, dr Szathmáry Lajos, és az egyházmegyék belmissziói előadói.

2. Közalap szórványmissziói bizottság. Elnök : Sulyok István püspök, dr Thúry Kálmán egyh.-ker. főgondnok. Előadó: Csernák Béla egyh.-ker. főjegyző. Tagok : Arday Aladár, Boros Jenő, Pappszász Lajos, dr Szathmáry Lajos, Vargha László egyházkerületi számvevő, Kovács József egyh.-ker. pénztáros.

3. Iratterjesztési bizottság. Elnök : Csernák Béla egyh.-ker. főjegyző. Alelnök dr Soós István. Előadó Vargha László számvevő. Tagok : Arday Aladár, Debreczeni István, Kiss Károly, Peleskey Sándor, Kovács József pénztáros, Kursinszky Kálmán tanácsos, Orth Győző belm. titkár. Az iratterjesztési al-bizottság tagjai a Nagyváradon lakó tagok.

4. Nyugdíjintézeti Végrehajtó-Bizottság. Elnökség : Sulyok István püspök, dr Thúry Kálmán egyh.-ker. főgondnok. Tagok : Csernák Béla főjegyző, dr Soós István egyh.-ker. főjegyző, Arday Aladár esperes, dr Harcsár Géza egy.-ker. ügyész, Kursinszky Kálmán egyh.-ker. tanügyi előadó. Csathó Jenőné tanítónő, továbbá az egyházmegyék küldöttei: Kovács József egyh.-ker. pénztáros, Vargha László számvevő, mint előadó is.

5. Pénzügyi bizottság. Elnökség : Sulyok István püspök, dr Thúry Kálmán egyh.-ker. főgondnok, dr Harcsár Géza egyh.-ker. ügyész. Csernák Béla, dr Soós István főjegyzők, Arday Aladár, Szabó Zoltán esperesek, Kovács József egyh.-ker. pénztáros, Vargha László számvevő, mint előadó is.

73. szám. Tárgyaltatott a belmissziói jelentés :

Főtiszteletü és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

Tizenkét esztendeje mult, hogy a Főtiszteletü Püspök úr és az Egyházkerület bizalmából Isten segítségével az egyházkerület belmissziói előadói tisztét betöltöm és mióta a belmissziói munka egyházunkban megszervezetten fokról-fokra fejlesztve szerte az egész Egyházkerületben érezteti hatását. Tizenkét év alatt sokszor töltötte el hálaadás érzése szívemet, sokszor volt részem gazdag, lelki örömeimben és sokszor kísértett aggodás, csüggedés, mikor azt kellett tapasztalnom, hogy

az eredmény nem áll a bensőség és fáradság arányában. Sokszor tapasztaltam lelkesedést kiölni akaró közönyt, megnemértést, sőt itt-ott szándékos akadályt azok részéről is, akiknek pedig a belmissziói munkálkodás megszervezésével a kerület bizottsága és közgyűlése csak segítséget nyújtani akart. Jelentéseim és javaslataim megtételénél nem egyszer önmagamat leküzdve kellett ezeket a jelenségeket elhallgatnom, vagy úgy mutatnom rá, hogy ez a munkának mindenkép előnyére szolgáljon. Sokszor voltam nehéz helyzetben, mikor mások felületessége, vagy e nagy ügy semmibe-vevése miatt bizonyos jelentéseket kellett tennem.

De soha sem volt olyan nehéz jelentésemet megszerkesztemem és a bizottság sem állott soha olyan nagy feladatok előtt, mint most tizenkét év után. A belmissziói munka minden eddig lehetséges ágát megszerveztük, kiépítésére minden lehető-t meg tettünk s abban a reménységben voltunk, hogy az új jelentő-ivek gazdag eredményről fognak beszámolni. De ehelyett az egyes munkaágak nagy részében visszaesés, hanyatlás mutatkozik és e hanyatlásnak minden egyházmegyében egy közös akadálya van: a helyi hatóság akadályozása. Az Ifjúsági Keresztyén Egyesületek, Nőszövetségek működését, az Énekkarok próbáit, énekóráit, vallásos-estélyek tartását, sőt a vasárnapi iskolai tanítást is, más helyeken pedig minden belmissziói munkát, templomon kívüli vallásgyakorlatot betiltanak, sőt a templomban is eltiltják a vallásos-ünnepélyek rendezését. Van gyülekezet, melyben ezt csak a helyi hatóság műveli, de van eset, mikor a törvényszék tiltotta el minden belmissziói munkálkodást. Ez már a szabad vallásgyakorlat akadályozása, ami annál sérelmesebb, mert belmissziói szerveink működésére miniszteri engedélyünk van és más egyházak és hitközségek a hasonló szerveikben akadálytalanul működhetnek. Akár a róm. kath. egyház alakulatai és egyesületei, a gyermekek szivgárdájától a különböző kongregációkig és lelkigyakorlatokig, akár a baptisták egyesületei vagy éppen a zsidó, mind, mind legteljesebb szabadságot élveznek. Csak nekünk nem lehet, a mi hiveink hitét erősíteni, egyházunkat építeni. Minden egyházmegye szinte végső kétségbeeséssel kéri, hogy egyházkerületünk közgyűlése hathatósan jöjjön segítségükre.

Ezeknek a külső akadályozásoknak a munka gátlásán kívül sajnos befelé is sok káros hatása észlelhető. Nemcsak azt a célt érik el, amit akarnak, hogy a szabad működést meg-

szüntetik, hanem sokkal többet, mert a lelkekben, a vezetők, lelkipásztorok lelkében is érzik a bénító hatást: Miért, mikor ugyis minden hiábavaló. Hiszen nem elég, hogy bent a közönyösökkel, kívülről a hitetlenekkel és szélsőséges tévtanokat hirdetőkkel kell állandóan harcban állanunk, hanem az állami hatóság közegei teljesen megakadályoznak abban a munkában, mely pedig nemcsak egyházunk erősödését, hanem egyszermind az állam biztonságát, a polgárok lelki békességét is elősegíti. Ez a bénító hatás érzik a jelentő-ivek pontatlan kiállításán és be nem küldésén. Továbbá abban, hogy a belmissziói napokat már abban az egyházmegyében is alig rendezik, amelyben eddig rendszeresen megtartották. Szomorú példa erre a Gencsen meghirdetett belmissziói nap, melynek programját elkészítették, az előadókat felkérték, hogy azt el is vállalták s az egész gyülekezet lelkesen készülődött a várva-várt napra, amelyen azonban egyetlen lekipásztor sem jelent meg. Ez a bénító hatás észlelhető a konferenciák résztvevőinek jelentékeny apadásán is.

Ezenkívül ki kell emelnem egyes jelenségeket, melyek a célnak és az erre irányuló rendeleteknek megkerülései. Így pld. Gazdaköröket tüntetnek fel és szerepeltetnek Férfiszövetségek mellett s van eset, mikor ezt még az előadó helyesléssel említi meg. Pedig a lelkész ottani szereplése egyáltalában nem lelkészi funkció, még elnöki tisztségében sem, mert semmi nyoma sincs, hogy ezekben a gazdakörökben az Isten Igéjét bibliaórákon hirdetnék.

De vannak felemelő jelenségek is. A nagyváradi-olaszi leányszövetség már évek óta 50—60 iskolás-gyermeket lát el a téli hónapokban ingyen ebéddel. A nagyszalontai férfiszövetség már második esztendeje tartotta szintén télen fenn áldásosan működő szegények konyháját, melyre a Férfiszövetség tagjai és a hívek lelkesen hozták meg jelentékeny áldozataikat. Az élesdi férfiszövetség munkaközvetítés által a munkanélküliség enyhítésén fáradozik. A kicsiny fugyii gyülekezet helyiséget bérel a belmissziói munkák folytatására. Ágyán a presbytérium a lekipásztor buzgólkodásából alapot létesített arra a célra, hogy belőle szegény egyháztagnak jutányos kölcsönöket adjon. Egyes egyházmegyék Ifjusági és Nőszövetségi konferenciákat tartott meg.

Különös örömmel kell megemlékezni az Iratterjesztési jelentés fellendüléséről. Ma már kevés egyházközség van,

amelyben a lelkipásztor a belmisszióknak ezt az ágát is ne gyakorolná. Sok helyen ugyancsak az énekeskönyv, az Árva-házi Naptár és egy-két Biblia árusításból áll, de az egyház-községek legnagyobb részben a »Református Jövő« mellett a »Könyvbarátok« kiadványait és más vallásos iratokat is kellő számmal helyeznek el.

Sajnálattal kell jelentenem, hogy a belmissziói munkákról nem adhatok statisztikailag teljes képet, mert vagy az Előadók nem állították össze, vagy az adatokat tartalmazó jelentő-iveket későn kaptam meg, illetve egyáltalán meg sem kaptam, így a rendelkezésemre álló adatok szerint a következőkben állítottam össze.

Örömmel jelentem, hogy Egyházkerületi Nőszövetségünk, mely Uray Jenőné lemondása folytán már több mint egy éve nélkülözötte az elnöki vezetést, új elnököt nyert, midőn folyó év április 28-án tartott közgyűlésen a bibliáslelkű Pappszász Lajosné Öméltóságát választotta meg egyhangu lelkesedéssel elnökké.

Mivel az egyes belmissziói munkaágak és a presbitérium között félreértések, néhol ellentétek merültek fel s az egyes alakulatok között is fordultak elő surlódások, több oldalról felmerült az az óhajlás, hogy az egymásközötti viszony tisztázassék s úgy vélem, ez óhajlásnak a cél érdekében eleget kell tennünk.

Sajnálattal tapasztaljuk, hogy konfirmandusaink aránylag csekély számban lesznek tagjai az Ifjusági Keresztyén Egyesületnek és a Leányszövetségnek, amit feltétlenül orvosolni kell. Segítségére kell mennünk lelkipásztorainknak és pedig irott szó eszközével és erejével. Ugyancsak segédeszközöket kell adnunk az egyházkerületi belmissziói titkár kezébe, melyekkel körutjain jól folyó munkát és munkásokat kitüntesse s ezáltal úgy reájuk, mint a többiekre is buzdítólag hasson. Hasonlóképpen elő kell mozdítanunk a munkásságát is az által, hogy módot nyujtsunk belmissziói szakmunkák és segédeszközök beszerzésére.

Bár nem tartozik szorosán a belmissziói bizottság és előadó hatáskörébe, mégis meg kell emlékezniem egy másik misszióról, a szórványmisszióról, melyet az eddigi módszereken kívül lelkileg és anyagilag ujabakkal is előmozdithatunk. Az egyik, a lelki módja az illető lelkész által a szórványbeli hívekhez irandó pásztori levél, a másik, az anyagi: szórványper-selyek elhelyezése az egész egyházkerület területén.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházker. Közgyűlés, most amikor egyházkerületünk belmissziói munkája 12 esztendőre tekinthet vissza, abban a meggyőződésben vagyok, hogy minden akadály, közönyösség és sikertelenség ellenére is, elkövetkezett az idő, hogy a továbbépítést megkezdhessük. Ez pedig most közelebbről két irányú lehet. Az egyik az Ifjusági Keresztyén Egyesületek és Leányszövetségek egyházmegyei szervezeteinek kiépítése, a másik pedig a belmissziói munka lehetőgyakorlativá tétele. Az elsőt nem szükséges hosszabban indokolni, a másodikra pedig hiveink jórészenek napról-napra történő elszegényedése irányítja figyelmünket, mely sok helyen az egyre elharapozó egykerendszerben, a családok és így az iskolák elnéptelenedésében s ami egy ezzel, egyházunk tagjainak aggasztó apadásában nyilvánul meg. Ugy érzem, ezek a jelenségek szinte kényszerítenek bennünket, hogy a német belmissziói egyik atyjának, a nagy Oberlinek példáját követve lelkipásztoraink és az arra hivatottak gondolkozzanak hiveik anyagi helyzetének lehetőleg az egyházon keresztül leendő megjavítására.

Egyházkerületünk közgyűlése megdöbbenéssel értesül az egyházmegyék felterjesztéséből, hogy a belmissziói munkának ugyszólván minden ágát egyre akadályozzák az állami hatóságok, többnyire alantosabb közegei, holott erre a Minisztérium által kiadott működési engedélyünk van. Betiltják az Ifjusági Keresztyén Egyesület, a Nőszövetség bibliaóráit, összejöveteleiket, az énekkarok tanóráit, a vasárnapi iskolai tanítást, valamint a vallásos estélyeket és több helyett minden belmissziói munkálkodást, sőt a templomokban is eltiltják a vallásos ünnepélyek rendezését, amely ténykedéseikkel már vallásunk szabad gyakorlását akadályozzák. E sérelmek orvoslása végett Közgyűlésünk elhatározza, hogy

a) Felkéri Püspök urat, hogy keresse meg átiratban a megye-főnököket, tőlük kérve a megyéjük területén tapasztalt visszaélések orvoslását.

A lelkeseket nyomatékosan felhívja, hogy otthon személyesen igyekezzenek az ellentéte-

ket és az ellenszenvet megszüntetni és magatartásukkal mindent megtenni, hogy a hatósági közegeket jobb belátásra bírják.

b) Közgyűlésünk felhívja és figyelmezteti a lelkipásztorokat, hogy a külső akadályok miatt a buzgóságban meg ne lankadjanak, hanem e nehéz időben még nagyobb hűséggel és erőteljesebb lélekkel töltsék be hivatásukat s különösen lelkiismeretesen végezzék igehirdetői szolgálatukat. Ahol vasárnapi iskolát és IKE vagy leányszövetségi bibliaórákat nem lehet tartani, ott tartsanak gyermek és ifjusági istentiszteletet. Felhívja a presbiteriumokat, hogy a templomban világításról, sőt lehetőleg fűtésről is gondoskodjanak, hogy a megszüntetett bibliaórák és az iskolában tartani szokott, de akadályozott vallásos-estélyek helyett az Isten házában gyűjtsék össze bibliaórákra, esti istentiszteletre, vallásos-estélyre a hiveket.

c) Örömmel értesül közgyűlésünk az Iratterjesztésnek, mint e hathatós belmissziói eszköznek gyülekezeteink nagyrésztében történt bevezetéséről. Elismerését fejezi ki az Iratterjesztésben buzgólkodó lelkipásztoroknak, tanítóknak és őket ennek kifejezéséül egy-egy csinosabb kivitelű emléklappal és egy-egy értékeőbb kiadvánnyal jutalmazza. Felhívja a lelkipásztorokat, tanítókat és presbiteriumokat, hogy ezt a hiterősítő és egyházépítő eszközt igyekezzenek minél jobban kihasználni. Az egyházközségek költségvetésébe vegyenek fel bizonyos összeget a vallásos iratoknak ingyen való terjesztésére, hogy így azokat minél jobban megkedveltessék.

d) Felhívja és kötelezi közgyűlésünk a lelkipásztorokat, hogy a *családok* gondozását egyre nagyobb hűséggel végezzék, a családlátogatást szorgalmasan gyakorolják s így vigyék el az Isten Igéjét azokhoz is, akik annak hirdetésétől távol tartják magukat s ezáltal is pótolják a megakadályozott bibliai összejeveleket.

e) Felhívja közgyűlésünk a lelkipásztorokat és az egyházmegyei belmissziói előadókat, valamint közgyűléseket, hogy a családok szociális viszonyait és az egyke kérdést komolyan tanulmányozzák s a bajok orvoslására keressenek módokat és lehetőségeket, illetve amennyiben lehetséges, az általános megoldásra tegyenek javaslatokat, mert abban a véleményben van közgyűlésünk, hogy a belmissziót különösen egyre szegényedő népünk életében most már minél jobban gyakorlati irányban kell művelni.

f) Felhívja közgyűlésünk a presbitériumokat, hogy az énekkarokat, ahol még nem tettek, alakítsák meg, hogy a felnőttek közül nem lehet tagokat nyerni, szervezzék meg az ifjúságból, esetleg vegyeskar alakjában. Az esperesi hivatalokat felhívja e határozat végrehajtására és ellenőrzésére. Megbizzza közgyűlésünk a belmissziói bizottságot, hogy énekkaraink számára egységes alapszabálytervezetet dolgozzon ki, melyben egyházunk szelleme uralkodjék. Az énekkar összejöveteleire, próbáira vonatkozólag pedig addig is utasítja a lelkészi hivatalokat, igyekezzenek odahatni, hogy ezek az összejövetelek egyházi énekkel és imádsággal kezdődjenek és végződjenek, minden összejövétel végén pedig a Bibliaolvasó Naptár alapján Ige olvastassék.

g) Felhívja az esperesi hivatalok útján az egyházmegyei Nőszövetségnek elnökségét, hogy évi közgyűlésüket minden esztendőben konferenciával egybekötve tartsák meg és arról egyfelől a belmissziói előadó évi jelentésében a Püspöki Hivatalnak, másfelől az egyházkerületi Nőszövetségnek tegyen jelentést.

h) Utasítja a belmissziói előadókat, hogy a körüli belmissziói napokat rendezzék meg, annál is inkább, mert most a lelkészi körök is hatékonyabb működést fognak kifejteni. Az ilyen napokon az egyházmegyei belmissziói előadó szolgálataival vegyen részt.

i) A maga részéről is elismeréssel emlékezik meg a nagyváradi Leányszövetségről, mely egész télen 70 szegénygyermeket lát el ebéddel, a nagyszalontai Férfiszövetségről, mely hasonlóképpen konyhát tart fenn szegények számára, az élesdiről, mely munkaközvetítéssel is foglalkozik, a kis Fugyi-i gyülekezetről, mely a belmissziói összejövetelekre helyiséget bérel, az ágyai presbiteriumról, illetve lelkészéről: Fogarassy Bálintról, aki a szegények részére kölcsönalapot létesített és őket mindenképp követendő példának állítja.

j) Felhatalmazza az egyházkerületi belmissziói előadót, hogy a jelentő-ívek nyomán az egyes gyülekezetekben tett észrevételeit a lelkészi hivatalokkal közölje.

k) A Püspöki Hivatalt felkéri, hogy a belmissziói jelentő-íveket mint a múltban, ezután is az esperesi hivatalok útján küldje szét. A lelkipásztorokat felhívja, hogy a jelentő-ívek minden részét a leglelkijismeretesebben töltsék ki és pontosan küldjék be az esperesi hivatalhoz, azok pedig az egyházmegyei belmissziói előadók útján összefoglaló jelentésével és a statisztikai összesítő kimutatásával az egyházmegyei közgyűlés után 15 napon belül terjeszték fel a püspöki hivatalhoz. Az egyházmegyei közgyűléseket kötelezi, hogy a jelentést nem küldőkkel, a más mulasztást elkövetőkkel azonosan a legszigorubbán járjon el.

l) Az IKE és Leányszövetség Ügyrendjének 3. pontja b. szakaszát a következőleg megváltoztatja: »Értelmi munka. Önképzés, ismeretterjesztő előadások, tanfolyamok: román, német nyelvi, gyorsírási stb. rendezése.« A szakasz további része változatlan.

Felhívja az egyházmegyei közgyűléseket, hogy az IKE és Leányszövetség megyei szervezetét is alakítsák meg és erről a legközelebbi egyházkerületi közgyűlésre tegyenek jelentést.

m) Egyházkerületi Közgyűlésünk a Belmissziói Bizottság előterjesztésére kimondja, hogy a Belmissziói Bizottság Ügyrendjének 14. §-át akként módosítja, hogy a zárójelbe foglalt »stb.« szócska helyett »vagy istentisztelet« betoldást iratja, mely által a szöveg értelme ekként módosul: ...»minden egyházközség a belmissziói titkár körutja alkalmával tartott egy-egy összejövetel (műsoros-est, templomi ünnepség vagy istentisztelet) perselypénzét az egyházkerületi pénztárnak beszolgáltatni köteles.

n) Egyházkerületi Közgyűlés megbizta belmissziói bizottságot, hogy

1. a lelkésznek és presbyteriumnak az egyes belmissziói alakulatok feletti felügyeleti, ellenőrző és irányító szerepére nézve,

2. a belmissziói alakulatok ügykezelésére vonatkozólag egységes tervezetet dolgozzon ki a meglévő Alapszabályok szellemében, esetleg azoknak módosításával.

o) Egyházkerületi Közgyűlés megbizta az Iratterjesztési Bizottságot, hogy egy a konfirmándusok kezébe adandó, a fejlődő ifjuság kérdéseit és az ifjusági munka feladatát tartalmazó traktátusfüzet kiadásáról gondoskodjék.

p) Egyházkerületi Közgyűlés megbizta a belmissziói bizottságot, hogy egyházkerületünk szórványainak erősítésére tegyen konkrét javaslatot perselyek felállítására, szétküldésére, kezelésére és a begyűlő összegek felhasználására vonatkozólag.

r) Egyházkerületi Közgyűlés utasítja az Iratterjesztési Bizottságot, hogy az egyházkerületi belmissziói titkár rendelkezésére bocsásson traktátusokat, hozsánna-énekeskönyveket, jutalmazásra alkalmas vallásos iratokat stb. Ezeknek fedezésére pedig vagy a belmissziói perselypénzekben, vagy más uton keressen módot.

s) Egyházkerületi közgyűlés utasítja az illetékes lelkészeket, hogy a reábizott szórványokban a rendes kiszállásokon kívül akként is

munkálkodjanak, hogy havonta legalább kétszer a szórványbeli híveknek Igehirdetési pásztori levelet küldjenek, melynek megfelelő beállítására, felolvasására egy-egy kiszállás alkalmával előre intézkedjenek. E munka végzéséről a Közalapi-bizottságnak tegyenek évenként jelentést.

t) Egyházkerületi Közgyűlés utasítja az Iratterjesztési Bizottságot:

1. A Londoni Britt és Külföldi Bibliaterjesztő társasággal akként való megállapodásra, mely olyan százalékot biztosít Iratterjesztésünknek, melyből a lelkészeknek a biblia-árusok által adott százaléknál magasabb, vagy azzal egyező részesedést tud adni.

2. Amennyiben ezt sikerült, Egyházkerületi Közgyűlés elrendeli, hogy Lelkészi Hivatalkaink csakis Iratterjesztésünk útján szerezzék be a Biblia-szükségleteiket.

3. Egyházkerületi Közgyűlés utasítja a Belmissziói Bizottságot és az Iratterjesztési Bizottságot, hogy keressen lehetőséget egy egyházkerületi kolportőr beállítására.

u) Minthogy a belmissziói munka irányításában forrás és szakkönyvekre szükség van, Egyházkerületi Közgyűlésünk kimondja, hogy az egyházkerületi könyvtárba az egyházkerületi belmissziói előadó javaslata alapján szakkönyveket szerez be.

v) Megbizza Egyházkerületi Közgyűlésünk az egyházkerületi belmissziói-bizottságot, hogy jövőre készítse el az egyházkerületi belmissziói költségvetését.

z) Egyházkerületi Közgyűlés örömmel veszi tudomásul, hogy az egyházkerületi Nőszövetség elnökévé Pappszász Lajosné öméltóságát választotta és működésére Isten áldását kéri.

ψ) Tudomásul veszi egyházkerületi Közgyűlésünk, hogy Főtiszteletű Püspök ur egyházkerületi belmissziói titkárrá Orth Győző okl. lelkészt nevezte ki és őt állásában véglegesíti.

Eddigi munkásságáról kimerítő és tapasztalatait gondos részletességgel feltáró jelentésében számolt be, melyekből örömmel állapítja meg rátermettségét és kiváló buzgóságát s jóreménységgel néz további munkálkodása elé.

74. szám. Az iratterjesztési bizottság [okt. 25-ki ülésén behatóan foglalkozott az iratterjesztési osztály 1936. évi, valamint a folyó évben eddig kifejtett működésével, az alaphizottság által készített *részletes jelentés* alapján és bizottság maga részéről megnyugvással állapította meg, hogy bár az iratterjesztés közreműködése sok tekintetben kívánni valót hagy maga után, — a forgalom ennek ellenére is emelkedett és minden remény meg van annak további emelkedéséhez is.

Iratterjesztési bizottság előterjesztése alapján közgyűlésünk a következő határozatokat hozta :

1. Közgyűlésünk örömmel állapítja meg, hogy az iratterjesztési osztály hivatását az 1936-ik év folyamán is elismerésre méltóan betöltötte, miután az egyes kiadványok terjesztése és értékesítése terén az előző évekhez viszonyítva hatalmas fejlődés tapasztalható. Ugyanakkor sajnálattal állapítja meg közgyűlésünk, hogy egyházkerületünk kebelében még ma is vannak olyan egyházközségek, ahol iratterjesztési kiadványaink egyetlen példányban sem jutnak el hiveinkhez, sőt 71 olyan egyházközség van, ahova csak 1 példányban küldetnek ki kiadványaink, ezek is valószínűleg csak a lelkészek részére, jóllehet ezen egyházközségek között nem ritka az 1000—1500 lélekszám sem. Közgyűlésünk nyomatékosan felhívja az érdekelt egyházközségek lelkészeit a 66—1927. sz. közgyűlési határozat betartására, amely szerint kimondatott, hogy »Az iratterjesztésnek minden lelkészi hivatal elkötelezett fiókja«. Közgyűlésünk felkéri Főt. Püspök urat intézzen felhívást az érdekelt egyházközségek

lelkészeihez, hogy záros határidőn belül presbiteri ülésen tárgyalassák le, — mi az oka annak, hogy az egyházközség hivei iratterjesztési kiadványainkat egyáltalán nem használják, azokat figyelmen kívül hagyják, s ugyanakkor közgyűlésünk kéri Főt. Püspök urat arra is, hogy a további intézkedéseket a beérkező presbiteri határozatokban foglaltaktól függően tegye meg.

2. Közgyűlésünk tudomásul veszi, hogy a rendes kiadványokon kívül az év tavaszán az iratterjesztési bizottság a Hozsánna hangjegyes énekfüzetet 10.000 példányban, az Uray-féle Imakönyvet pedig 2000 példányban kinyomatta.

3. A Gyermekkönyvtár füzeteinek református iskolás-gyermekeinkhez való eljuttatását közgyűlésünk nemcsak szükségesnek, hanem elengedhetetlennek tartja magasabb szempontokból is és miután több olyan eset van, amikor tekintélyes számú növendékekkel rendelkező, református iskolák egy vagy jobb esetben két példányban küldetik a füzetet, ezekre tekintettel közgyűlésünk elkötelezi a lelkészi, de elsősorban a tanítókart arra, hogy a füzeteknek a gyermekeinkhez való eljuttatásáról, s azoknak terjesztéséről mindenkor kötelességszerűen gondoskodjanak.

4. Közgyűlésünk megállapítja, hogy 141 olyan egyházközség volt egyházkerületünk kebelében, amelyek az 1936. év folyamán egyetlen bibliát sem rendeltek az iratterjesztési osztálytól. Ezzel összefüggésben figyelmezteti közgyűlésünk az érdekelt egyházközségek lelkészeit, hogy a terjesztők helyeznek súlyt az Ó- és Újszövetségi bibliáknak a hivek körében való elhelyezésre.

5. Tudomásul veszi közgyűlésünk, hogy az iratterjesztési osztály az elmúlt évben is gondoskodott olyan vallásos és válogatott szép-irodalmi kiadványok terjesztéséről, amelyek idegen kiadásban jelentek meg ugyan, de hűzágpótlóak voltak.

6. Örömmel állapítja meg közgyűlésünk, hogy a Református Jövő egyetlen vallásos szellemű családi néplapunk előfizetőinek száma állandó emelkedést mutat. Ugyanakkor megütközéssel veszi tudomásul, hogy több olyan népes egyházközség van, ahova a lap csak egy-két példányban, 7 pedig olyan, ahova egyáltalán nem küldhetik, miután előfizetők nincsenek. Közgyűlésünk Főt. Püspök úr elé terjeszti az érdekelt egyházközségek névsorát és felkéri, hogy vizsgálta meg mi az oka annak, hogy ezekben a gyülekezetekben csaknem egy féltized óta nem tudott gyökeret verni vallásos lapunk.

7. Közgyűlésünk tudomásul veszi, hogy a Református Jövő szerkesztésében 1937. évi okt. 1-vel változás állott be, s hogy a lap eddigi szerkesztője helyett Főt. Püspök úr a belm. ügyrend 11. §-nak e) pontja értelmében a felelős szerkesztői teendők elvégzésével Orth Győző belmissziói titkárt bizta meg, akinek működése elé közgyűlésünk jóreménységgel és teljes bizalommal néz.

8. Minthogy Orth Győző belmissziói titkár hivatalból tagja az iratterjesztési bizottságnak, így közgyűlésünk őt a munkában való részvételre állandó tagként behívja.

9. Közgyűlésünk tudomásul veszi, hogy különböző kiadványaink értékesítésénél, ideszámítva a Református Jövőt és az Árvaházi Képes Naptárt is, az 1936. év folyamán a forgalom 905.714 leit tett ki. Bár közgyűlésünk a forgalmat a multhoz viszonyítva igen tekintélyesnek tartja, mégis úgy érzi, hogy az a lélekszám figyelembe vétele mellett, még mindig igen csekély, mert kevés az az összeg, amit hűveink vallásos iratokra és általában a református sajtótermékekre áldoznak. Épen ezért közgyűlésünk a terjesztők figyelmét e körülményre az iratterjesztési-bizottság által felhívni szükségesnek tartja.

10. Közgyűlésünk tudomásul veszi, hogy az iratterjesztési bizottság a Szikszay-féle Ima-

könyvnek 3000 példányban való kinyomatását határozta el, miután meg van győződve arról, hogy az imakönyvre nagy szükség van. Épen ezért elkötelezi a lelkeszakar tagjait arra, hogy az imakönyv elhelyezése érdekében hathatósan működjenek közre.

11. Közgyűlésünk tudomásul veszi, hogy az Árvaházi Képes Naptár jövedelméből az iratterjesztési tőkét érintő rész terhére 13.600 lei értékű olyan kiadványt bocsátott a szórványokban élő hivek körében való ingyen szétosztás céljaira, amelyekből feleslegesen példányok állottak rendelkezésre. Egyidejűleg közgyűlésünk felhatalmazza az iratterjesztési albizottságot arra, hogy az 1937. év végén mutatkozó tőkegyarapodáshoz mérten, de legfeljebb 15.000 lei erejéig a Főt. Püspök úr jóváhagyása mellett iraterjesztési kiadványokat osszon szét ingyen a szórványokban élő hivek között.

12. Közgyűlésünk Kursinszky Kálmán tanügyi előadót az iratterjesztési bizottság előadói tisztsége alól felmenti és annak ellátásával egyidejűleg Vargha Lászlót bizza meg.

75. szám. Tárgyaltatott Görgei Dezső és társai nagykárolyi lakosok felebbezése a nagykárolyi egyházmegye 63—1937. sz. határozatai ellen, mellyel a Nagykárolyi egyházközség képviselőitől elfogadta Zöld Zoltán tanítót és Vörös Zsigmond gondnokot, — mellyel a nagykárolyi egyházközség számadásait 3 évre visszamenőleg jóváhagyta, s mellyel az esperesi jelentést tudomásul vette.

Egyházkerületi közgyűlés előtt a felebbezés tárgyában érdemben határozna, felhívja a nagykárolyi egyházmegyét, hogy mivel a számvevőszék jelentéséből az tűnik ki, hogy »amennyire az időből futotta« vizsgálta át a nagykárolyi egyházközség számadásait és a kiadási, bevételi tételeket »nagyjában« hasonlította össze az okmányokkal, nehogy ezen számadások körül bárki is bármely gyanút táplál-

hasson, ismét vizsgáltsa meg a számvevőszék által és kérjen be új jelentést a vizsgálat eredményéről és a számadás tárgyában hozzon új határozatot. Ugy szintén vizsgálja meg, hogy a nagykárolyi presbiterium 1937. évi aug. hó 19-iki presbiteri gyűlésre miért nem jöttek össze a presbiterek és hogy a meghívók ugy első, mint másodizben szabályszerűen lettek-e kibocsájtva és kikézbesítve?

A fentiekre vonatkozó jelentését az iratokkal terjessze újból az egyházkerületi közgyűlés elé.

76. szám. Tárgyaltatott a nagyszalontai presbiterium határozata új adókulcs megállapítása tárgyában.

Az egyházkerületi közgyűlés az E. T. I. tc. 15. §-ának C) pontja és a III. tc. §-a alapján felülvizsgálat alá vevén a nagyszalontai presbiteriumnak 1937. évi április 18-án hozott 34. sz. jegyzőkönyvi határozatát, mellyel egyhangulag elfogadta a fenti határozatban részletezett új adókulcsot, melyet a szalontai egyházmegye közgyűlése is 21—1937. sz. határozatával jóváhagyott, a maga részéről is jóváhagyja és megerősíti, minthogy annak meghozatala körül az E. T.-ben foglalt intézkedések mindenben megtartottak.

77. szám. Tárgyaltatott az aradi presbiterium határozata új adókulcs megállapítása tárgyában.

Az egyházkerületi közgyűlés az E. T. I. tc. 15. §-ának c) pontja és a III. tc. 8. pontja alapján felülvizsgálat alá vevén az aradi presbiterium 1937. évi május hó 13-án egyhangulag hozott azon határozatát, melyben az adókulcsot személyi adónál 60 leiben, vagyoni adónál a jövedelem 1%-ban állapította meg, mely határozatot az egyházmegye közgyűlése és 22—1937. számú határozatával jóváhagyott,

a maga részéről is jóváhagyja és megerősíti, minthogy az E. T.-ben előirt szabályok mindenben betartottak.

78. szám. A szalontai egyházmegye esperese beterjeszti az Erdőhegy-kisjenői református egyház presbitériumának határozatát, melyben a presbitérium kimondta, hogy új templom építésére 500.000 leit megszavaz és ennek fedezetéül rendkívüli adót állapított meg.

Az egyházkerület közgyűlése örömmel veszi tudomásul, hogy az Erdőhegy-kisjenői ref. egyházközség presbitériuma új templom építését határozta el és az előrelátható 500.000 lei költség fedezésére saját magára rendkívüli adót vetett ki, mielőtt azonban a presbitérium határozatát véglegesen megerősitené, felhívja a szalontai egyházmegye elnökségét, hogy a 3-ik törvénycikk 16-ik 27-ik 18-ik és folytatólagos szakaszaiban foglalt rendelkezések alapján kívánjon be a presbitériumtól egy építkezési tervet, továbbá költségvetést, rendelje el a fenti törvények rendelkezéseiben foglalt intézkedések foganatosítását és ennek megtörténte után hozzon újból határozatot, amelyet jóváhagyás végett az egyházkerülethez újból terjesszen fel.

79. szám. Tárgyaltatott a körösjánosfalvi fiók egyházközség rendkívüli adója, kántori lakás építése céljából felvett 50.000 leies kölcsön törlesztésére.

Az egyházkerület a körösjánosfalvi presbitérium 1937 március hó 7-én hozott 7. számú határozatát, melyben 3325 lei rendkívüli adót szavazott meg egyhangulag névszerinti szavazással, a saját alapjából kölcsönvett és kántori lakás építésére fordított 5000 leies kölcsön törlesztésére,

tekintettel az egyházmegyei közgyűlés 25—1937. sz. határozatára, az E. T. I. tc. 15.

§-ának c) pontja alapján a maga részéről is jóváhagyja és megerősíti. Felhívja azonban az egyházmegye esperesét, hogy évenként ellenőrizze a kölcsön visszafizetését.

80. szám. Tárgyaltatott a tenkei presbiterium határozata, új adókulcs megállapítása tárgyában.

Az egyházkerület közgyűlése az E. K. I. tc. 15. §-ának c) pontja alapján felülvizsgálat alá vevén a tenkei ref. egyházközség presbiteriumának új adókulcs megállapítása tárgyában hozott és 1937 január 23-án kelt határozatát, melyet az egyházmegye közgyűlése is 26—1937. számú határozatával jóváhagyott, a maga részéről is jóváhagyja és megerősíti, mint hogy az E. T.-ben előirt rendelkezések mindenben betartottak.

81. szám. Tárgyaltatott Boksánbányai ref. fiók egyházközség határozata imaház céljára telekvásárlás ügyében.

Az egyházkerületi közgyűlés a beterjesztett adásvételi szerződést, mely szerint a Boksánbányai ref. egyházközség a politikai községtől templomépítés céljára 1500 lei ellenében 150 négyszögöl telket vásárolt igen méltányos alapon, mely vásárlást úgy a bánáti egyházmegye esperese, mint az egyházmegye közgyűlése 28—1936. sz. alatt jóváhagyja,

Az egyház magasabb érdekére való tekintettel jóváhagyja annál is inkább, mert a vásárolt telek már a telekkönyvben az egyház nevére át is iratott.

Felhívja azonban az egyházmegye esperesét, hogy a becsatolt hiányos presbiteri jegyzőkönyvet a jelenvolt presbiterek nevének ki-tüntetésénél pótolta, az egyházközséget pedig hogy a szerződésben foglalt azon kikötésnek, hogy 3 év alatt a templomot felépíteni

köteles, pontosan és feltétlenül tegyen eleget, mert ellenkező esetben a telek visszaszáll a községre.

82. szám. Tárgyaltatott: Végvári presbitérium beterjeszti 2 hold föld vételére vonatkozó adásvételi szerződést.

Az egyházkerületi közgyűlés a végvári ref. egyház közgyűlése által 1937 szept. 19-én névszerinti szavazással hozott azon határozatát, mellyel kimondta, hogy az egyház céljára megvásárolja a Korsós Pétertől és Zoltántól vett és a szerződésben részletezett, összesen 2 hold legelőt 8000 lei vételárban, tekintettel a bánáti egyházmegye 66—1937. sz. jóváhagyó véghatározatára,

a vonatkozó adásvételt a maga részéről is jóváhagyja azzal, hogy az adásvételi szerződést az egyház nevében a lelkészen kívül a gondnok is írja alá s ennek megtörténte után terjesztessék fel rövid uton egyházmegyei és egyházkerületi záradékolás végett.

83. szám. Tárgyaltatott a körösjánosfalvi fiók egyházközség presbitériumának határozata 50.000 leies kölcsön ügyében.

Az egyházkerület közgyűlése a körösjánosfalvi presbitérium 8—1936. számú határozatát, mellyel elhatározta, hogy kántori lakás építése céljából saját alapjaiból 50.000 lei kölcsönt vesz fel, mely összeget 15 év alatt visszafizet rendkívüli adó formájában, tekintettel az egyházmegye 29—1937. sz. jóváhagyó határozatára, a maga részéről is jóváhagyja és a beterjesztett adásleveleket jóváhagyói záradékkal ellátja.

84. szám. A nagybányai református egyházmegye esperes felterjeszti a Boros Jenő esperes-lelkész szeretet-alapítvány alapító leveleit, továbbá Ta-

bajdy György főgondnok, főgimnáziumi tandíj-segély alapítvány alapító leveleit.

Az egyházkerület közgyűlése tekintettel az egyházkerület azon határozatára, mely szerint alapítványokat a jövőben kezelésre nem fogad el, a beterjesztett alapító leveleket azzal adja vissza a nagybányai egyházmegye esperesének, hogy a fenti egyházkerületi határozat alapján járjon el. Miről a nagybányai egyházmegye értesítetik.

85. szám. A misztótfalui református egyházközség beterjeszti 23—1937. sz. presbiteri határozatát a 105. hrsz. és 61. betétben foglalt 564 négyszögöl terület eladása és a 907. és 908. hrsz. és 641. számú betétben levő 1258 négyszögöl és 1 hold 755 négyszögöl terület megvétele tárgyában.

Egyházkerületi közgyűlés jöllehet dr Ajtay Nagy Gábor tanácsbíró véleménye alapján, ki a helyszínrre kiszállva, a 2 ingatlan eladását, illetve vételét javasolta, elvben elfogadja a presbiteri határozatot, mindazonáltal érdemben nem dönthet mindaddig, mig az egyházközség által megvett ingatlanra vonatkozó szerződés is beterjesztetik ; miért is felhivja a nagybányai egyházmegye esperesét, hogy mindkét szerződést terjesztse be, minek megtörténte után felhatalmazza az egyházkerület elnökségét, hogy a két szerződés mindenikét, egyházkerületi ügyész véleményének kikérése után jóváhagyási záradékkal lássa el.

86. szám. A nagybányai egyházmegye 45—1937. számú közgyűlési határozatában megerősítette a halmi presbiterium 6—1937. IV. 25.-i és a tamásváraljai presbiterium 3—1937. IX. 16-i határozatát s ezzel egyben a Halmi-hegy elnevezésű szőlőterületet az ott lakók kérelmére a halmi egyházközségtől, a tamásváraljai egyházközséghez csatolja, elfogadván inokolásul a halmi-hegyiek valósággal egyező azt az állítását, mi-

szerint ők Halmitől 8, Tamásváraljától csak 2 km.-re laknak és e távolságok miatt inkább remélik pásztórációban való részesedésüket, mert eddig is Tamásváraljára jártak templomba és a tamásváraljaiakkal éreztek mindig egyházi közösséget.

Egyházkerületi közgyűlésünk a Halmi-hegynek egyházilag Tamásváraljához való csatolását kimondó egyházmegyei határozatot jóváhagyja azzal, hogy a Halmi-hegyi reformátusok jogok és a köteleességek tekintetében teljesen egyformák lesznek a tamásváraljaiakkal.

87. szám. A nagybányai egyházmegye 32—1937. sz. határozatában jóváhagyta a sárköz-sárközujlaki és adorjáni egyházközségek presbyteriumának határozataival indokolta azt a kérdést, melyben a sárközujlaki határban levő Berendi és Szöketagban lakó reformátusok a sárköz-sárközujlaki egyházközségtől az adorjáni egyházközséghez való csatolásukat kérik.

Egyházkerületi közgyűlésünk a határozatot jóváhagyólag megerősíti azzal, hogy a csatlakozottak jogok és köteleességek tekintetében, az adorjániakkal teljesen egyenlők lesznek.

88. szám. A bánási esperesi hivatal 1842—1937. sz. alatt végső fokon való jóváhagyása felterjeszti a kisperegi igazgató-kántortanító díjlevelét, a 70—1936. számú határozatunkban kívánt kiegészítéssel.

Közgyűlésünk a most már teljesen felszerelt és törvényszerűen kiállított díjlevelet megerősíti.

89. szám. Az érmelléki egyházmegye esperesi hivatala 1307—1937. szám alatt végső megerősítésre közgyűlésünkhöz terjeszti az egyházmegye 29—1937. jegyzőkönyvi számú határozatával megerősített csokalyi lelkészi díjlevelet.

Közgyűlésünk a törvényszerűen kiállított díjlevelet megerősíti.

90. szám. A nagybányai egyházmegye 36—1937. számú határozatában megerősítette az aranyosmeggyesi önálló kántori állás szervezését és annak díjlevelét is kéri annak végső megerősítését közgyűlésünkől.

Egyházkerületi közgyűlésünk a törvény teljes betartásával való szervezését az aranyosmeggyesi önálló kántori állásnak és ennek az állásnak díjlevelét jóváhagyólag megerősíti.

91. szám. A nagybányai egyházmegye 47—1937. számú határozatában megerősíti és felterjeszti a vetési önálló kántori állás évi 12 mm. buza javadalommal megjavított díjlevelét.

Egyházkerületi közgyűlésünk a felterjesztett díjlevelet jóváhagyja és végső fokon megerősíti azzal, hogy a 73—34. sz. határozat szerint záradékolandó.

92. szám. A nagykárolyi egyházmegye 18—1937. számú határozatában megerősíti és felterjeszti a gencsi református egyház kántortanítói díjlevelét.

Egyházkerületi közgyűlésünk felterjesztett díjlevelet azzal erősíti meg, hogy a díjlevel 3-ik tételében foglalt 6 kat. hold föld minden adóját az egyházközség tartozik fizetni s vitás esetekben a 75—34. sz. e.-ker. határozat irányadó.

93. szám. A nagykárolyi egyházmegye felterjeszti a nagykárolyi egyházmegye 24—1937. számú határozatát, amelyben megerősíti a géresi egyház lelkesi díjlevelét.

Közgyűlésünk a díjlevelet megerősíti.

94. szám. A nagyszalontai egyházmegye esperesi hivatala 671—1937. sz. alatt felterjeszti a vadászti egyháznak 49—1937. számú egyházmegyei határozattal megerősített díjlevelét jóváhagyás végett.

Egyházkerületi közgyűlésünk a beterjesztett díjlevelet nem erősíti meg, mert a díjlevél ötödik pontjában felvett 6 öl kemény tűzifa helyett az egyházközség 12 öl tűzifát köteles a lelkésznek kiszolgáltatni.

95. szám. A nagybányai egyházmegye esperesi hivatala felterjeszti 868—1937. szám alatt, Magoss Ferenc mikolai lelkész felebbezését az egyházmegyei közgyűlés által megerősített beruházási szabályrendelet 52-ik és 53-ik §§-ai ellen.

Egyházkerületi közgyűlésünk a felebbezést elutasítja és a szabályrendelet kérdéses §§-ait megerősíti, mert mind az előd, mind az utód érdekeit a jog és igazság elvei szerint állapítja meg. Miről Magoss Ferenc mikolai lelkész jelen jegyzőkönyvi kivonat kapcsán értesítettik.

96. szám. A nagybányai egyházmegye 59—1937. számú határozatában megerősíti és felterjeszti a kakszentmártoni egyház azt a kérelmét, amelyben a magtári kamat jövedelmét egy magtár-építés felhasználására engedélyezni kéri.

Egyházkerületi közgyűlésünk az egyházmegyei határozatot jóváhagyja és a különben is az egyházi közpénztár célját szolgáló magtári jövedelemnek magtárépítési célra való felhasználását engedélyezi.

97. szám. Gacsályi Zsigmond kiskolcsi lelkész javaslatot tesz egy egyházi és iskolai közigazgatási kézikönyvnek a parochiális könyvtárba való kiadására.

Tekintettel a zsinatunk munkájának remélhető mielőbbi folytatását, amely egyházi és iskolai közigazgatásunkat gyökeresen átalakítja, a javaslat felett közgyűlésünk napirendre tér, miről indítványozó értesítettik.

98. szám. Egyházkerületi közgyűlésünk kitűzött munkáját elvégezvén Szabó Zoltán esperes a közgyűlés tagjainak nevében köszönetet mond az Elnökségnek a tárgyalások bölcs és körültekintő vezetéséért.

Püspök úr a közgyűlést imádsággal bezárja.

Sulyok István,
püspök.

Dr Thüry Kálmán,
főgondnok.

Csernák Béla,
főjegyző.

Birósági ügyek.

99. szám. A királyhágómelléki református egyházkerület bírósága 1937 október 27-én Nagyváradon tartott teljes ülésében, az 1938-ik évre a következőképpen alakítja meg az időszaki tanácsot:

Rendes tagok: Vaday Béla, Arday Aladár esperesek, Pappszász Lajos, dr Kölcsey Ferenc egyházmegyei gondnokok, dr Koczó Jenő egyh.-ker. tanács-bíró.

Póttagok: Boros Jenő, Szabó Zoltán esperesek, Balajthy Jenő tanács-bíró, dr Olosz Lajos egyházmegyei gondnok, Bónis Elemér egyh.-ker. tanács-bíró.

Az időszaki tanács megbízatása az 1938-ik évre, illetőleg az egyházkerületi bíróság újabb határozataig terjed.

100. szám. A királyhágómelléki református egyházkerület bírósága, mint fegyelmi felebbezési bíróság Nagyváradon 1937 október 27-én tartott ülésében Adorján Mihály volt tóti-i, jelenleg darai tanító perújítási kérelmében, az érmelléki református egyházmegyei bíróság időszaki tanácsa, mint fegyelmi bíróság által 1936. november 3-án 89-b—1936. szám alatt hozott végzését panaszos felebbezése folytán felül bírálván a következő

VÉGZÉST HOZTA:

Az egyházkerület bírósága, mint fegyelmi felebbezési bíróság, az érmelléki egyházmegyei bíróságának 89-b—1936. számú végzését indokainál fogva helybenhagyja.

101. szám. A királyhágómelléki ref. egyházkerület bírósága, mint felebbviteli fegyelmi bíróság, a szatmárhegyi ref. egyházközség presbyteriumának panasza folytán Sipos Béla szatmárhegyi kántor ellen folyamatba tett és a nagybányai ref. egyházmegye bírósága, mint fegyelmi bíróság által Szatmárnémetiben 1937 szept. hó 17-ik napján 13-B—1937. sz. ítélettel elbírált fegyelmi ügyben a panaszlott felebbezése folytán Nagyváradon 1937. okt. hó 27-én tartott tárgyalás után zárt ülésben meghozta és nyilvános ülésben kihirdette a következő

I T É L E T T :

A Királyhágómelléki Ref. Egyházkerület bírósága, mint felebbviteli fegyelmi bíróság, a nagybányai ref. e.-m. bíróságának, mint fegyelmi bíróságnak Szatmárnémetiben 1937 szeptember 17-ik napján 13-B—1937. sz. a. hozott ítéletét, a minősítés valamint a büntetés kiszabása kérdésében megváltoztatja s panaszlottat az E. T. törvények V. tc. 34. szak. 1, 2, 3 pontjaiba ütköző fegyelmi vétségben mondja ki vétkesnek s ezért őt az E. T. 35. szak. b) pontja alapján feddésre itéli. Kötelezi panaszlottat, hogy a 3041 leiben megállapított eljárási költségeket 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe alatt, a nagybányai ref. e.-m. pénztárába fizesse be.

102. szám. A Királyhágómelléki Református Egyházkerület bírósága, mint felebbviteli fegyelmi bíróság, Sipos Béla szatmárhegyi kántor ellen folyamatban levő fegyelmi ügyben felülvizsgálat alá vette a nagybányai ref. e. m. fegyelmi bíróságnak 56—1936. sz. felfüggesztést rendelő határozatát és meghozta a következő

V É G Z É S T :

A Királyhágómelléki Ref. Egyházkerület bírósága, mint felebbviteli fegyelmi bíróság,

a nagybányai ref. egyházmegye fegyelmi bírósága által 56—1936. szám alatt hozott végzést hatályon kívül helyezi és Sipos Béla kántortanító felfüggesztését megszünteti.

103. szám. A királyhágómelléki ref. egyházkerület bírósága, mint felebbviteli fegyelmi bíróság Kuki Zoltán bihari tanító ellen hivatalból folyamatba tett a bihari ref. egyházmegye bíróságának, mint fegyelmi bíróságnak időszakai tanácsa által 1—1937. sz. a. elbírált fegyelmi ügyben a panaszlott felebbezése folytán Nagyváradon 1937 okt. 27-én megtartott felebbviteli tárgyalás után zárt ülésben meghozta és nyilvános ülésben kihirdette a következő

I T É L E T E T :

A Királyhágómelléki Ref. Egyházkerület bírósága, mint felebbviteli fegyelmi bíróság panaszlottnak vétkeisége megállapítása, valamint a kiszabott büntetés mérve ellen előterjesztett felebbezést elutasítja; a panaszlott felfüggesztésének tartama alatt elvont fizetésének megtérítésére és a bihari ref. egyházközség anyagi felelősségének megállapítására irányuló felebbezési kérelmét pedig visszautasítja.

104. szám. A királyhágómelléki egyházkerület bírósága, mint másodfoku fegyelmi bíróság Nagyváradon 1937 október 27-én tartott ülésében a nagykárolyi egyházmegye esperes által Szombati Sándor berei lakos és társai elleni hivatalból megindított fegyelmi ügyben a nagykárolyi egyházmegye bíróságának, mint időszakai fegyelmi bíróságnak 1936 okt. 27-én — az egyh.-ker. bíróság 113—1935. sz. feloldó végzésével — hozott ítéletét panaszlottak felebbezése

után felülvizsgálván nyilvános tárgyalás után a következő

VÉGZÉST HOZTA :

A Királyhágómelléki Egyházkerület bírósága, mint II. foku fegyelmi bíróság a nagykárolyi egyházmegye bíróságának, mint időszakos fegyelmi bíróságnak 1936 okt. 27-én az egyházker. bíróság 113—1935. sz. feloldó végzésére hozott ítéletét az E. T. V. tc. 116. §. 5. pontja alapján feloldja és utasítja nagykárolyi egyházmegye bíróságát, mint elsőfokon eljáró bíróságot, hogy szabályszerű eljárás lefolytatásával, a panaszlottak megidézésével és kihallgatásával hozzon új ítéletet.

105. szám. A Királyhágómelléki Református Egyházkerület bírósága mint másodfoku fegyelmi bíróság ifju Szilágyi Kálmán érendrédi presbyter ellen hivatalból folyamatba tett fegyelmi ügyben a nagykárolyi egyházmegye bíróságának mint elsőfokon eljáró fegyelmi bíróságnak 1936 okt. 27-én 43-f. b.—1937. sz. a. hozott ítéletét panaszlott kérelmére vizsgálat alá vévén, Nagyváradon 1937 október 27-én a szabályszerűen kitűzött és megtartott tárgyalás után a következő

HATÁROZATOT HOZTA :

Az egyházkerületi bíróság a nagykárolyi egyházmegye fegyelmi bíróságának 1936 okt. 27-ik napján ifj. Szilágyi Kálmán érendrédi presbyter fegyelmi ügyében hozott ítéletét feloldja és utasítja az elsőfokon eljáró bíróságot, hogy a kanonika visitatio jegyzőkönyvének becsatolása s a tényállás kellő földerítése mellett hozzon új ítéletet.

106. szám. A Királyhágómelléki Református Egyházkerület bírósága, mint fegyelmi felebbezési bíróság Szabó Lajos székelyhidi kántor-tanító fegyelmi ügyében panaszlott felebbezése folytán az érmelléki egy-

házmegye fegyelmi bírósága, mint elsőfoku bíróságnak 1937 márc. 11-én 27. B. sz. alatt kelt ítéletét vizsgálat alá vévén, alólirott helyen és napon a következőképen

I T É L T:

A Királyhágómelléki Ref. Egyházkerület fegyelmi bírósága Szabó Lajos székelyhidi kántortanító fegyelmi ügyében, annak felebbezése folytán az érmelléki egyházmegye fegyelmi bírósága által 1937 márc. 11-én 27—B. sz. alatt hozott ítéletét megváltoztatja s Szabó Lajost az ellene hozott vádak alól felmenti, — egyben utasítja az érmelléki egyházmegye elnökségét, hogy a székelyhidi ref. egyházközség kárigényének megállapítása végett a szabályszerű közig. bírósági eljárást folytassa le.

107. szám. A Királyhágómelléki Református Egyházkerület bírósága mint másodfoku közigazgatási bíróság Nagyváradon 1937 okt. 27-én tartott ülésében az érmelléki egyházmegye 25-b—1937. sz. alatt hozott ítéletét Szabó Lajos székelyhidi tanító felebbezése alapján felülvizsgálván, a következőképen

I T É L T:

Az érmelléki egyházmegyének a székelyhidi tanító-presbyter választás ügyében hozott 25-b—1937. sz. ítéletét jóváhagyja.

108. szám. A Királyhágómelléki Református Egyházkerület bírósága mint másodfoku közigazgatási bíróság Nagyváradon 1937 október 27-én tartott ülésében Pereki Sándor és társai székelyhidi lakosok felebbezése folytán az érmelléki református egyházmegye bíróságának mint elsőfokon eljáró közigazgatási bíróságnak a Székelyhidon 1936 nov. 3-án 873—1936 sz. alatt hozott ítéletét felülvizsgálván a következőképen

I T É L T:

Az érmelléki ref. egyh.-m.-nek a székelyhidi presbyter-választás ügyében 1936 nov. 3-án 873—1936. sz. alatt hozott ítéletét jóváhagyja.

109. szám. A Királyhágómelléki Ref. Egyházkerület bírósága, mint közigazgatási felebbezési bíróság Tolnai Ferenc, Csontos Imre és társai tamásdai lakos panaszosoknak a Tamásdán 1937 március 21-én megtartott lelkészválasztás elleni felebbezési ügyben a szalontai ref. egyházmegyei bíróság időszaki tanácsának, mint közigazgatási bíróságnak 1937. évi május hó 20. napján kelt ítélete ellen Pásztor Lajos és társai tamásdai lakos egyháztagok által (16 kb-1937. sz. a.) törvényes időben beadott felebbezése folytán Nagyváradon 1937 okt. 17-én megtartott nyilvános tárgyalás után zárt ülésben azonnal meghozta és nyilvános ülésben kihirdette a következő

I T É L E T E T :

A Királyhágómelléki Ref. Egyházkerület bírósága, mint közigazgatási felebbezési bíróság, Pásztor Lajos, Csontos Imre és társait — a tamásdai lelkészválasztást megerősítő szalontai ref. egyházmegyei bíróság, mint közig. bíróság időszaki tanácsának 1937 május hó 20-án hozott ítélete ellen beadott felebbezésével elutasítja, s az egyházmegye ítéletét indokolásánál fogva egész terjedelmében helyben hagyja. Egyben utasítja a megválasztott, — de időközben visszalépett Péterffy Kálmán, akkor torboszlói helyettes lelkészt, hogy a II. tc. 35. §-ának értelmében a választást el nem fogadó indokait haladéktalanul terjessze be a választó egyházközség espereséhez.

110. szám. A Királyhágómelléki Ref. Egyházkerület bírósága, mint közigazgatási felebbezési bíróság Csurka István hosszumezői lakos panaszosnak Rácza Béla panaszlott elleni közigazgatási ügyében panaszos felebbezése folytán a nagybányai első folyamodású bíróságnak 1937 július hó 20-án kelt 11—1907. ítéletét vizsgálat alá vévén, alulirott helyen és napon a következőképen

I T É L T :

A Királyhágómelléki Ref. Egyházkerület bírósága, mint közigazgatási felebbezési bíróság, Csurka István hosszumezői lakost felebbezésével elutasítja s a nagybányai e.-m. közigazgatási bíróságnak 1937 július 20-án kelt ítéletét indokaival együtt helybenhagyja.

Betűrendes tárgymutató.

ABC kiadása — — — — — — — — — —	38-f
Adorján Mihály perujítási kérelme — — — — —	100
Adakozóknak köszönetet mond a közgyűlés — — —	24-4
Adósságcsinálástól egyházközségeink óvakodjanak —	24-6
Ajtai Nagy Gábor dr, a főbiróság rendes tagja — —	23
Aradi felebbezés — — — — — — — — — —	21
Aradi új adókulcs — — — — — — — — — —	77
Aranyosmeggyesi kántori díjlevél — — — — —	90
A 14 % isk. segély ügye — — — — — — — — —	50
Államkormány megkeresése a lelkészek fizetése ügyében	27
Átdolgozás a VII. elemi osztályu vallástani kézikönyvben	21
Bagoly Bertalan és Dohi Árpád csere ügye — — —	33
Balajthy Jenő egyházkerületi titkárrá választása — —	52
Baldácsi-alapból segélyezett egyházak — — — — —	25
Belényessonkolyos Baldácsy-segélye — — — — —	25
Belényesi lelkész Baldácsy-segélye — — — — —	25
Belmissziói bizottság — — — — — — — — — —	72
Belmissziói ügyek — — — — — — — — — —	73
Belügyminiszter engedélyezi a közgyűlést — — —	3
Bere—Csomaköz közalapi segélye — — — — —	65
Berend és Szöketag, Sárköz—Sárközujlaki egyházhoz csatolása — — — — — — — — — —	87
Beszéd és értelemgyakorlati vezérlőkönyv kiadását kéri a bihari egyházmegye — — — — — — — — —	51
Bégamonostor Baldácsy-segélye — — — — —	25
Bégamonostor közalapi segélye — — — — —	65
Bibliakörök működését tiltó rendeletről — — — — —	21
Bibliák terjesztése — — — — — — — — — —	74-4
Bírság alkalmazása a járulékaikat nem fizető egyhá- zakkal szemben — — — — — — — — — —	60
Bizottságok választása 1938—1942-i ciklusra — — —	72

Boksánbányai fiókegyház telekvásárlása — — — —	84
Boros Jenő esperes zsinati rendes tag — — — —	10
Borosjenő közalapi segélye — — — —	65
Borpatak Baldácsy-segélye — — — —	25
Börvelyi adásvétel és csereügylet — — — —	21
Bunyaszekszárd Baldácsy-segélye — — — —	25
Csaba Adorján volt nagybányai e.-m. gondnok emlé-	
kének megörökítése — — — —	19
Családok gondozása — — — —	73
Csermő közalapi segélye — — — —	65
Csernák Béla, a főbiróság rendes tagja — — — —	23
Csokalyi lelkészi díjlevél — — — —	89
Derna—Tatarosi közalapi segély — — — —	65
Dohi Árpád csere ügye — — — —	33
Egyházkerületi könyvtári bizottság — — — —	42
Egyházkerületi tanítói értekezlet megszervezendő —	47
Egyházkerületi 1936. évi zárszámadások — — — —	54
Egyházmegyék az Igazgatótanácshoz vagy közgyűléshez utalt ügyeket élnökileg el nem intézhetik — —	21
Egyházmegyék gondosan óvják az egyházközegeket az adósságcsinálástól — — — —	24-6
Elemi iskolai rendtartás — — — —	36-
Elemi iskolai vallástanítási tanterv — — — —	38-c
Erdőhegy—kisjenői (Arad) templomépítés — — —	78
Esperesi hivatalok a hibás szavazatot küldött, vagy szavazatot nem küldött egyházak ellen járjanak el	12
Esperesek egyházmegyéjükről helyzetképet készítsenek	24-9
Esperesek jelenteni tartoznak, hogy a Baldácsy-alapból segélyezettek mire fordították a segélyt — —	25
Esperesek az elemi iskolák növendékeinek létszám csök- kentéséről jelentsenek — — — —	36-d
Érábrány közalapi segélye — — — —	—
Érmelléki e.-m. nyugdíjintézeti alapszabálya — — —	21
Erselindi imaház-vétel — — — —	21
Farkas János kisszántói lelkész halála — — — —	20
Főbiróság tagjai — — — —	23
Főgondnok úr közgyűlést megnyitó beszéde — — —	2
Főjegyző jelentése a közgyűlés alkotó tagjairól — —	5

Fratelia (Ujkisoda) missziói egyházzá nyilvánításának kérdése — — — — —	67
Fráter Barnabás volt debreceni e.-m. gondnok emlékének megörökítése — — — — —	19
Fráter Emil nagyszalontai e.-m. gondnok emlékének megörökítése — — — — —	17
Gencsi kántortanítói díjlevél — — — — —	92
Géresi lelkészi díjlevél — — — — —	93
Gombás Baldácsy segélye — — — — —	25
Görgei Dezső és társai nagykárolyi lakosok felebbezése	75
Gusztán Adolf Egylet részére perselypénz küldendő —	63
Halmi-Hegy Tamásváralyához csatolása — — — —	86
Hangjegyes énekeskönyv kiadása — — — —	38-a
Hátralékos kerületi járulékok — — — —	60
Hibás szavazatokat küldött egyházközségek — — —	12
Horváth Pál felebbezése — — — — —	32
Hódoló távirat Őfelségéhez a Királyhoz — — — —	4
Időszaki-tanács megalakítása 1938-ra — — — —	99
Igazgató-tanács jelentése 1937 július 2-i üléséről — —	21
Intelem az egyház hivatalosaihoz és közrendjehez —	24-2
Iratterjesztésünk örvendetes fejlődése — — — —	24-5
Iratterjesztési-bizottság — — — — —	72
Iratterjesztési kiadványok — — — — —	74-2
Iratterjesztési-bizottság jelentése — — — — —	74
Jakab Viktor egyházkerületi tanácsbíróvá választott	11
Jelenvoltak névsora a jegyzőkönyv elején — — —	—
Józsefháza Baldácsy segélye — — — — —	25
Kakszentmárton magtári kamat felhasználása — —	96
Karánsebes lélekszámának kiigazítása — — — —	59
Karánsebes közalapi segélye — — — — —	65
Katonai parancsnokság engedélye a közgyűlésre — —	3
Kántori javadalom kérdése — — — — —	36-i
Királyi kabinetiroda válasza az 1936 őszi közgyűlés hódolatát jelentő táviratra — — — — —	6
Kisgyülekezetek társegyházakba fogásának kérdése —	27
Kisháza — Tenkeszéplak közalapi segélye — — —	65
Kisjenő (Arad) közalapi segélye — — — — —	65
Kiskereki elemi isk. — — — — —	36-d

Kisperegi kántortanító díjlevele — — — — —	88
Kocsár Lajosné adománya — — — — —	21
Konfirmációi káté — — — — —	38-e
Dr Kölcsey Ferenc nagykárolyi e. m. gondnokká választatott — — — — —	9
Dr Kölcsey Ferenc e. m. gondnok igazgató-tanácsi taggá választása — — — — —	22
Dr Kölcsey Ferenc a főbiróság póttagja — — — — —	23
Költségvetés 1938-ra — — — — —	55
Körösjánosfalva kölcsöne — — — — —	23
Közalap szórvány-missziói bizottság — — — — —	72
Körösjánosfalva rendkívüli adója — — — — —	79
Közalap szórvány-missziói bizottság jelentése a közalap 1936 évi számadásáról — — — — —	63
Közalap kezelők külön, bekötött pénztári naplót vezetéseinek — — — — —	63
Közalapi előírás 1937-re — — — — —	64
Közalapi segélyek — — — — —	65
Közalap költségelőirányzata 1937-re — — — — —	65
Közalapi járulékok beszolgáltatása — — — — —	66
Közgyűlés tartásának engedélyezése — — — — —	3
Közgyűlés bezárása — — — — —	98
Közigazgatási kézikönyv kiadásának kérdése — — — — —	97
Krassófüzes missziói egyházzá nyilvánításának kérdése — — — — —	68
Kuki Zoltán fegyelmi ügye — — — — —	103
Külföldi segély kérés a nyomorgó lelkész családok gyámolítására — — — — —	27
Kürthy Károly dabolci ny. lelkész halála — — — — —	20
Lázár Mária bályoki tanítónő halála — — — — —	29
Lelkészerterkezetek felterjesztése a lelkészek anyagi helyzetéről — — — — —	27
Lelkészi díjlevelek revidiálása — — — — —	27
Lelkészek fizetését az egyházközségek kiszolgáltassák — — — — —	24-7
Lelkészi szolgálatot a lelkész csak engedéllyel végezhet más gyülekezet tagjai számára — — — — —	28
Lelkészi hivatalok az iratterjesztés kötelezett fiókjai — — — — —	74-1
Magyarcséke közalapi segélye — — — — —	65
Maklár Károly tiszántuli püspök üdvözlését a tiszántuli e. ker. közgyűlés megköszöni — — — — —	14

Margittai egyházi adóügy — — — — —	21
Mátrai Lajos szatmári ny. főgymn. tanár halála — —	20
Mezőbaj lélekszám kiigazításának kérdése — — —	59
Micskei lelkészi díjlevél — — — — —	21
Misztótfalui adásvétel — — — — —	85
Nagybányai házastelek adásvétele — — — — —	21
Nagybányai e. m. a tanítóképviselők számának felemelését kéri — — — — —	45
Nagybányai egyhm. esperesi hivatala útján nyújtott közalapi segélyek — — — — —	65
Nagybányai e. m. beruházási szabályrendelete — —	95
Nagybocskói missziói kör ügyében az egyházmegye eljárjon — — — — —	66
Nagybocskói egyház közalapi segélye — — — —	65
Nagykárolyi egyházközség számadásainak ügye — —	75
Nagylaki egyház közalapi segélye — — — — —	65
Nagylaki lelkész közalapi segélye — — — — —	65
Nagytarnai lelkész közalapi segélye — — — — —	65
Dr Nagy Sándor nagykárolyi e. m. gondnok emlékének megörökítése — — — — —	16
Nagyszalontai lelkészi csere ügy — — — — —	33
Nagyszalontai új adókulcs — — — — —	86
Nagyvárad-összi közalapi segély — — — — —	65
Népiskolai felügyelői állás szervezését kéri az érmeleléki e. m. — — — — —	46
Nyugdíj és Özvegy-Árva gyámintézet alapszabálya —	29-a
Nyugdíjintézeti tagok javadalmának értékelése ellen beadott felebbezések — — — — —	29-b
Nyugdíj és Özvegy Árva Gyámintézet 1936 évi számadása — — — — —	61
Nyugdíj és Özvegy Árva Gyámintézet 1938 évi költség-előirányzata — — — — —	62
Nyugdíj- és Özvegy-Árva Gyámintézeti Végrehajtó Bizottság. — — — — —	72
Oláh Lajos nagyszalontai egyháztagnak felebbezése — —	34
Dr Olosz Lajos nagyszalontai e. m. gondnokká választása	7
Orsovai lelkész közalapi segélye — — — — —	65
Orth Győző e. ker. belm. titkár lakbére — — — —	53

Orth Győző belm. titkár — — — — —	73-Y
Örvénd presbitériuma ellen fegyelmi eljárás indítandó	36-d
Papp Imre elveszett lelkészi bizonyítványáról értesítést küld a magyarországi konvent — — — — —	13
Pappszász Lajosné az egyh. ker. Nőszövetség elnöknője	73-z
Pereki Sándor és társai közigazgatási ügye — —	108
Pénzügyi bizottság — — — — —	72
Püspök úr közgyűlést megnyitó imádsága — — —	1
Püspök úr jelentése 1936-ról — — — — —	24
Püspök úr a belhivatalnokok fizetését ki nem szolgáltató egyházak ellen járjon el — — — — —	24-7
Püspöki látogatás a szatmári gyülekezetekben — —	24-8
Püspöki jelentés a középiskolákról — — — — —	35
Püspöki jelentés az ellemi iskolákról — — — — —	36
Püspök úr jelentése az Internátusokról — — — — —	37
Püspök úr támogatása a Református Jövő érdekében—	74-6
Rácz Béla közigazgatási ügye — — — — —	110
Református Árvaházról jelentés— — — — —	37
Református Árvaházi Képes Naptár jövedelméből a szórványban lakók között vallásos füzetek osztattak ki.	74-11
Református Jövő 1936. évi számadása — — — — —	56
Református Jövő 1938. évi költségvetése — — — — —	57
Rév közalapi segélye — — — — —	65
Sárköz-sárközujlaki egyház és a Berénden még a Szőketagban lakók jogviszonya — — — — —	87
Segélyezési bizottság jelentése — — — — —	39
Sérelmes rendeletek ügyében Püspök úr közbenjárásra kéretik — — — — —	21
Sérelmes rendletek visszavonása érdekében Püspök urat további közbenjárásra kéri a közgyűlés — — —	24-3
Sipos Béla fegyelmi ügye — — — — —	101-102
Szabó Lajos fegyelmi ügye— — — — —	106
Szabó Lajos közigazgatási ügye— — — — —	107
Szabó Pálné sz. Papp Margit felebbezése — — —	31
Szakiskolák ajánlása — — — — —	35-d
Dr Szathmáry Lajos bánsági e.m. gondnokká választott	8
Dr Szathmáry Lajos e. m. gondnoknak az igazgató-tanács tagjává választása — — — — —	22

Szatmári alapító levelek — — — — —	84
Szavazatot nem küldött egyházközségek — — —	12
Szavazatok elrendelése — — — — —	71
Dr Szemethy Géza ny. e. ker. titkár felebbezése — —	30
Szell György ny. esperes köszönő levele — — —	15
Sziksza György imádságos könyvének kinyomatása —	74-10
Szilágyi Kálmán fegyelmi ügye — — — — —	105
Szombati Sándor és társai fegyelmi ügye — — —	104
Szórványmissziói jelentések — — — — —	66
Szórványmisszióról a lelkészek jelentést tegyenek —	66
Szórványokban kiosztott ingyen iratok — — — —	66
Szórványmissziói nyomtatványok átdolgozásához javaslatot tegyenek az egyházmegyék — — — —	66
Szórványmissziói perselypénzek — — — — —	66
Szórványmissziói jelentések az egyházmegyék közalapszórványmissziói bizottságaiban letárgyalandók a számadásokkal — — — — —	66
Szóllósi Imre nagybodófalvai lelkész halála — — —	20
Takács Lajos nagybocskói missziói lelkész ügye — —	70
Tamáshidai lelkészi díjlevél — — — — —	21
Tamáshidai lelkész-választás — — — — —	109
Tamásvárálja és a Halmi-Hegyen lakók jogviszonya —	86
Tanítói továbbképző-tanfolyam rendezése — — —	21
Tanítók fizetését az egyházközségek kiszolgáltassák —	24-7
Tanári fizetések rendezése — — — — —	35-c
Tanítók csak a lelkészi hivatalok útján tegyenek felterjesztéseket — — — — —	36-C
Tanítói tanfolyamok — — — — —	36-h
Tanítók román vizsgája — — — — —	36-g-2
Tanító választások körüli eljárás — — — — —	36-g
Tanítói javadalomora vonatkozó rendelkezések — —	36-j
Tanítói fizetések kiszolgáltatása — — — — —	36-k
Tanár és tanító képviselők választásának elrendelése —	44
Tanítóértekezletli jelentő-lapok — — — — —	48
Tankönyv-pályázat — — — — —	38-c
Tankönyvraktári jelentés — — — — —	38
Tanszerraktár jelentése — — — — —	41
Tanügyi-Bizottságok megalakítása — — — — —	43
Távolmaradó közgyűlési tagok — — — — —	5
Temetési énekek revízióját kéri az érmelléki egyházm.	49

Tenkei uj adókulcs — — — — — — — — —	80
Tűzbiztosítás — — — — — — — — —	58
Dr Ujfalussy Sándor e.-ker. tanácsbíró emlékének megörökítése — — — — — — — — —	18
Ujkisodai (Fratelia) lelkész Baldácsi-segélye — — —	25
Ujmosnica Baldácsi-segélye — — — — — — —	25
Uray Jenő szatmári főgondnok emlékének megörökítése	20
Üdvözlő távirat a vallásügyi miniszterhez — — —	4
Üdvözlő távirat a miniszterelnökhöz — — — —	4
Vaday Béla a főbiróság póttagja — — — — —	20
Vadászi lelkészi díjlevél — — — — — — —	94
Vadnai Pál vetési ny. tanító halála — — — — —	20
Vadász (Simonyifalva) közalapi segélye — — — — —	65
Valkány közalapi segélye — — — — — — —	65
Vallástanítási tanterv az áll. iskolák részére — — —	38-d
Vasárnapi iskolák tartását tiltó rendeletről — — —	21
Vallástani pótképesítő vizsgák — — — — — — —	42
Váradless Baldácsy-segélye — — — — — — —	25
Váradlessi lelkész közalapi segélye — — — — —	65
Váradless missziói egyházzá nyilvánításának kérdése —	69
Vetési kántori díjlevél — — — — — — — — —	91
Végvári adásvétel — — — — — — — — — — —	82
Vizsgálat a nagykárolyi egyházközség ügyében (Görgei Dezső és társai jelentése alapján) — — — — —	75
Zsinat összehívásának sürgetése — — — — — — —	26

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

Néhány hónappal ezelőtt egy tekintélyes magyar római katolikus hittudós cikke határon innen és túl, a protestáns egyházak közvéleményét erőteljesen magára vonta. A cikk ugy hangzott, mint egykor a trójai háboru idején a vészkiáltás: Jam ardet Ucalegon. Krisztus anyaszentegyháza ezidőszerint a cikkiró szavait használva, viharos tengeren uszik és a legsúlyosabb katasztrófa fenyegeti. Ha tétlenül, összetett kezekkel nézzük a hullámoknak ellenséges vad játékát, a rombolás és pusztulás elkerülhetetlen. Tehát a Krisztusról nevezett egyházaknak, viribus unitis, — egymás mellé kell állaniok, hogy a romboló erő ellen védekezhessenek és nem szabad tovább is azt keresni, ami elválaszt, hanem, ami a Krisztiánizmusban egyesít.

Ha szélesebb horizontról és nem csupán a saját hajlékunk négy fala között vizsgáljuk a keresztyén anyaszentegyház helyzetét, valóban önként kell elfogadnunk, hogy a föld kerekén kivétel nélkül, a keresztyénség mindenütt nehéz válságba került. Európában délnyugaton hosszú hónapok óta megdőb-bentő véres háboru tüze lángol egy és ugyanazon ország fiai között. Középen a tulfütött nacionalizmus egy nagy intelligens nép kebelében a Teuton pogányságot akarja életre kelteni, amit magyar hittestvéreink közül is a jövőndő nagy programja megoldásának tekintenek s ugyanazt az ideát akarják lemá-solni. Keletről pedig egy óriásnak messze elérő keze a dog-mává emelt istentagadást igyekszik a különböző népek és or-szágok termőtalajába bejuttatni. Mindezek nagyon sötét hátte-ret nyitnak fel azok előtt, akik komolyan gondolkoznak Krisztus anyaszentegyházának jövőndő sorsáról és közöttük nem egy-gyel találkozunk, akik bizonyos defetizmussal állapítják meg, hogy az öröknek állított fundamentum megrendült és talán már omlófélen van.

Nagy tévedésben és öncsalódásban volnánk azt mondván, hogy itt Romániában ezek az erők és hatalmak nem érezte-

tik hatásukat. Ellenkezőleg. Egész egyházi életünk súlyosan szenved. Isten kegyelméből évek óta figyelem, hogy *magyar református egyházunk életutja nem fölfelé ivel, hanem mint a szárnyát összezárt madár egyre jobban hanyatlik alá.* Ha feltör is néhol a lélek tüze, az nem egyéb, mint efemer jelenség, amelynek fényessége csakhamar kialszik, hogy nyomában annál nagyobb legyen a sötétség. A reformáció jellem- és életformáló erejét is kiszivják az emberi csontokból a mai világnak nézletei. Közönyösség, nyomoruság lelkileg és testi- leg, az etikai erőknek pusztulása látszanak körülöttünk mindenhol. Ne csudálkozzunk azért, hogy az 1936-ik évről összeállított esperesi jelentések — hol nyiltan — hol pedig a sorok között, olyan kevés vigasztalót vetitenek szemeink elé.

I.

Gyülekezeteinknek valláserkölcsi élete többé-kevésbé a régi mezsgyéken halad. A prófétai lelkesültség azonban szinte hiányzik belőle. Ha befelé és kifelé nézünk, szinte megdöbbenéssel kérdezzük, vajjon csakugyan betöltött-e rajtunk a prófétai szó: »Kitöltök az én lelkemből minden testre és prófétának a ti fiaitok és leányaitok.« (Csel. könyv. II. rész 17. vers.) Ha nem üresedtek is még meg egészen templomaink, nem az a lélek látszik áthatni, amely csak egy száz esztendővel is az azelőtt a mainál nem csekélyebb és talán még súlyosabb megpróbáltatások között olyan csodálatraméltó magatartást tanúsított. Csaknem rettegve gondolok Mikeás próféta szemrehányására, amelyet Juda házával szemben alkalmazott: »talán megszorított-e közöttetek az Urnak lelke, avagy ezek-é az Ő cselekedetei, amit ti cselekesztek.« (Mik. II. 7. vers.) Az előttem felvonuló statisztikai számok narkotizálhatnak, megtudván belőlük, hogy hiveink a vasárnapot, ünnepnapokat többé, kevésbé megtartják, az Urvacsorával népességünknek több mint 50 százaléka él 116344, arról azonban már nem szólanak semmit, hogy a valláserkölcsi élet komolyabbá és evangéliumabbá tételére milyen hatást gyakorolnak. Sajnos csak látszatvallásosság az, amit a külső jelenségek elkendőzni igyekeznek. Mert addig, míg gyülekezeteink egyrésze elégségesnek itéli vasárnaponként a templomi harangozást, de nem egyszersmint a templombamenetelt is, mindaddig, míg egyházközségeink tekintélyes részében a hétköznapi istentiszteletek csak névben élnek, a templomok küszöbét azonban alig lépi át valaki, mindaddig

mig nem érzik, hogy le kellene vetközniök amaz ó-ember, amely megromlott a világ csalárd kivánsága miatt és felöltözni az ujat, addig megújhadásról nem beszélhetünk.

Ehez a képhez tartozik annak őszinte feltárása is, — hogy nemcsak bennünk, hanem a *külső viszonyainkban* is keresendő a baj forrása. A román kultusztörvény a lelkiismereti, tehát a vallásszabadságot nemcsak az egyéneknek, hanem az egyházak részére is, biztosítja. Az egyént semmi sem korlátozza a maga kultuszának gyakorlásában, az egyházakra nézve is természetesen következik, hogy valláserkölcsi nevelő feladatait mindaddig, míg az tételes törvényekkel ellentétbe nem kerül és az államra nézve veszélyt nem jelent, senki és semmi nem korlátozhatja. A külföldi hittestvérek hosszú évtizedek óta intézményesen vezették be a gyermekek *vasárnapi iskoláját és a középiskolák növendékei vallásos életének mélyítése végett a bibliaköröket*. Hiszen nemcsak az egyháznak, hanem az államnak is eminens érdeke, hogy polgárai tisztai, becsületes jelleműek legyenek, ime ezzel szemben *a legmagasabb állami helyről szigorú tilalom érkezik*, amely ezeknek a szerveknek a munkáját eltiltja (lásd miniszteri leirat). Néhány évvel ezelőtt szép reményekre jogosítólag legtöbb gyülekezetünkben megszerveztük a nő- és férfiszövetségeket Kultuszminiszterileg jóváhagyott Alapszabályokkal. Anélkül azonban, hogy az egyedül illetékes kormányhatóság hatályonkívül helyezte volna az *Alapszabályt, egyes kormányzati tényezők eltiltották ezeknek a működését*. Hivatalom minden egyes esetben kötelességszerűen jelentést is tett illetékes helyen, de a helyzet szanálása azért nem történt meg. Sőt példa van arra is, hogy az anyaegyházon kívül népesebb tanyákon lakó hiveink urasztalához készítendő gyermekeinek tanítását egyszerűen betiltották. Elképzelhető, hogy mindezek milyen deprimáló hatást gyakorolnak és mennyire aláássák egyházunk és vallásunknak erkölcsi tekintélyét hiveink lelkében.

Nagyon szomorú volna, ha az esperesi jelentések tartózkodása közben *vigasztaló* momentumokat is ne találnánk. Így mindenekelőtt nyomoruságos gazdasági életünkben szinte meghatározó az az atyafiságos szeretet, amely főleg nagyobb egyházközségeinkben a Nőszövetségek lelkén keresztül kifejezést talál. Elaggott munkaképtelenek, szegény iskolásgyermekek segélyezésére 588.000 Leit használtak fel gyülekezeteink. Különböző egyházi célokra történt önkéntes adományok összege pedig

2,488.968 Leit tett ki, amelyben nagyobb összeggel szerepelnek:

Lugoson: Izsáki Károly főgondnok és neje Calderas Cornelia az egyházközségnek és Nőszövetségnek 200.000 Lei értékben egy házat.

Biharszentjánoson: Bodó János az egyházfenntartási alapjának 10.000 Leit.

Nagyváradon: Mónus Sándor presbiter 10.000 Leit.

Hegyközszentimrén a politikai község templomjavításra 20.000 Leit.

Margittán a Nőszövetség orgonajavításra 21.000 Leit.

Máramarosszigeten özv. Kovács Lászlóné róm. kath. válásu 10.000 Leit.

Aradon a Nőszövetség 58.000 Leit.

Borossebessen a Nőszövetség 12.000 Leit.

Csegődön Gróf Tisza Kálmán 10.000 Leit adományoztak.

Egyházkerületünk rendelkezése folytán a 10.000 Leit és ezenfelüli adományokért hálánk és köszönetünk kifejezése gyanánt jegyzőkönyvünknek ez a száma megküldendő.

Míg külső jótékonyagra gyülekezeteink 335.297 Leit fordítottak. Mindenesetre ez a bibliai sáfarkodás némileg enyhíti a fentebb felsorolt szomorú képet, főleg, ha elgondoljuk, hogy hittestvéreink egyeteménél az áldozatkészésre való komoly nevelést elhanyagoltuk.

A jövő helyzet kedvezőbb kialakulására talán még többet jelent egyházközségeink tagjainak a vallásos irat iránt való meleg érdeklődése. Nemcsak a biblia és énekeskönyvünk nagy keresettsége (az 1935-ben sajtó alól kikerült énekeskönyvünk-ből rövid 2 esztendő alatt 7000 példányt juttatunk el), hanem a »Református Jövő« egyházi néplapnak alig 4 év után több, mint 7000 példányban való nyomtatása, — bár a terjesztés körül még mindig kívánni valók vannak, — sejtetik, mintha a lélek átütő ereje minél szélesebb területen érzékelhető volna.

II.

Bármilyen magasra értékeljük is Jézusnak ajkáról elhangzott ezt a megállapítást: »Az én országom nem e világból való«, mégis el kell fogadnunk, hogy mindaddig, míg ez az ország a világban van, a rendezett mindennapi élet anyagi előfeltételeit Anyaszentegyházunk nem nélkülözheti. Akadhatnak sorainkban egyesek, akik ezt a kérdést nagyon is alárendelt jelentőségűnek tartják és hirdetik. Kisebb-nagyobb tömegeknek

okos irányítása körül még az olyan intézményeknél is, mint az Anyaszentegyház, magasztos feladatának megoldása végett a materiális szempontokat se lehet egyszerűen figyelmen kívül hagynia. Ezért egyházi törvényeink is egyenesen kötelességévé teszik a felügyelő hatóságoknak, hogy a lelkieken kívül arra is gondot fordítsanak. Ez az oka tehát annak, hogy a püspöki jelentés egyházkerületünk magas fóruma előtt erről is számot ad.

Kormányzó alkotmányos szerveink, egy egyházközségünk kivételével mindenütt megvoltak és pedig 2531 presbiterrel és 31579 egyh.-községi közgyűlési taggal, természetesen figyelmen kívül hagyva azokat az egyházközségeket, amelyekben az utóbbi megalakítása alól a felettes egyházi hatóság felmentést adott, Egyházközségeink 1936. évi szükségletének fedezésére 9.088,471 leit vetettek ki, melyben a terményadó nem szerepel. Az egyházközségek leltári és felülvizsgált számadásaiból kitétszőleg a kivetés javára a bevétel 26.951,980 lei, a kiadás 24.544,427 lei, fel nem használt pénztári készlet 2.407,553 lei. Az egyházközségek vagyonát képezik készpénzben 10.101,201 lei, a takarékmagtárak pénzbeli értéke 2.251,134 lei. Ezzel a vagyonnal szemben az egyházközségek összedóssága 9.246,541 lei, amit ha az előbbi évi kimutatással egybevetünk s ha akár az előbbi, akár pedig az utóbbi adatok a tényleges helyzetet fedik, arra a *szomorú megállapításra kényszerít, hogy gyülekezeteink megdöbbentő gyorsasággal süllyednek az adósság örvényébe, mignem ennek hullámai maholnap átcsapnak fejük felett.* Új építkezést 2.041,444 lei értékben teljesítettek gyülekezeteink, míg épületjavításokra 2.150,005 leit fordítottak. A tűzbiztosítási érték 125.011,415 lei, melynek évi díja 189,806 lei.

Lelkészkarunk ajkán sulyos panaszok törnek fel anyagi helyzetük tarthatatlan volta miatt, amely vallásunk és fajunk ügyének ezeket az eléggé meg nem becsült harcosait, egyenesen koldussorsba kényszerítik. Gyülekezeteink nagyobb része, míg ezt a csekély évről-évre az emberek materiális elfoglaltsága különböző címek kitalálásával megcsonkitott fizetést se szolgáltatják ki, mert különben nem maradt volna az 1936. évről 443.196 lei kifizetetlen kinnlevőség.

Hasonló, relative talán még *sulyosabb tanítóink helyzete*, akiknek minimális fizetéséből 255.371 lei lemaradt. Bármiképen gondolkozunk is, ez a sötét kép legelső sorban reánk veti nem menthető árnyékát. Mindnyájan tudjuk, hogy népünk anyagi helyzete évek óta már a mélypontra került és semmi jel se

mutatja, a jobbra változás logikai biztonsággal való bekövetkezését. Pedig magyar kisebbségünk jövője papjain és tanítóin fordul meg s ha a templom arany gyertyatartóiból hiányozni fog az evangéliumi lobogó fáklya és iskoláink 4 falai között kialszik a magyar kultúra lángja: sorsunk megpecsételtetett. Egyideig talán még helyt állanak az éhező és didergő apostolok, de hiveink érzéketlensége folytán a nyomoruság keresztjére feszített vértanukból elszáll az áldozatos készség lelke. Ha van bennünk még egyházunkhoz és fajunkhoz ragaszkodás, és magyar református multunknak megbecsülése, akkor a díjleveleken és minél kevesebbet fizetésen ortályoskodó szellemnek meg kell szünni és szégyenleni kell kisebbségi magyarságunk soraiban olykor elő forduló azt a revolverezést, hogyha nem úgy, mint mi akarjuk, akkor megyünk oda, ahol meghallgatnak bennünket és jobb sorsot mérnek. Az ilyen beszédek áldozatos nagy őseink emlékéhez illetlenek.

III.

Közép- és elemi iskoláinknak külső és belső életéről külön jelentésben foglalkozván, teljesen felesleges ismétlésekbe bocsátkoznom. Itt pusztán csak közgyűlésünk becses figyelmét hívom fel, hogy az ott elmondottakat ebbe a keretbe a teljesség végett beilleszteni méltóztassék. Itt legfeljebb csak annyit említek, hogy iskoláink és állami vagy más felekezeti tanintézetekben vallásoktatásunk terhe az elemi iskolánál 7.715,073 lei, középiskoláknál 610.120 lei, a vallásoktatásnál 274.800 leit tett ki az elmúlt év folyamán.

IV.

Népmozgalmi adataink, amint látom, nem fedik teljesen a valóságot. Különösen anyaegyházunk népességének kimutatásában évenként olyan ingadozás tapasztalható, mely a tényleges állapotnak hajszalnyi pontossággal aligha felel meg. Oka ennek kétségenkívül az a körülmény, hogy az államilag végzet népszámlálási adatok nem állanak rendelkezésünkre és ebben kizárólag a lelkészek nyilvántartására szorítkozhatunk. Egyébként megkereszteltetett anyaszentegyházunkban és szórványainkban törvényes fi: 2199, nő: 2067, törvénytelen fi: 184, nő: 247, mihez képest a megkereszteltek száma fi: 2383, nő: 2524, együtt: 4907. Több egyházmegyében nincsen számszerű

jelentés a nem kereszteltekről, minélfogva feltételezhetjük, hogy a kitüntetett 73 eset nem meríti ki a keresztség sákramentumát mellőzők számát.

Az anyaegyházakban és szórványokban egyházi szertartással eltemetett fi: 1918, nő: 2008, összesen: 3926. Egyházi szertartás nélkül temettek el 2 fit, 7 nőt, összesen 9-et.

Egyházilag házasságot kötött 1371 tiszta, és 434 vegyespár, nem esküdött tiszta pár 295, vegyes 192, összesen 487.

Konfirmált fi: 741, nő: 1429, összesen: 2170.

Áttért fi: 67, nő: 79, összesen: 146. Kitért fi: 150, nő: 281, összesen: 431.

Mindezek figyelembevételével a lélekszám együtt: 206.951.

V.

Gyülekezeteinknek közvetlen megismerése végett egyéb alkalmi *kiszállásoktól* eltekintve, Szatmárvármegye Avas és Szamos közötti részében a püspöki vizsgálatot teljesítettem. Mindegyik anya- és leányegyházközségben nemcsak a liturgikus istentiszteletet végeztem, hanem az iskolákat is meglátogattam, presbiteri gyűléseket tartottam, melyeken az egyház külső és belső életébe mélyebben pillantottam be. Láttam a keserves küzdelmet, melyet hiveink mostoha viszonyaink között a létért folytatnak, de azt is megtapasztaltam, hogy az alkalom külsősége nem takarta el több helyen az egykor fényes multnak megfakult színeit. Jólesőleg állapítom meg azonban azt is, hogy a szegénységgel viaskodó népünk lelkében még fellobban a nagy tradíció emléke, főleg azokban a városokban és falvakban, ahol magyar földön először tört diadalmasan előre az áldott reformáció. A történeti nagy emlékek nem mosódtak el teljesen a szivekből, csak a nyomasztó viszonyok hatása alatt kezdik veszíteni patinás értéküket. Megbecsülésem száz százalékos szatmármegyei hittestvéreink iránt s hiszem felőlük, hogy az atyáktól reájok hagyott szent örökséget átadják és megmentik a jövő nemzedéknek. Mert még ma is abban a kivételes szerencsés helyzetben vannak gyülekezeteink, hogy *intelligens hittestvéreink*, bár számban és anyagi erőben megfogyatkoztak, de apák *hűségével kézben tartják az irányítást*. Jó emlékekkel és nyugodt szívvel vettem bucsut itt lakó hitfeleinktől s hiszem, hogy az egyszer megvetett fundamentumtól, amely az Ur Jézus Krisztus, bármilyen mostoha idők is következnek elszakadni nem fognak.

Hálás vagyok azok iránt a férfiak iránt, akik utamon követek, támogatásomra voltak. És minden nagyrabecsülésem szól azoknak a családoknak, amelyek engemet, az utonjárót meleg hittestvéri szeretettel fogadtak.

Töredékes hézagos jelentésemnek tudomásulvételét és elfogadását kérve, mély tiszteletem kijelentésével vagyok

a Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi közgyűlésnek
Oradea (Nagyvárad) 1937 okt.

alázatos szolgálja :

Sulyok István sk.,
püspök.

Vallástani tanterv és utasítás

a királyhágómelléki református elemi iskolák számára.
Összeállította az egyházkerületi közgyűlés 53—1935. sz. határozatával kiküldött bizottság a 184—1935. sz. egyh. ker. határozat 3. pontjának rendelkezései szerint 1936 március 4-iki ülésében. — Jóváhagyta az e.-ker. közgyűlés 1937—38-c határozatával.

I. Tananyag és tanterv.

A vallás és énektanítási tanterv és utasítás három probléma megoldására hivatott:

1. Ki kell tűznie a vallástanítás célját.
2. Ki kell szemelnie azt az anyagot, amelynek lelkiismeretes elvégzése a kitűzött cél eléréséhez szükséges.
3. Meg kell állapítania azokat a didaktikai elveket és módszeres eljárásokat, amelyek követése lehetővé teszi a kitűzött anyag feldolgozását.

Az elemi iskolai vallástanítás célja az, hogy a gyermeki lelket összes tevékenységeire kiterjedő valláserkölcsi hatással elvezessük az örök Igéhez, azért, hogy a Szentháromság egy örök Istennel, s akit váltságunkra adott, a Jézus Krisztussal való életegység bennük megvalósuljon: hogy az élet minden változásában éljen és cselekedjen bennük a Krisztus.

E célja elérése érdekében a gyermekeket vallásunk történetével, tanaival, szertartásaival megismertetjük, a Szentírás helyes értelmezésére rávezetjük, ezek által Isten országának, közelebbről református egyházunknak öntudatos tagjaivá neveljük.

Az elvégzendő tananyag e szerint három részből áll:

1. Történeti (elbeszélő) anyag, mégpedig a bibliai történet, az egyháztörténelem, az egyház szervezete.
2. Hittani anyag, azaz rendszeres hittan és erkölcsstan a Heidelbergi káté alapján.
3. Érzelmi anyag: szertartástan, imádságok, ének.

Az elvégzendő tananyag az elemi iskolai osztályok szerint tagozódik. Elméletileg 7 elemi osztályunk van, azonban több éves statisztikai adatainkkal bizonyíthatólag gyermekeink legnagyobb része csak az I–IV. osztályt végzi el református iskolánkban. Ha volnának is célravezető eszközeink abban a tekintetben, hogy gyermekeink beiskolázását református elemi iskoláinkba 7 osztályon át kikényszerítsük, megakadályozna ebben bennünket iskoláink befogadó képességének korlátolt volta.

Az anyag tagozódásánál tehát azt kell figyelembe vennünk, hogy legfeljebb 5 osztályban számíthatunk iskoláinkban a gyermekekre, azontúl csak a konfirmációi előkészítés céljából kerülnek vallástanítói munkásságunk hatása alá.

Ezen szempont figyelembe vételével az anyag tagozódása a következő:

Első fokon, tekintettel arra, hogy a gyermek érzelmi életét él, a gyermek érzületére gyakorolt erőteljes hatás és valóságos tudatának tisztázása és kibővítése alapján megállapítjuk Istenhez és embertársaihoz való helyes viszonyát.

Ezen fokozatunk kiterjesztése két osztályra viszonyaink szerint fölösleges, miután a gyermekek 7 éves, tehát fejlettebb korukban kerülnek az iskolába.

Második fokozat az üdvözítés története, a bűn nélkül teremtetten emberen kezdve, a bűnbeesésen és az üdvözítés ígéretén keresztül, annak beteljesüléséig Krisztusban és az általa alapított anyaszentegyházban. Ez a második fokozat tehát magában foglalja az ó és újszövetségi történeteket és az egyháztörténelmet, kiterjed a II–III–IV–V. elemi osztályra.

Az anyag harmadik fokozata a rendszeres bibliaismertetés, az elemi iskola VI. osztályában, valamint az egyházi szervezet rendszeresebb ismertetése.

Utolsó fokozat a konfirmációi előkészítés. Ez áll a hittan és erkölcsstanból a Heidelbergi káté alapján, valamint az előző osztályok történelmi anyagának átismétléséből az elemi iskola VII. osztályában.

Ezen anyagbeosztás nem elméleti elképzeléseken, hanem a rideg számoktól mutatott tényeken alapszik, s az a célja, hogy a gyermekek ne hagyhassák el a ref. elemi iskolát és a konfirmációi előkészítést vallástanításunk teljes körének befejezése nélkül, s akik a teljes ref. elemi iskolát elvégzik, azok is mindvégig új anyaggal foglalkoztathatók legyenek.

Már itt rá kell mutatnunk, hogy az összes fokokon elkerülhetetlen a biblia használata a pedagógiai elveknek megfelelően. Erre nézve alább található utasítások. Valamennyi fokon az egyes fejezetek végéhez csatlakozólag mellőzhetően a bibliaolvasó kalauz.

Részletes tananyag beosztás.

I. OSZTÁLY.

Református egyházi közösségünkre vonatkozó elemi ismeretek.

1. A család és szüleink.
2. Isten, a mi mindenható, teremtő atyánk.
3. Isten a gondviselő. Miatyánk.
4. Példákon mutatjuk be, hogy bűnösök vagyunk. Ugyancsak példákon mutatjuk be a bűn következményeit. A bűneset. Ádám és Éva büntetése, mint a legjellemzőbb példa. Isten minket is büntet.
5. Isten nem csak büntet, de szeret is bennünket. Példák az ószövetségből: üdvigéret.
6. Isten szeretetét Jézus küldetése is bizonyítja. Jézus születése. Jézus és a gyermekek. Jézus szenvedése és halála. Feltámadása. Mennybemenetele.
7. Isten szeretete az egyházban. A Szentlélek kitöltetése. Az egyház megalakulása. A biblia. A református egyház.
8. Én is szeretem Istent. A nagy parancsolat. Imádkozás. Templom és istentisztelet. Az ünnepek megszentelése.
9. Imádságok. (Reggeli, esteli, tanulás előtti, tanulás utáni, evés előtti, evés utáni.)

II. OSZTÁLY.

Üdvigéret. Jézus élete.

1. A teremtés.
2. A bűneset.
3. Az özönvíz.
4. Ábrahám.
5. József története. (Fakultatív olvasmány.)
6. Mózes. A tízparancsolat.

IV

7. Dávid.
 8. Salamon.
 9. A zsidó nép története, annak bizonyítására, hogy az ószövetség csak Krisztushoz vezető eszköz.
 10. Keresztelő János.
 11. Jézus születése.
 12. A gyermek Jézus a templomban.
 13. Jézus nyilvános életének kezdete. (Megkeresztelkedik, megkísértik.)
 14. Jézus tanítványokat választ és tanít.
 15. Virágvasárnap.
 16. Jézus utolsó estéje.
 17. Nagypéntek története.
 18. Jézus feltámadása.
 19. Jézus mennybemenetele.
 20. A Szentlélek kitöltetése.
 21. Hiszekegy.
- Imádságok: Szülőkért. Templomba bemenetelkor, kijövetelkor.

Legfeljebb 20 lecke, összesen legfeljebb 20 megtanulásra szánt oldal.

III. OSZTÁLY.

Jézus tanítása és csodatételei.

1. Jézus megváltott tanításával. Tanítása csodáival, példázataival és a hegyi beszédben.

A) Jézus tanításai csodatételekben.

2. A kánai mennyegző.
3. Jézus lecsendesíti a tengert.
4. Jézus ötezer embert megelégit.
5. Jézus betegeket gyógyít. A kapernaumi százados.
6. Jézus halottakat támaszt fel. Lázár.

B) Jézus tanításai példázatokban.

7. A samariai asszony.
8. A nagy halászat.
9. Az irgalmas samaritánus.
10. A magvető.

11. A tékozló fiú.
12. A farizeus és a publikánus.
13. A talentumok.
14. A gazdag ifjú.
15. A gazdag és Lázár.
16. Az utolsó ítélet.

C) Hegyi beszéd.

17. A boldogok.
 18. A nagy parancsolat.
 19. Alamizsna, böjt, imádkozás.
 20. A legfőbb jó. Isten országa.
 21. Imádságok.
- Legfeljebb 40 lecke, körülbelül 25 oldal terjedelemben.

IV. OSZTÁLY.

A) Egyháztörténelem.

1. A keresztyén egyház megalakulása az apostolok által. Pál apostol.
2. Az első keresztyének. (Hitök, életük, istentiszteletük.)
3. A keresztyénség elterjedése és üldözése a zsidók által. (István első vértanú) és a pogányok által (Néró, Diocletianus.)
4. A keresztyénség győzelemre jutása. Konstantin.
5. Az egyház nagy tanítói.
6. A keresztyénség elterjedése.
7. A magyarok a keresztyén vallásra térnek.
8. A szerzetesek. Ágoston. Assiszi Ferenc.
9. Az egyház megromlása.
10. Előreformátorok. Vald. Wicliff és Husz.
11. A reformáció. Luther. Zwingli.
12. Kálvin.
13. A tridenti zsinat.
14. A reformáció elterjedése, terjesztői és építői.
15. A reformáció alkotásai. Bibliafordítás. Énekeskönyv.
16. Az ellenreformáció.
17. Vallásháborúk.
18. Elnyomatás kora. Gályarabok. Elnyomatás Mária Terézia korában.
19. A felszabadulás. (II. József. II. Lipót. 1848.)

20. A romániai magyar protestáns egyházak története a legújabb korban.

21. Ref. nagyasszonyaink. Lórántffy Zsuzsánna.

22. A keresztyén egyházak belmissziója és külmissziója.

23. A keresztyén egyházak megoszlásának története. (Rövid összefoglalás.)

24. A kálvinizmus jelene. Ökumenikus mozgalom.

25. A romániai magyar ref. egyház szervezetének alapelvei.

25 lecke kb. 30 oldalon.

B) A hittan és erkölcstan rövid foglalatja, mint az eddig végzett anyag összefoglalása.

1. Az Isten (VII. o. tanterv A. 1—4.)

2. A megváltás. (U. o. 5—14.)

3. Az egyház. (U. o. 15—18.)

4. Krisztus követése. (VII. o. tanterv B. 1—7.)

4 lecke kb. 4 oldalon.

Azokat az igazságokat kell kiemelni, amelyek a gyakorlati ref. keresztyénség szempontjából első sorban fontosak.

V. OSZTÁLY.

Olvasókönyv.

Történelmi életrajzok a IV. osztályos anyag kiegészítésére.

*1. Pál apostol.

*2. Blandina. Polikarpus.

3. Nagy Konstantinus.

4. Augusztinus.

*5. Bonifácus.

6. Assisi Ferenc.

7. Gyula vezér (Bulcsu.)

8. István király.

9. Vald Péter.

10. Wicliff János.

11. Husz János.

12. Luther Márton.

A csillaggal (*) jelzett olvasmányokat csak teljesen osztott iskolákban kell tárgyalni.

- *13. Melancton Fülöp.
- 14. Zwingli Ulrik.
- 15. Kálvin János.
- 16. Magyar reformátorok. (Dévai, Erdösi, Sztárai, Szegedi, Kálmáncsehi.)
- 17. Méliusz Juhász Péter.
- 18. Károli Gáspár.
- 19. Szenczi Molnár Albert.
- *20. Dávid Ferenc, Heltai Gáspár, Hontér János.
- 21. Coligny Gáspár.
- 22. Bocskai István.
- 23. Bethlen Gábor.
- 24. Apácai Cseri János.
- *25. Gusztáv Adolf.
- 26. I. Rákóczi György.
- 27. Durand Mária.
- 28. Lórántffy Zsuzsánna.
- 29. Kocsi Csergő Bálint. (Ruyter Mihály, özv. Hegyi Mihályné.)
- *30. Pápai Páriz Ferenc.
- *31. Wesselényi Miklós (Cserei Ilona.)
- *32. Fáy András (unió.)
- *33. Révész Imre (patens.)
- *34. Francke Ágoston (árvaház.)
- *35. Raikes (olv. Réksz) vasárnapi iskola.
- *36. Flidner Tódor (diakónisszák.)
- *37. Williáms György (ifjusági egyesület.)
- *38. Jones (Dzsons) Mária (Bibliatársulat.)
- *39. Livingstone (külmisszió.)
- *40. Egyházunk külmissziói munkája.

VI. OSZTÁLY.

A) A református egyház szervezetének és alkotmányának alapelvei.

1. Az egyházközség szervezete. A presbitérium. Közgyűlés. Iskolaszék.
2. Az egyházközség hivatalnokai: lelkész, énekvezér, tanító, gondnok.

A csillaggal (*) jelzett olvasmányokat csak teljesen osztott iskolákban kell tárgyalni.

3. Az egyháztág jogai és kötelességei. (Adó, választási jog.)
4. Az egyházi vagyon kezelése.
5. Az egyházi fegyelem gyakorlása az egyházközségben.
6. Férfi és nőszövetség. Bibliakör. Vasárnapi iskola.
7. Felekezeti iskola.
8. Az egyházmegye szervezete. Egyházmegyei közgyűlés. Egyházmegyei tanács. Egyházmegyei tisztviselők.
9. Az egyházkerület szervezete. Igazgató-tanács. Egyházkerületi közgyűlés.
10. A püspök és az egyházkerületi főgondnok. Egyéb egyházkerületi tisztviselők.
11. Kapcsolatok a két egyházkerület közt. A zsinat.
12. Egyházfegyelem.
13. Az egyházi bíraskodás. Közös főbíróság.

B) Rendszeres bibliaolvasás.

(Az előző ponttal párhuzamosan.)

1. Rövid biblia ismertetés.
2. A bibliai könyvek felsorolása. (Verses alakban is.)
Az anyag idáig terjedő része 15 fejezet kb. 15 oldal.
3. Jézus születésének, a napkeleti bölcseknek, a betlehemi gyermekek megölésének története.
4. A gyermek Jézus a templomban.
5. Jézus megkeresztelkedik, bőjtöl a pusztában és a sátán megkísérti.
6. Jézus valamennyi csodatétele.
7. Jézus valamennyi példázata.
8. Jézus halálának története Jeruzsálembe való bevonulásától a temetéséig.
9. A feltámadás. Az emmausi vacsora. Tamás hitetlensége.
10. Jézus mennybemenetele.
11. A Szentlélek kitöltetése.
12. Az első keresztyének. István vértanú.
13. Saul megtérése.
14. Az apostolok térítő munkássága.
15. A teremtés.
16. A bűneset.
17. Kain és Ábel.
18. Az özönvíz.
19. Ábrahám.
20. Ézsau és Jákób.

21. József története.
22. Mózes. A tízparancsolat.
23. A zsidók vándorlása.
24. Józsué.
25. Dávid és Góliát.
26. Dávid királysága.
27. Salamon.
28. Az ország kettészakadása.
29. Illés.
30. Elizeus.
31. A babiloni fogság.
32. Dániel.
33. Szabadulás a fogságból.
34. Jónás
35. Jób.

3—35. szám nem olvasmányok, hanem bibliaolvasó kalauz alakjában. Elsősorban az új-szövetségi történeteket kell felolgozni.

VII. OSZTÁLY.

Konfirmációi előkészítésre saját iskoláinkon kívül az új egyházkerületi konfirmációs kátét kell használni.

Rendszeres keresztyén hittan és erkölcsstan.

A) Hittan.

1. Isten.
2. A Szentháromság. (Bibliai alapon.)
3. Az ember eredete és a bűnbeesés.
4. Az Isten üdvigéretei.
5. A megváltás.
6. A fundamentum: Jézus Krisztus.
7. A keresztyén egyház.
8. Az Isten igéje.
9. Az üdvösség útja: elhívás (predestináció), hit által való megigazulás, megdicsőülés, megszentelődés.
10. A sákramentumok.
11. A keresztség.
12. Az úrvacsora.
13. A megváltott ember hálája: az imádkozás.
14. Az örökélet.

15. Az apostoli hitvallás. Egyéb hitvallások.
16. Egyéb vallásfelekezetek.
17. A főbb különbségek a római és Rómától független katolicizmus és a protestántizmus között. Szekták.
18. A református egyház szertartása.

B. Erkölcsstan.

1. A régi és az új erkölcsi törvény: A tízparancsolat és az új parancsolat.
 2. Jézus követése.
 3. Isten iránti kötelességeink.
 4. Magunk és embertársaink iránti kötelességeink.
 5. A keresztyén család.
 6. Hazaszeretet.
 7. Egyházunk iránti kötelességeink.
- 25 lecke, kb. 25 oldal.

C) (Az előző pontokkal párhuzamosan.) A Heidelbergi Káté. Minden egyes fejezetnél a bibliai bizonyító helyek (locusok) olvastatása.

UTASÍTÁSOK.

Általános utasításképen előre bocsátjuk, hogy a vallás-tanítás az igehirdetés egyik formája. Tehát mindazokat a szabályokat, amelyek az igehirdetésre vonatkoznak, a vallástani-tásra is alkalmazni kell.

Vezérkönyv legalább az I. osztály számára okvetlenül készítenőd, de lehetőleg a többi osztályok számára is.

A tankönyvíró különítse el azt az anyagot, amelyet osztott, (legfeljebb 2 osztály együtt) és osztatlan (legalább 3 osztály együtt) iskoláknak szánt. A terjedelem aránya legyen az osztatlanoknál az osztottaknak kb. 1/2—2/3-ad része.

I. OSZTÁLY.

Isten igényt tart a gyermek életére, hiszen őt is szereti, megváltotta, Jézus Krisztusban neki is felkínálja üdvösségét, sőt a keresztségben már felkínálta, azt akarja tehát, hogy a gyermek is szeresse őt és kövesse akaratát. Ennek hirdetésénél mást nem tehetünk.

Az I. oszt. tantervnek magában kell foglalnia véleményünk szerint az énekeken és imádságokon kívül a mi ref.

egyházi közösségünkre vonatkozó legelemibb ismereteket (biblia, templom, istentisztelet, egyház) továbbá azokat a bibliai történeteket, amelyekből a gyermek leginkább megismerheti hitünk alapigazságait. Ez utóbbiakkal kapcsolatban ünnepeink ismertetését.

Az olvasni nem tudó gyermekkel kezdetben a beszéd és értelemgyakorlat módján foglalkozunk.

Mihelyt a gyermek olvasni tud, könyvet adunk a kezébe. A könyv foglalja magában mindazt, amit a tanterv, ha a gyermek nem is használja azt az év kezdetétől. Az előadás menetében a tantervi sorrend nem kötelez. Nevezetesen az ünnepek előtt tanítandók a Jézus életéből vett részletek.

Az anyag közlésének a módja tömör, de világos nyelvű, a gyermek értelméhez mért színes előadás. Az előadás után a tartalom számonkérése következik, kérdések alapján, majd beszélgetés arról, hogy milyen érzéseket, gondolatokat váltott ki a történet a gyermekek lelkéből. Ezzel a beszélgetéssel teszünk öntudatosá a történet valláserkölcsi tartalmát. Ez a megbeszélés azonban ne váljék unalmassá, legyen rövid, a tárgyhöz simuló, meleg és lelkes, csak a leglényegesebb mozzanatok kiemelésére szorítkozzék.

Mivel ezen a fokon kezdetben, könyv híján a begyakorlás is a tanító és az osztály közös munkája lesz, áttérünk a begyakorlásra. A begyakorlás úgy történik, hogy a tanító az elmondott történetet néhányszor elmondja, de most már abban a formában, amelyben meg akarja tanítani. Itt vigyázzon, hogy mindig ugyanazt a sorrendet, ugyanazokat a kifejezéseket használja, mert a változtatás kellemetlenül hat a gyermekekre, a képzetsorok kialakulását, tehát az asszociációt zavarja. Ezután előbb kérdésekre, majd összefüggően is elmondhatja a történetet.

Természetes, hogy a teljes begyakorlás, tehát egy tételnek módszeres begyakorlása, alkalmazása végett itt is több tanítási egységet kell számításba vennünk.

Hátra van még egy nagyon fontos tanítási mozzanat, az alkalmazás, értékesítés. Milyen célt szolgáljon az értékesítés? A bibliai történetből leszűrte egyetemes igazságot a gyermek életére, viszonyaira, cselekedeteire kell vonatkoztatni oly célból, hogy a gyermek gondolkodását, cselekedeteit, a megállapított igazság szolgálatába állítsuk. A bibliai történet tanításnak nevelő, életformáló hatása tehát épen itt érvényesül a leg-

jobban. Azonban nagyon vigyáznunk kell, hogy ne legyünk sablonosak, az alkalmazás ne legyen feltűnő, erőltetett, hanem természetesen és simán kapcsolódjék a tanításhoz. Észrevételül ébresszük fel a lelkiismeret szavát, mert ennek sokkal maradandóbb nyoma marad a gyermek lelkében, mint a szavak száraz tudományosságának. Vannak olyan tanítási tételek is, amelyek nagyon alkalmasak arra, hogy a fogadástételre hívjuk fel a gyermek figyelmét. Azonban itt is úgy kell intézni a dolgot, hogy a fogadástétel szüksége a gyermek lelkéből fakadjon, tehát ne pusztá szó, üres formáság legyen.

Amint már kifejtettük a vallásos nevelés hármias irányú, érzelmi, értelmi és akarati. Az érzelmi és értelmi nevelés mellett tehát a tettekre való nevelést is alkalmaznunk kell. Az alsóbb osztályokban is, de különösen a felsőbb osztályokban gyakran kínálkozik erre alkalom. Például Jézus valamelyik szép tanításának tárgyalásakor felhívjuk a gyermekeket a biblia megfelelő helyének olvasására, vagy valamely egyházi ének eléneklésére. Néha azokat a gondolatokat, amelyek a bibliai történet tárgyalása folyamán merülnek fel, beleszöhetjük egy alkalmi imádságba. A felsorolt esetekben a vallásos érzelemből, vallásos cselekedetre megyünk át. De alkalmat kell találnunk arra is, hogy erkölcsi cselekedetekre indítsuk a gyermekeket.

Pl. karácsony előtt megfelelő előkészítés után fel kell szólítani az osztályt, hogy akik tehetik, néhány használt ruhadarabot, játékot hozzanak, ajándékozzák azoknak az elhagyottaknak, náluk is szegényebbeknek, akiknek ezzel igazi karácsonyi örömet szereznek.

A programban elsorolt valamennyi pont annyi fejezetbe osztandó be, amennyi ezek tárgyalására elegendő. Ebben a tekintetben a tanterv teljes szabadságot kíván engedni a tan-könyvírónak.

A fejezetek végén el kell hagyni az erkölcsi tanulságokat, mert ezt a vallástanítónak a gyermekekkel együtt kell a végzett anyagból levezetnie. Mellőzendők az aranymondások. Ha van olyan bibliai idézet, amely mintegy a lecke lényegét összefoglalja, be kell azt dolgozni a szövegbe. A szövegbe iktatott bibliai idézeteket kurzív betűkkel kell szedni, (kéziratban aláhuzni), anélkül, hogy utána zárjelben a bibliai helyet fellüntelnénk. Az előforduló bibliai idézetek és más bibliai vonatkozások helyét a szöveg végén jelezzük a revi-

deált bibliában használt jelölési móddal. Bibliai történetek végén jelezni kell, hogy az illető történet a biblia melyik részében található. A fejezet végén énekeket csak akkor idézünk, ha van az énekek közt az illető fejezettel szorosán összefüggő ének. Azonban ezeket fel kell keresnie a tanítónak. Vallásos költeményeket és az ének szövegét a tankönyvben mellőzni kell. Minden bibliai részt szigorúan a revideált biblia szerint idézünk, tehát a Miatyánkot és a Tízparancsolatot is. Ezen bekezdés utasításai valamennyi tankönyvre vonatkoznak.

II.—III. OSZTÁLY.

A bibliai történetek tanításában mellőzzük a meseszerűséget, a helyett (természetesen a gyermek szellemi fejlettségének megfelelő) történelmi szemléletre törekszünk. 1. *Tárgyi cél:* az ószövetségi történeteknél az üdvigéret és üdvmenet közlése, az újszövetségnél Jézus Krisztus élettörténetének ismeretése. 2. *Alaki cél:* az ószövetségi történeteknél: az Istenben folyó élet szemléltetése vallásos hősök életében, az újszövetségben a Jézus életében. 3. *Gyakorlati cél,* melynek a két előbbi csak eszközei az Istenben vetett hitnek és az Istenben folyó élet erényeinek a gyermek lelkében életre keltése.

A bibliai történeteknek ezen a fokon való tanításánál ki kell domborítanunk a történetek belső igazságát, szükségszerű voltát. Ez a cselekvés motivumainak megfelelő kiemelésével érhető el, de néha szükséges rámutatnunk azokra a külső körülményekre és lelki folyamatokra is, amelyek a szóbanforgó eseményt megelőzték. Röviden így mondhatnók, hogy az egyes történeteknek megfelelő történeti háttérrel kell adnunk. Ugyanis a bibliai történetek a legtöbbször szüksézuak, ezekre a körülményekre nem térnek ki, csak sejtetik. Szükségessé válik tehát az egyes történetek megfelelő átdolgozása. Ez az átdolgozás természetesen nem lehet önkényes, hanem a történet vallás-erkölcsi alapeszméje kell, hogy irányítsa azt. Ez az eljárás módot ad a történetben kifejezett érzelmek fokozására is, ami a gyermek részére az átélést teszi könnyebbé és intenzívebbé, tehát maradandóbb értékűvé.

A történetek megbeszélése, alkalmazása, gyakorlati értékesítése, ugyanolyan elvek szerint történik, mint az I. osztályban.

IV. OSZTÁLY.

Ebben az osztályban nincs ugyan már meg a változhatatlan bibliai alap, de azért a cél az, hogy a keresztyén egyháztörténelmet, mint a bibliai történet a (kijelentés történetének) szerves folytatását fogjuk fel és erről meggyőzzük a tanítványokat is.

Az egyháztörténettel helyes eljárás mellett, csaknem olyan vallásteremtő és léleképítő hatást érhetünk el, mint a bibliai történetekkel. Hiszen a kijelentő isteni lélek a biblikus kornak lezárulása után sem szünt meg munkálni, sőt működésének köre megnövekedett, a szentföldről az egész földkerekségre kiterjedt.

Az egyháztörténelem tárgyalásánál, különösen a tankönyv megírásánál szem előtt kell tartani azt a történelmileg egyedül helyes felfogást, hogy a középkori egyház tévedései ellenére is, ép úgy elődje a protestáns egyházaknak, mint a katólikus egyházaknak, hogy a középkori egyházban a reform után való vágyakozás állandó volt és alig lehet megvonni a határt a Rómához hű és a Rómát megtagadó reformátori mozgalmak között. Rá kell mutatni arra, hogy a római katólikus egyház a tridenti zsinat eredménye és sokkal inkább megszakitja az elvi közösséget a középkori egyházzal, mint a reformáció. Ismertetni kell a szerzetességet, melynek lényege, legalább kiinduló pontja igen gyakran forradalmi megmozdulás az egyházban elharapódzó visszaélések ellen. Rá kell mutatni, hogy a katólikus egyházban szenteknek nevezett tudós egyházatyák nem a katólikus egyház kizárólagos tulajdonai, hanem a mi útmutatóink is arra, hogyan kell hitünknek igazságait a bibliából levezetni, Mindezeknek természetesen nem tudós fejtegetésekből, hanem inkább az előadás modorából kell kitűnnie. (Révész Imre : Akikre nem volt méltó a világ.)

V. OSZTÁLY.

A tankönyv történelmi olvasókönyv, lehetőleg jeles történelmi munkából vett részletekből összeállítva a IV. osztályban tanult anyag illusztrálására, életrajzokkal. Régies stílusú művekből vett részletek olyan mértékben átírhatók, hogy a gyermekek nehézség nélkül megérthessék.

VI. OSZTÁLY.

Egyházunk szervezetének részletes ismertetése teljesen új anyag, amely ilyen részletesen tudomásunk szerint az elemi iskolák tantervébe felvéve nem volt.

Nélkülözhetetlennek láttuk ezt a tantárgyat, tekintettel arra a szomorú helyzetre, hogy teljes középiskolát, vagy épen felsőbb iskolát végzett intelligens vezetőkben mind nagyobb hiányt fogunk szenvedni, s ezt egyháztagjaink általános egyházi tájékozottságának fokozásával kell pótolnunk.

Különben is egyházunk demokratikus szervezete megköveteli, hogy az egyháztagok minél szélesebb alapon megismerkedjenek egyházunk szervezetével.

A tanterv második részét a tankönyvben akként kell megoldani, hogy rendszeres bibliaolvasó kalauzt kell összeállítani, amelynek fonalán közvetlenül a bibliából mindazt átismételjük a növendékek, amit az előző években Jézus életéből és a keresztyén egyház megalapításáról tanultak és azt esetleg ki is egészítsék és pótolják a II. osztályban hiányzó ószövetségi történetekkel.

A tárgyalás menete a következő:

Történelmi részeknél elismételjük a gyermekekkel azt, amit az előző osztályokban tanultak. Felhívjuk figyelmüket arra is, hogy a biblia írói a feljegyzéseket más formában fogalmazták meg, mint azt a tankönyvben tanultuk, legtöbbször rövidebben, tömörebben és kifejezőbben. Megtanítjuk a gyermekeket a biblia helyes értelmezésére. A bibliaismertetés célja az, hogy a gyermekek a biblia íróival is megismerkedjenek és hogy a bibliában jobban tájékozódhassanak.

VII. OSZTÁLY.

Vallásunk tételeinek tanításánál főcél a krisztusivá tétel. A pozitív megvilágítás mellett nem fogjuk mellőzni a negatívumot sem, s élesen elhatároljuk hitünket a többi keresztyén felekezetekétől, rámutatva a különbségekre, törhetetlen meggyőződéssel hangsúlyozva a magunk igazságát, a nélkül azonban, hogy kárhóztató kifejezésekkel bélyegeznénk meg mások hitét. Megemlítendő az ökumenikus mozgalom.

A hittant és erkölctant is bibliaolvasással, énekléssel, imádkozással kell összekapcsolni.

A heidelbergi kátét az egyházkerület kiadásában használjuk.

Imádkozás az iskolában.

Egyik leggyakrabban alkalmazott vallási cselekményünk az imádság. Imádkozni az iskolában tanul meg a gyermek. A legtöbb gyermek hoz ugyan már néhány imádságot az iskolába, de ezeknek elmondása még nem imádkozás, csak meg nem értett szavaknak gépies elmondása.

Meg kell tanítani a következő imádságokat :

I. o. Reggeli, esteli, tanulás előtti és utáni, evés előtti és evés utáni rövid fohászok.

II. o. Ugyanezek és templomba bemenőre, kijövőre, és szülőkért.

III.—VI. o. előzők ismétlése.

VII. o. Az előzők ismétlése és a konfirmációi imádságok konfirmáció előtt és után, úrvacsora vétele előtt, kenyér vételekor, bor vételekor, úrvacsora vétele után.

Az I—II. osztályos imádságok esetleg versesek is lehetnek.

Az imádság tanításánál jól meg kell fontolni, hogy az imádság nem tantárgy, nem lecke, hanem vallásos cselekedet, a keresztyén lélek megnyilatkozási formája, valósággal életfunkció, tehát csak bensőséges élmény alapján sajátítható el.

Módszere a tanító buzgó, lélekből fakadó előmondása, előimádkozása. De hogy a gyermek lelkében valóban élményszerűvé váljék az imádság, ehhez szükséges, hogy az valamilyen vallásos élményből sarjadzék ki. Az imádság tanításánál előbb mindig fel kell ébreszteni a szükségérzetet, hogy a gyermek valóban kívánjon imádkozni.

Ezt kezdő fokon egy kis beszélgetéssel, később a bibliai történetek megbeszéléséhez kapcsolódó értékesítés fokán érhetjük el.

A megfelelően előkészített imádságtanítás elkerülhetővé teszi az imádság szövegének fogalmi elemzését, tartalmi tárgyalását, mert az előzetes megbeszélés során minden fogalom már előre tisztázódik a gyermek előtt. Természetesen a tanító csak akkor fog megfelelő hatást elérni az imádság tanítással, ha a gyermek megérzi, hogy a tanító imája őszinte, hívő, buzgó szívből fakadt.

Vigyázni kell a tanítónak arra is, hogy az állandó imádságok ne váljanak lélektelen, gépies mondókákká. A gyermek könnyen hajlandó gondolkodás nélkül, lélektelenül elmondani a gyakran használt imádságot. Ezen is lehet azonban segíteni.

Készítsük elő a hangulatot minden alkalommal énekkel. Mikor az imádkozásra kerül a sor, a tanító is álljon fel, nézzen komolyan végig a gyermekeken és maradjon így néhány másodpercig az osztály. Ez a pár másodpercnyi hallgatás önmagukba való nézésre, bizonyos fokú elkomolyodásra kényszeríti a gyermekeket. És ekkor — ha karban imádkoznak — kezdje el a tanító halk, szépen tagozott, szépen hangsúlyozott hangon az imát, szoktassa rá a gyermekeket arra, hogy ugyanugy mondják utána az imádságot. Ha imádkozás előtt valamilyen okból a gyermekek a szokásosnál élénkebbek, pl. hazamenetel előtt türelmetlenek, nézzen végig az osztályon, s figyelmeztesse, hogy a jó Istennek szenteljen mindenki néhány percet.

Különösen igyekezzék a tanító rámutatni az imádság jelentőségére, hasznára. Éreztesse meg, hogy az imádság viszi közelebb az ember lelkét Teremtőjéhez. Az imádság tehát, mint erőforrás, nélkülözhetetlen. Az imádság megőríz a szent életben. Megvéd a kísértésektől. Az igazi keresztyén élet imádságos élet. Imádkozzatok, hogy kísértésbe ne esetek! mondja az Üdvözítő.

Imádkozzunk tehát az iskolában is, ne csak a megszabott alkalmakkor, hanem sokszor alkalmoszerűen is.

Állandó imádságokként a Miatyánkon kívül csak az egyházkerülettől előírt imádságokat szabad használni.

Föltétlenül meg kell állapítani kérdezősködés útján, hogy szoktak-e imádkozni.

Az imádságokat új és a tankönyvtől független pályázat útján is beszerezhetjük.

Énektanítás.

1. Cél.

Az egyházi énektanításnak célja a református elemi népiskolában, a gyermekek vallásos érzelmeinek ápolása és erősítése, a gyülekezeti istentiszteletekben való aktív részvételre nevelés, a közhasználatú zsoltárok és dicséretek megtanítása, nem csupán dallam, hanem szöveg szerint is; ezekkel kapcsolatban a gyermekek éneklésbeli készségének ápolása és fejlesztése.

Az egyházi énektanításnak tehát hármasszoros célja van, ú. m. pedagógiai, tárgyi és esztétikai. A pedagógiai cél szerint az egyházi ének tulajdonképpen nem más, mint a vallásos élmény

és tan nyomán keletkező vallásos érzelmeknek művészi formában való költői realizálása. Így az egyházi énektanítás tulajdonképpen a vallásos érzelmek erősítését és ápolását célozza. (Pedagógiai cél.)

Az egyházi ének tanítása a református egyház szempontjából határozottan gyakorlati jelentőségű, t. i. biztosítani kell már az elemi iskolában azt, hogy az onnan kikerülő gyermekek képesek legyenek hitelveink szerint a gyülekezeti istentiszteletben az éneklés által aktív részt venni, ami csak akkor történhetik meg, ha a közhasználatban levő énekeket ismerik. (Tárgyi cél.)

Ezekkel legszorosabban kapcsolódik a harmadik cél, amely elválaszthatatlan velejárója a másik kettőnek, ugyanis a gyermekek hangjának és zenei hallásának fejlesztése, ápolása, s ezzel egyidejűleg a szép éneklés kellékeinek megismeretése.

2. Az énekek felhasználása a vallástanítás keretében.

I. Felhasználjuk az énekeket önállóan, mégpedig

- a) a vallásos buzgóság emelésére, minden nap délelőtt, délután, a munka kezdetén és végén;
- b) szövegül az énektanítói órákon.

II. Felhasználjuk másodsor összezsátolva a vallástanítás többi ágával, mégpedig

- a) Idézzük vagy énekeltejük bizonyos alkalmakra pl. az előadandó tárgyhoz illő emelkedett kedélyhangulat előidézésére, vagy a növendékek megfáradt figyelmének élénkítésére;
- b) kapcsolatba hozzuk az egyes bibliai vagy egyházi történetekkel, hit és erkölcstani igazságokkal, mint bizonyítékot,
- c) a tárgyalt történetekben vagy hit és erkölcsi igazságokban feltalálható értelmet és tanúságot fejezzük ki velük.

Így mindegyfelől az énekek lehető tökéletes tudását és kedélyre hatását érjük el, másfelől énektanításunk nem lesz gépies, áldásosan kihat az életre is, s végül több éneket taníthatunk. Ismerünk tanítót, aki ilyenformán átlag minden héten megtanít egy éneket.

3. Általános alapelvek.

A tanterv szempontjából az egyházi énekeknél kétféle szempont az irányadó: a) az anyag kiválasztásának szempontja, b) az anyag elrendezésének szempontja.

I. Az anyag kiválasztásának a szempontjai vonatkoznak az énekek szövegére és az énekek dallamára; a két szempontot keresztezi és kiegészíti a gyakorlati szempont; a közhasználat révén támadó követelés.

a) Szöveg szempontjából két tényező az irányadó, a tartalom és forma. Tartalom tekintetében az ének szövege a gyermekek szempontjából lélektanilag már meglévő élményhez kapcsolható legyen, tehát olyan ének nem vehető fel, amely tartalmánál fogva a gyermek lelki világában támaszt nem talál. (Asszociációs alapon.) Formailag is csak örökbecsű költői szépségű énekek vehetők fel.

b) Dallam szempontjából csak az esztétikailag legértékesebb és a gyermekek számára leküzdhetetlen nehézségeket nem támasztó énekeket kell kiválasztani.

c) E két követelménnyel szemben lehetőségig érvényesíteni kell a gyakorlati élet követeléseit. (Helyi viszonyok.)

II. Az anyag elrendezésénél a szempontok két csoportba oszthatók, u. m. tartalmi és dallami feltételek.

a) Tartalmilag a kezdő fokon (I—III. o.) oly énekek jöhetnek számításba, amelyekben a kifejezésre jutó érzelmek élményekkel, szent történetekkel vannak kapcsolatban. A felsőbb osztályokban fokozatosan bevezethetők olyan énekek, amelyek dogmatikai és etikai háttérűek. Mindkét fokon irányadó továbbá a stílus egyszerűsége, illetőleg a kifejezésbeli nehézségek. Általában az anyag elrendezésében különösképen figyelembe kell venni a vallástani anyagot.

b) A dallam szempontjából az elrendezésnél a következőket kell tekintetbe venni, a fokozatos haladás megvalósítása céljából:

1. Az ének hangterjedelme, 2. a dallam felépítése, 3. a moduláló és nem atonikán végződő dallamok s végül dur-moll, avagy moll-dur jellegük.

Különösképen végül az anyag elrendezésében tekintettel kell lenni azon körülményre, hogy a megtanítandó énekek legnagyobb részét a II.—III. illetve IV. osztályra kell beosztani, mivel ezekben az évfolyamokban vannak együtt a gyermekek leginkább érintetlenül az elemi iskolai tanulóévek alatt.

A jelen tanterv csak a teljesen osztott és teljesen osztatlan iskolák anyagát tartalmazza; a dült betűkkel jelzett énekek osztatlan iskola anyagát képezik (minimális anyag), az osztályokra beosztott összes énekek pedig az osztott iskolákban mind megtanítandók, a részben osztott iskolák anyaga ebből állítandó össze.

4. Az anyag felosztása.

I. osztály anyaga (12 új dallam).

1. LXXXI. zsolt.: Örvendezetek ... (Tanítandó B durban)
2. 183. dics.: *Adjunk hálát* ... (E moll)
3. 7. dics.: *Im bėjöttünk* ... (Esz dur.)
4. XXV. zsolt.: *Szívemet hozzád* ... (F. dur)
5. 82. dics. *Az Istennek szent* ... (B dur)
6. 181. dics. *Krisztus, ki vagy* ... (D moll)
7. XXXVIII. zsolt. *dallamára a 131. dics. szövegét* (E moll)
8. XLII. zsolt: *Mint a szép híves* ... (Esz. dur.) 11. dics. ugyanezen dallam.
9. XXX. zsolt: *Dicsérlek Uram* ... (F dur) 185. dics. ugyanezen dallam.
10. 245. dics. *Dicsőült helyeken* ... (F dur) 65. dics. ugyanazon dallam.
11. LXV. zsolt. *A Sionnak hegyén* ... (D moll)
12. 30. dics. *Atya, Fiu, Szentlélek* ... (F dur)

II. osztály anyaga (15 új dallam)

1. XXXV. zsolt. *Perelj Uram* ... (Esz dur. 1. dics. ugyanazon dallam, *Terólad zeng* ... 161. dics. ugyanazon dallam.)
2. LXVI. zsolt. *Örvendj egész föld* ... (F. dur) 35. dics. ugyanazon dallam, 173. dics. ugyanazon dallam.
3. CXXXIV. zsolt. *Úrnak szolgálai mindnyájan* ... (F dur)
4. LXXVII. zsolt. *Az Istenhez az én* ... (F moll)
5. V. zsolt. *Úr Isten az én imádságom* ... (C moll)
6. CXVI. zsolt. *Szeretem és áldom* ... (Esz dur)
7. CXIX. zsolt. *Az oly ember* ... (E dur)
8. 48. dics. *Oh ártatlanság* ... (F dur)
9. 81. dics. *Krisztus Urunknak* ... (C moll)
10. 8. dics. *Örül mi szívünk* ... (F moll)
11. LXXXIV. zsolt. *Oh seregeknek Istene* ... (C dur) 5. dics. ugyanazon dallam.
12. 63. dics. *Jövel Szentlélek* ... (C moll)
13. CXXXV. zsolt. *Áldjátok az Úr nevét* ... (C dur)
14. 101. dics. *Örök Isten* ... (G dur), 76. dics. *Szállj, szállj magasra* ... (81. dics. *dallamára: Krisztus Urunk* ...)
15. 200. dics. *Gondviselő jó Atyám vagy* ... (E moll)

III. osztály anyaga. (18 új dallam)

1. VIII. zsolt. *Oh felséges Úr ...* (C moll)
2. 89. dics. *Adjunk hálát ...* (C moll)
3. 31. dics. *Szűkölködünk ...* (G dur)
4. LXXXIX. zsolt. *Az Úrnak irgalmát ...* (F dur)
5. 236. dics. *Erős várunk ...* (C dur)
6. 21. dics. *Ez esztendődt megáldjad ...* (F dur) 23. dics. ugyanazon dallam.
7. XXIII. zsolt. *Az Úr énnékem ...* (F moll)
8. 195. dics. *Én Istenem sok nagy bűnöm ...* (F moll)
9. CXXXVIII. zsolt. *Dicsér téged teljes szívem ...* (C dur)
10. 50. dics. *Oh Úr Jézus ...* (D moll)
11. CV. zsolt. *Adjatok hálát az Istennek ...* (C dur)
12. 91. dics. *Szent vagy örökké ...* (E moll)
13. LXI. zsolt. *Kiáltásom halld meg Isten ...* (G moll)
14. 32. dics. *Megáll az Istennek ...* (A dur)
15. XC. zsolt. *Tebenned bízunk eleitől ...* (C moll)
16. XXXIV. zsolt. *Mindenkoron áldom ...* (D moll)
17. 20. dics. *Szomorúan sóhajt szívünk ...* (C moll)
18. XXXIII. zsolt. *Nosza Isten ...* (C moll)

IV. osztály anyaga. (20 új dallam).

1. XXIV. zsolt. *Az Úr bír ez ...* (D moll)
2. 163. dics. *Szívem megaláztatván ...* (C moll)
3. XXVIII. zsolt. *Hozzád kiáltok kegyes ...* (F moll)
4. 237. dics. *Térj magadhoz ...* (D moll)
5. 100. dics. *Mennyben lakó ...*
6. 207. dics. *Kegyes Jézus, én imádságomra ...* (C moll)
7. CII. zsolt. *Hallgasd meg Uram kérésem ...* (A moll)
8. CL. zsolt. *Dicsérjétek az Urat ...* (C dur)
9. 194. dics. *Ne szállj perbe ...* (B moll)
10. L. zsolt. *Az erős Isten ...* (D moll)
11. XIX. *Az egek beszélnek ...* (C dur)
12. 51. dics. *Sirasd meg, sirasd meg ...* (E moll)
13. CIV. *Áldjad lelkem ...* (C moll)
14. I. zsolt. *Aki nem jár ...* (C dur)
15. 90. dics. *Könyörögjünk az Istennek ...* (F moll)
16. 98. dics. *Mindenható leborulva ...* (D dur)
17. XXXII. zsolt. *Oh, mily boldog ...* (C dur)
18. LXXX. zsolt. *Hallgasd meg ...* (B moll)

19. 212. dics. Uram bocsássad el... (Esz dur)
 20. XVI. zsolt. Tarts meg engemet, oh én Istenem
 (C dur, Á moll)

V. osztály anyaga (10 új dallam.)

1. 160. dics. *Mennybéli felséges Isten ...* (H moll)
2. XXXVI. zsolt. *A gonosztevőnek dolgán ...* (C dur)
3. LXXV. zsolt. *Dícsérünk téged ...* (Esz dur)
4. LXXIX. zsolt. *Öröködbe Uram ...* (F dur)
5. XCI. zsolt. *Aki a felséges Úrnak ...* (C moll)
6. CIII. zsolt. *Áldjad lelkem Uradat ...* (C dur)
7. XCVI. zsolt. *Énekeljétek minden népek ...* (C moll)
8. CXXII. zsolt. *Örülök az én szívemben ...* (1, 2. vers)
9. CXXV. zsolt. *Akik bíznak az Úr Istenben ...* (C moll)
10. 96. dics. *Nagy Isten téged imád ...* (C dur)
11. XXVII. zsolt. *Az Úr Isten az én világosságom ...* (C dur)

VI. osztály anyaga (10 új dallam)

1. 108. dics. *Tökéletes volt ...* (F dur)
2. 167. dics. *Magasztallak én téged ...* (F dur)
3. 201. dics. *Im nagy Isten ...* (E moll)
4. 203. dics. *Örülj szívem, vígadj lelkem ...* (F moll)
5. 166. dics. *Mi szent Atyánk ...* (Esz dur)
6. III. zsolt. *dallamára 61. dics. szövege* (Desz dur)
7. XLVI. zsolt. *Az Isten a mi reménységünk ...* (D dur,
D moll)
8. 13. dics. *Alleluja dícsérjétek ...* (C dur)
9. XXVI. zsolt. *Légy ítélőm Uram ...* (A moll)
10. 18. dics. *Uram a töredelmes ...* (A moll)

VII. osztály anyaga (7 új dallam)

1. CXXVIII. zsolt. *Boldog az ember nyilván ...* (C moll)
2. 214. dics. *Buzdulj mély hálára ...* (F dur)
3. CXXXVII. zsolt. *Hogy a babiloni vizeknél ültünk ...*
(D moll)
4. 263. dics. *Egyedüli reményem ...* (F moll)
5. CXII. zsolt. *Te hozzád kiáltok Úr Isten ...* (Esz dur)
6. XXXIX. zsolt. *Magamban elvégezém és mondám ...* (C dur, Á moll)
7. 260. dics. *Mire bánkódom oh te én szívem ...* (F moll)

8. 10. dics. Nem vagyunk mi magunkéi... (C dur)

9. 99. dics. Légy csendes szívvel és békével... (Esz dur)

10. 197. dics. Seregeknek hatalmas... (D moll)

Összesen tehát az osztott iskola hét osztályában 96 dallam, osztatlan iskolában 64 új dallam az elvégzendő anyag. A tanult dallamokra tetszés szerint dicséretet énekelendők begyakorlásul. Dallamok a betanításnál a jelzett hangnembe transponálódók (áthelyezendők). Tanmenet az anyag pontos beosztásával — esetleges bővítésével — minden iskolában a helyi viszonyok figyelembe vételével, s az osztatlan iskolákban pedig az osztályok megfelelő összevonásával és váltakozó tanmenettel készítendő el.

Az osztatlan iskolában a III—IV. osztályba beosztott használatosabb és előbb nem tanított énekekből az V—VII. összevont osztályokba vegyünk át tetszésszerűen énekeket, minthogy az V—VII. osztály anyagában már csak a ritkábban használt énekek kerültek s így több szolgálatot teszünk a gyakorlat számára, hogy ha az említett használatosabb énekeket tanítjuk meg előbb.

A Hozsánna és temetési énekekből a helyi gyakorlat és követelésből kifolyólag szükség szerint tanítsunk, osztályonként 3—3-t.

II. UTASÍTÁS.

1. Eljárás a hallásutáni énektanításnál.

Az egyházi énektanításnak egyik módja a hallásutáni énektanítás. Az eljárás ugyanaz, mint a világi énektanításnál, ugyanis először a szöveget tanuljuk meg s ezt úgy tárgyaljuk, mint egy költeményt, megfelelő hangulatkeltés és szövegértelmezéssel. A szöveget lehetőleg mindig vallásos élménnyel, avagy a biblia szent történeteivel hozzuk kapcsolatba, tehát az énekek szövegét minden fokon igyekezzünk a vallásanyagával vonatkozásba hozni.

A szöveg megtanítása után következik a dallammal való társítás, amely előbb soronként, részletekben történjék, s majd úgy foglaljunk össze két-két sort és végül az egészet. (Szintézis.) A szöveg megtanítása közben az illető ének alkalmosságát, pl. karácsonyi, husvét, vagy pünkösti éneknél, kifejezésre juttassuk; az ilyen társítás hangulatkeltésre is alkalmas

tényező. Mindazonáltal ügyelni kell arra, hogy a szöveg értelmezésével ne sok időt töltsünk el, mert a dallammal való társítás után úgymint gyakorolják még a szöveget, s a tulajdonképeni cél az órára felvett ének dallamának a megtanítása, sőt a szöveg előzetes előkészítését az előző vallásóra keretében is eszközölhetjük. Már az első tagozatban történő hallásutáni énektanításnál lehetőleg használjuk a zsoltárt, de a felső tagozatban ez föltétlenül szükséges, mert itt már a szöveg-olvasási készség teljes. A hallásutáni egyházi énektanítás a felsőbb fokozatban is előforduljon, eleinte gyakrabban, majd később ritkábban, mert nem tudjuk a több »kereszt« és »b« módosítású hangsorokat egyszerre kiépíteni, hanem lassan és fokozatosan. Általában sokkal több a kevesebb módosító jellel ellátott hangsorban lejegyzett dallam, a zsoltárban, úgy, hogy bő anyag áll még megtanításra a tanító rendelkezésére a nehezebb hangnemben írott énekeken kívül is.

Az egyházi ének dallam-tanításának megértési fokán a szöveggel való társítás ideje alatt segédeszközül a hegedűt használjuk, mert annak hangterjedelmével a gyermeknek eredeti magasságban intonáljuk a hangot, unisono játékunkkal pedig jól rögzíthetjük a dallamot. A begyakorlás fokán billentyűs hangszerrel tamasztjuk alá egyszerű akkord kísérettel a gyermekek énekét, amely másfelől nagyon elősegíti és fejleszti a gyermek többszólamúságra való készségét is. Különben használja a tanító azt a segédeszközt az énektanításhoz, amellyel technikailag jobban tud bánni, s amelyen szívesebben játszik, mert a kedélyt annyira érintő ezen tárgy sikeres tanításának feltétele a tanító érzelmvilága, valamint a hangszerjátékban való jártasságának biztos tudata. Ha billentyűs hangszeren tanítunk, a megértés fokán (unisono) kíséret nélkül játsszunk, csak a begyakorlás fokán használjunk akkord kíséretet. A tanító minta-eléneklése sohasem maradjon el, természetesen billentyűs hangszer kíséretével. A tökéletes szövegkiejtés, helyes lélegzetvétel, valamint a faluhelyen, szokásos vontatott éneklés elkerülésére megkülönböztetett gondunk legyen.

A gyermekek éneklése a tanulás ideje alatt a lehető leg-halkabb és megfelelő tempóban maradjon, mert sokkal szebb és nehezebb halkán énekelni, mint erősen és vontatottan kellő ritmus nélkül. A megértési fokon a dallamot lehető leghalványabban intonáljuk, hogy legyen kellő idő a gyermekeknek a dal-

lam hangközök appercipiálására. A begyakorlási fokon már a kellő mérsékelt tempót vegyük s az esetleges vontatott éneklést semmi körülmények között ne hagyjuk megjegyzés nélkül.

Az éneklés higienikus elvek szempontjából állva, vagy egyenesen ülve történjék; a tanterem por vagy füstmentes levegőjére különös gondunk legyen, sőt énekóra előtt helyes a tantermet a tizperces szünetben jól kiszellőztetni. A jól szellőztetett tanteremben még külön légzési gyakorlatokat is végeztethetünk időnként, amely nemcsak ének-technikai, hanem egészségügyi szempontból is jó szolgálatot tesz a gyermekeknek. Hideg évszakban ne menjenek a gyermekek azonnal a szabad levegőre énekóra után, vagy mikor kimennek, torkukat a szabad levegővel való közvetlen érintkezéstől óvják meg.

A dallamokat mind transponált hangnemben tanítsuk, mert a zoltárkönyv letétje a gyülekezeti éneklésre van szánva s így egy közép vagy magasabb hangterjedelemben mozog és ennek huzamosabb éneklése a begyakorlás alatt fárasztó lehet a gyermekeknek. Transponálni annyit jelent, mint egy lejegyzett dallamot kis vagy nagy sekund, kis vagy nagy terc hangközzel lejjebb vagy feljebb fekvő hangsorba áthelyezni. Nagyobb hangköztávolságba nem igen transponálunk a gyakorlati zenélésben, illetve az énektanításban. A dallam hangköztávolságok az áthelyezett hangnemben is ugyanazok maradnak. Dur dallamot csak más dur hangsorba, moll dallamot csak más moll hangsorba lehet transponálni (áthelyezni.) A hegedű Á húrjának G-re való hangolásával, s a többi tiszta kvintek hozzáillesztésével is egy nagy szekundot transponáltunk, amely csupán a kvint húrok hangolásán fordul meg; billentyűs hangszeren természetesen ezt nem lehet megtenni; ugyanez végezhető a hegedűn más hangköz távolságban is. A transponált dallamok hangképzés szempontjából is igen jó szolgálatot tesznek a hangterjedelem föl vagy lefelé való kibővítésében. A tanítás közben előforduló egy-egy nehezebb dallamfrázist a begyakorlás és rögzítés szempontjából kiragadhatunk és úgy bánunk vele, mintha csak egy hangképző gyakorlat lenne. Az ilyen analitikai úton előállított zenei elemek világosan szemlélhetővé teszik a betanulandó dallam egyes nehezebb részeit. A számonkérés és egyenkénti éneklésnek adjon helyet a tanító minden fokon, de természetesen csak egyedül is biztosan intonáló énekestől kívánjon feleletet; a bizonytalanul intonálókat inkább csoportban,

vagy az egész osztállyal együtt énekeltezzük. Az egyénekenkénti éneklést sohasem szabad ráerőszakolni olyan gyermekekre, aki attól fél, mert vagy a bizonytalan intonálás tudata vagy a társaitól való esetleges szégyenérzet az oka annak, amit legjobb megelőzve elkerülni. A begyakorlás szempontjából a már megtanított énekeket naponként a tanítás előtt és után is énekeltezzük. Ilyenformán a tanulás előtti és utáni imát előzön meg egy-egy ilyen már feldolgozott ének eléneklése, miáltal nem csak a vallásos érzület ápolását munkáljuk naponként, hanem ezt az időt is felhasználjuk az újonnan tanult dallam begyakorlására.

Alkalmas időben egy vallásóra keretében is énekeltezzünk el egy-egy aktuális éneket, amely a gyermek hitbeli megerősítését, vallásos érzületét eme kapcsolat által is mélyebbé teszi, különben a vallástanhoz kínálkozó kapcsolatot minden egyházi énekórán, a szöveg értelmezésénél lehetőleg aknázzuk ki. Sőt távolabb eső tanárgy, mint pl. a földrajz tanítás keretében is felhasználhatjuk eme kapcsolatot, tegyük fel, hogy a csillagos égboltozatról tanítunk és elénekelhetjük a »Csillagos égnek seregei ott fenn« kezdetű éneket. Minden ilyen hasonló körülmény megkapó mozzanata lehet a tanításnak.

Nagyon fontos gyakorlati utasítás az egyes zsoltárdallamok megtanítása után a felsőbb fokon, hogy kikerestetjük a gyermekkel, melyek azok a dicséretes énekek, amelyeket a tanult dallamra énekelhetünk. Ilyen gyakorlati utasításnak különösen majd a gyülekezetben való éneklésben veheti jó hasznát a gyermek, mi által az egyes zsoltárok dallamára énekelte dicséretes öntudatos éneklésére szoktatjuk őket.

2. A hangjegytáni egyházi énektanítás általános elvei.

A hangjegytáni egyházi énektanításból megvalósíthatónak tartjuk a következőket: A tanító a felsőbb osztályokban énektanításkor vétesse elő az énekeskönyvet, magyarázza meg általában a hangjegyek írására vonatkozó alapfogalmakat, vétesse észre a hangok és hangjegyek közötti összefüggést, kísértesse figyelemmel éneklés közben a hangjegyek elhelyezését, hogy így a gyakorlattal a gyermekek bizonyos támaszt nyerhessenek a hangjegyekben.

Z á r s z ó.

A vallástanítás eredményességére nem csekély befolyással van az egyházi ellenőrzés.

Vizsgálja meg a bizottság a vallástanításra nézve: a tanító elvégezte-e a tananyagot, s ha nem, mi volt az oka.

Tegyen fel kérdéseket abban az irányban, hogy értik-e a gyermekek az összefüggést az egyes anyagok között, miképen bírálják meg egy, az életben előforduló esetet, hogyan cselekednének adott esetekben. Az anyag vizsgálatánál bizza a kérdezőt a tanítóra és ne fogadja el a szóról-szóra felelést, kivéve, ha a gyermek teljesen érti, amit mond.

Az énektanításnál énekeltesen egyenkint is, persze azokkal, akik tudnak, terjedjen ki a figyelem az éneklésre, annak ütemére, a szöveg értelmes kiejtésére, a légzés vételére stb.

Általában az életbeléptetett tanterv szelleme mindenkire nézve kötelező legyen, hogy ne csak a tervezet és a könyv, de a megvalósítás is kifogástalan lehessen.

Egyházunk minden tagjából, kicsinyekből, mint nagyokból alsó és felsőbb rendjeiből cselekedjék a Krisztus, egyedül a Krisztus.

C) **A gazdasági ügyosztály.**

1. A gazdasági ügyosztály teendőit az egyházkerületi *számvevő-ellenőr* és az *egyházkerületi* pénztárnok, mint *gazdasági tanácsosok* látják el. Mindkettő az egyházkerület főtitkárja és a titkárjai jogukat a titkárjai szervezeti és szolgálati szabályzat foglalja magában.

Amennyiben a gazdasági ügyosztály munkamenete megköveteli, jelen szolgálati szabályzat figyelembe vételével, úgy a számvevő-ellenőr, mint a pénztárnok mellé segédmunkaerők alkalmazhatók, számtiszt, ill. segédtitkárjai továbbá gépirői minőségben.

2. A gazdasági ügyosztály ezek szerint két szerves és összefüggő részből áll, úgymint a *számvevői* és *pénztár-hivatalból*.

3. A *számvevői hivatal* működését az egyházkerületi számvevő irányítja és annak munkálatait a mellé beosztott segédmunkaerők igénybevételel végzi el. Ennek következtében az összes beosztott munkálatokért és azoknak elvégzéséért, mint a hivatal főnöke, a számvevő saját személyében felel.

4. A *számvevői hivatal* hatáskörébe tartozik a következő munkálatok elvégzése:

a) Általában a püspöki hivatal gazdasági ügyeinek irányítása és intézése. Ebből kifolyólag tehát az egyházkerületi költségvetés összeállítása és beterjesztése tárgyalás céljából, megfelelő indokolással a szakbizottság elé.

b) Az e.-ker. közigazgatási pénztár, az összes e.-ker. alapok vagy más nyilvántartási számlák javára vagy terhére történendő bevételt vagy kiadást szolgáló utalványoknak, valamint a vonatkozó bizonylatoknak előzetes átvizsgálása, az utalványozásra való előkészítése, s a püspökhöz való felterjesztése, az esetleges észrevételek megtételével. Ellenőrzi és megállá-

pitja, a mindenkor érvényben lévő költségvetés alapján, a befizetések helyességét, hogy azok megfelelő címeken és rovatokba utaltassanak be. A befizetési nyugtákat és ellennyugtákat kiállítja és ellenjegyzésével a pénztár rendelkezésére bocsátja a bevétel. ill. kiadás teljesítése végett. A számvevő gondoskodik arról, hogy a költségvetésben előirányzott szükségleti tételek ne léphessenek túl, s amennyiben az megtörténne indokoltnak látszik úgy a püspöknek jelentést teendő, a kiutalási javaslat kapcsán.

c) A szorosan vett pénztári ügykezelést, vagyis a bevételek és kiadások szabályszerű eszközlését, a készpénz és összes értékek szabályszerű kezelését, egyéni felelősség mellett ellenőrizni. Ugyiszintén ellenőrizi a pénztárnok által vezetett és a napi bevételi és kiadási tételeket nyilvántartó pénztárkönyv helyes vezetését is. Valamint ezen könyveknek szabályszerű lezárását olyképen, hogy a közig. pénztárkönyv naponként, az alapok pénztárkönyvei pedig legkésőbb havonként egyszer lezárandók a számvevő jelenlétében. Bármilyen mulasztásról vagy szabálytalanságról a számvevő hivatal vezetője felettes hatóságának jelentést tenni köteles.

d) A befizetési nyugtákat és ellennyugtákat, valamint a vonatkozó utalványokat kiállítja és ellenjegyzésével a pénztár rendelkezésére bocsátja a bevételezés és kiadás teljesítése végett.

e) A befizetések és kiadások megtörténtét, a fizetés teljesítés időpontjának feltüntetésével a megfelelő nyilvántartási főkönyvbe, vagy segédkönyvbe feljegyzi.

f) A számvevői hivatal, ill. annak vezetője köteles gondoskodni a megfelelő nyilvántartási könyvekről és azoknak vezetéséről. Ebből kifolyólag köteles nyilvántartani a mindenkor érvényben lévő különböző kerületi járulékokat és taxákat, a nyugdíjintézeti tagok tagdíjait és belépési járulékait, a nyugdíjasoknak kifizetendő nyugdíjakat, özvegyi ellátmányokat, neveltetési segélyeket és különböző perselypénzeket. Ugyiszintén nyilvántartani köteles a nyugdíjintézeti kölcsönöket, az azokra történendő törlesztéseket, lejáratokat és kamatfizetéseket megfelelő csoportosítás szerint. Kölcsön-

nők folyósításánál különös figyelemmel kell lennie, a kölcsön folyósítás alapját képező okmányok beérkezésére.

g) Ha netalán az egyházkerületnek, vagy az egyházkerület kezelésében lévő valamilyen alapnak, vagy bármilyen egyházkerületi alakulatnak ingatlana, vagy esetleges ingósága lenne, úgy azokat a számvevői hivatal tartozik leltárszerint nyilvántartani.

h) Köteles az egyházkerülettel szerződéses viszonyban álló biztosító intézetnek elszámolását megvizsgálni, a biztosító társasággal kötött szerződés pontozatainak betartására felügyelni, a szerződésileg megállapított részesedés helyességét ellenőrizni s annak eredményéről felettes hatóságának jelentést tenni.

i) Felülvizsgálja a fő és középiskolák zárszámadásait és azokról a püspöknek jelentést tesz, ki elrendelheti, hogy a számvevő a helyszínen személyesen vizsgálja be nevezett intézmények számadásait.

j) Gondoskodik a köztartozások rendes időben leendő befizetéséről s azokról az egyházközségekről, amelyek a köztartozások fizetésében késedelmeskednek, időszakonként legalább azonban a évenként a püspöknek jelentést tesz a további intézkedések megtétele céljából, s az év végén pedig, a zárszámadások rendjén a pénzügyi bizottságnak teszi meg jelentését. Indokolt esetben a püspök jogosult a hátralékos egyházközség számadását a számvevő helyszínre delegálása útján bevizsgáltatni.

k) Elkészíteni a Nyugdíj- és Gyámintézet zárszámadását, összeállítja annak költségvetését, s a szükségesnek látszó megjegyzéseivel, esetleg indokolásával, a végrehajtó-bizottsághoz beterjeszti.

l) Gondoskodik arról, hogy a nyugdíj és segélyezésre jogosultak, a szabályzatban előirt illetményeiket kellő időben megkapják.

m) Gondoskodik az állampénztár által kiutalt államsegélyek szétosztásáról. Nyilvántartja és végrehajtja mindazokat a levonásokat, amelyek felsőbb rendelkezések értelmében vagy a beleegyező nyilatkozatok alapján a lelkeszi és tanítói kar tagjaitól levonásba hozandók. Az államsegély szétosztó-iv teljes lezárása

után, azt megfelelő bevételi és kiadási utalványokkal és nyugtákkal, szabályszerű aláírásokkal és pecsétekkel ellátva, kifizetés végett a pénztárhoz juttatja.

n) A számvevői hivatal munka és ellenőrzési körébe tartozik a Református Jövő, egyházker. családi néplap anyagi és pénztár ügyeinek ellenőrzése, felülvizsgálása, az e célra kiküldött bizottsággal egyetértőleg.

o) Ugyancsak ellenőrzendők az iratterjesztési osztály pénztári és anyagi ügyeit is. A raktárkészlet és szükséglet ellátásának előzetes megtárgyalása az egyházker. számvevő az iratterjesztési bizottság által bevonandó.

p) Ha netalán az egyházkerület kebelében, a közgyűlés hatáskörébe tartozó újabb intézmények létesülnének, melyek gazdasági vagy pénzügyi vonatkozásúak, úgy ezen intézmények anyagi ügyeinek nyilvántartása és ellenőrzése a számvevői hivatal kötelessége.

r) Köteles ellenőrizni az egyházkerület hivatalos kiadványainak számadását. Amennyiben az egyházkerület hivatalos kiadványai nyomdai előállítás elé kerülnének, úgy gondoskodik megfelelő árajánlatok beszerzéséről és azoknak felülvizsgálásáról, oly értelemben, hogy az az egyházkerület érdekeinek minden tekintetben legjobban megfeleljen. Természetesen ez a rendelkezés kifejezetten a kiadványok anyagi részének intézésére vonatkozik.

s) Számvevői hivatal végzi az összes könyvelési munkálatokat, valamint fenti pontozatokban foglalt és ideutalt nyilvántartásokat.

t) Végzi mindazokat a levelezéseket, melyeket a számvevői hivatal hatáskörébe utalt munkálatok és ügyek megkivánnak.

u) Elkészíti az illetékes bizottságokhoz és a Püspökhöz leendő felterjesztés végett az összes vonatkozó zárszámadásokat, még pedig olyan időpontig, hogy azok az egyházkerületi közgyűlésre a bizottságok által is előkészíthetők legyenek.

v) Gondoskodik mindazon felettes hatósági utasítások és vonatkozó határozatok, végzések nyilvántartásáról és végrehajtásáról, melyek közvetlen a számvevői hivatal ügykörébe tartoznak.

w) A számvevői ellenőr a fentebb elősoroltakat, mint a püspök szakközege végzi s épen ezért a hatáskörébe utalt ügyekre vonatkozó jelentések és javaslatos előterjesztését megteszi. Az egyházkerületi számvevői hivatalhoz beosztott tisztviselők, szükség szerint közreműködnek a pénztár-hivatal egyéb munkálataiban is. A számvevő távollétében vagy akadályoztatása esetén a számvevő által megbízott tisztviselő helyettesíti, mely körülmény a Püspöknek bejelentendő.

z) Az egyh-ker. számvevő mindazon bizottsági üléseken, amely bizottságokba az egyh.-ker. közgyűlése bevásztotta, valamint az egyházkerületi közgyűléseken résztvesz és azokon tanácskozási joggal bír.

5. A *pénztári hivatal hatáskörébe* tartozik a következő munkálatok elvégzése:

a) Az egyházkerületi pénztáros kezeli az egykerület összes vagyonát és teljesíti az összes pénztári bevételeket és kiadásokat, teljes anyagi felelősség mellett, ugyszintén őrzí az összes értékeket, kölcsönkötvényeket és okiratokat.

b) Az egyh. ker. pénztárnok, mint a pénztár vezetője köteles a bevételi és kiadási tételek feljegyzésére szolgáló napi pénztárkönyvet vezetni, melynek ugy a kiadási, mint a bevételi oldalán sorszám van, feltüntetvén egyuttal a pénz felvevő vagy befizető nevét, lakhelyét és azt az összeget, amely befizetést vagy kifizetést nyert. A bevételi és kiadási rovatok külön összegezendők és a pénztárkönyv naponként a számvevő jelenlétében és ellenőrzése mellett lezárandó, az egyenleg helyessége megállapítandó, a készpénz egyenleg az új nyitáshoz átvitelezendő. Köteles az egyházkerületi pénztárnok a pénztárkönyvet ugy vezetni, hogy annak alapján a helyzet könnyen áttekinthető legyen. Amennyiben az alapok, nyilvántartási számlák s végül a közigazgatási pénztár egyenlege, vagy pénzei részben vagy egészben betétben lennének elhelyezve a pénztárnok köteles a pénzügyintézeteknél elhelyezésre kerülő, vagy a betétből kivételezett összegeket a pénztárkönyvön keresztül vezetni. Bizonylatként mindenkor az ill. pénzügyintézet betétkönyve v. más természetű elismervénye szolgál.

c) A pénztáros kizárólagosan csak olyan befizetéseket és kiadásokat teljesíthet és vezethet keresztül pénztárkönyvén, amely tételeknek befizetési ellenyugtáit, vagy kiadási utalványait a számvevői hivatal előzetesen ellenőriz és láttamoz. A befizetések ellenében s miután az összeg már a pénztárkönyvbe bevezetett, a pénztárnok köteles kiszolgáltatni a számvevői hivatal által láttamozott, a pénztárnok aláírásával, valamint a püspöki hivatal pecsétjével ellátott és sorszámozott nyugtát a befizetőnek. A nyugtákra vonatkozó különböző törvényes rendelkezések minden esetben betartandók.

d) Az egyh.-ker. pénztárnok köteles külön könyvet vezetni a közigazgatási, a nyugdíjintézeti és közalapi pénztárakról, valamint az esetleg időközben létesítendő új pénztárakról.

e) Az egyházkerületi pénztárnok kezeli az egyházkerület nyugdíjintézetének alaptőkéjét, végzi az intézetet illető bevételezést és kiadást, őrzi a kölcsönképpen kihelyezett tőkék biztosítékeként letétbe helyezett kötelezvényeket, váltókat és egyéb okiratokat. Természetesen a bevételezési és kiadási tételek teljesítéséhez a számvevői hivatal előzetes véleményezése és láttamozása szükséges.

f) Vezeti a nyugdíj és gyámintézet tagsági törzskönyvét és nyilvántartja a tagokra vonatkozó összes rovatbeli adatokat.

g) Az egyházkerület hivatalos lapjának kiadóhivatali teendőit végzi, nyilvántartja az előfizetők névsorát, a befizetések és hirdetések díjait beszedi. Ellenőrzi a hivatalos lap szétküldését.

h) Kezeli az egyházkerületi tankönyv és zsolnártárt és teljesíti mindazokat a bevételezéseket és kiadásokat, amelyek a számvevőségen megfelelő ellenőrzés után a pénztáron keresztül mennek. A pénztárhivatal köteles a tanügyi előadót tájékoztatni a hivatalos kiadványok bevételeiről és kiadásairól, valamint az elért forgalomról, hogy az időszakonkénti raktárvizsgálat alkalmával a tanügyi előadónak módjában álljon a vonatkozó hivatalos és tájékoztató jelentését az illetékes bizottságnak megtenni.

i) A pénztárnok elkészíti esetről-esetre a lelkeszi államsegély státot az általa nyilvántartott adatok alapján az ill. miniszteriumhoz leendő felterjesztés céljából. E munkálatok elvégzése körül a szükségnek megfelelően az egyh. ker. számvevővel együtt jár el. Gondoskodik mindenkor a kiutalt államsegélyek azonnali felvételéről.

j) Az egyházkerületi számvevővel együttesen minden év elején előírják az egyházközségek köztartozásait, a hátralékok feltüntetésével és a vonatkozó előírási lapokat szétküldik.

k) Gondoskodik a számvevővel egyetértőleg a püspöki hivatal iroda szükségleteinek beszerzéséről, a megállapított költségvetési kereten belül.

l) Végzi a pénztárforgalommal kapcsolatos levelezést.

m) Nyilvántartja a pénztárhivatalt érintő felettes hatósági utasításokat és a vonatkozó határozatokról és végzésekről nyilvántartást vezet.

n) Előkészíti mindazon ügyeknek vagy kérelmeknek bizottsági ülésekbe leendő előterjesztését, melyek a pénztárforgalommal, vagy az ideutalt nyilvántartással kapcsolatban a hivatalhoz beérkeznek.

o) Az egyházkerületi pénztárnok mindazon bizottsági üléseken, amely bizottságokba az egyházkerület közgyűlése beválasztotta, valamint az egyházkerületi közgyűléseken résztvesz és azokon tanácskozási joggal bír.

Kimutatás

az 1936 december 31-én nyilvántartott nyugdíj
élvező **KÖTELEZETT** és **JOGOSÍTOTT** tagokról.

N É V	LAKHELY	Nyugdíjba lépétf
Bagdy J.-né özv.	Ant	1928 nov. 1.
Balogh Ferenc	Géres	1934 jan. 1.
Bodnár Gáborné özv.	Nagyvárad	1931 ápr. 1.
Bodnár Lajosné özv.	Csermő	1930 jul. 1.
Bodor Jenőné özv.	Szatmár	1928 jun. 1.
Bottyán Pálné özv.	Belényes	1932 febr. 1.
Bódogh János	Hegyközkovácsi	1935 jul. 1.
Domján Lajosné özv.	Szigetfalu	1927 nov. 1.
Füzessy Geza	Gyanta	1935 szept. 1.
Gyöngyössy Gyuláné özv.	Szatmárnémeti	1928 nov. 1.
Kalas I.-né özv.	Nagyvárad	1932 jan. 1.
Kassay Béláné özv.	Nagyvárad	1934 szept. 1.
Kató B.-né özv.	Szinérváralja	1929 jan. 1.
Kecskeméthy K.-né özv.	Belényes	1936 szept. 1.
Kiss Imre	Ráton	1933 okt. 1.
Kiss Sándor	Szatmár	1933 jul. 1.
Konrád Gézáné özv.	Nagyvárad	1927 aug. 1.
Kovács Gáborné özv.	Nagyvárad	1931 máj. 1.
Kuhn Zoltánné özv.	Pankota	1936 nov. 1.
Kürthy Károly	Halmi	1935 jul. 1.
Lányi L.-né özv.	Lippa	1934 jun. 1.
Lengyel Pál	Berettyószéplak	1934 máj. 1.
Major Gyuláné özv.	Paptamási	1929 ápr. 1.
Nagy Endre	Máramarossziget	1935 ápr. 1.
Nagy Lajos	Felsőbánya	1931 jul. 1.
Nagy D.-né özv.	Nagyszalonta	1935 ápr. 1.
Óry Tamásné özv.	Szatmár	1935 ápr. 1.
Pálffy Istvánné özv.	Biborcfalva	1936 aug. 1.
Rácz Elekné özv.	Domahida	1930 máj. 1.
Sátor Dávidné özv.	Szinérváralja	1927 jan. 1.
Surányi Lajos	Szalárd	1932 jan. 1.
Szabó Lajosné özv.	Szatmár	1927 jan. 1.
Szabó Károlyné özv.	Sárközujlak	1936 márc. 1.
Szabó M. M.-né özv.	Királydaróc	1932 szept. 1.
Szaplonczay Bertalanné özv.	Nagybánya	1932 jun. 1.
Szathmáry István	Belényes	1934 jul. 1.
Sziky Ádám	Szatmár	1931 jul. 1.
Szombati Szabó Istvánné özv.	Lugos	1935 febr. 1.
Takács Zsigmond	Érmihályfalva	1634 jul. 1.
Thamássy Gézáné özv.	Berettyószéplak	1933 okt. 1.
Ujlaky M.-né özv.	Dés	1929 jan. 1.
Vass J.-né özv.	Nagyszalonta	1934 nov. 1.
Végh József	Érmihályfalva	1935 okt. 1.
Zöld Mihályné özv.	Végyvár	1932 febr. 1.

Melléklet a 29-a. — 1937. sz. egyházkerületi határozathoz.

Az egyházkerületi közgyűlés a Nyugdíj és Özvegy-Árva Gyámintézet alapszabályát következőkben állapította meg:

A KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET NYUGDIJ ÉS ÖZVEGY-ÁRVA GYÁMINTÉZETÉNEK

ALAPSZABÁLYAI

I. FEJEZET.

ÁLTALÁNOS HATÁROZATOK.

Az intézet megalakítása, — tagok.

1. §. A romániai királyhágómelléki református egyházkerület az 1926. év december hó 16. napján tartott közgyűlésének 156. sz. határozatával a főhatósága alá tartozó egyházközségek rendes, segéd, vallástanító lelkészei, továbbá az Et. VI. tc.-ben felsorolt köznevelési és közoktatási szervezetek összes tanárai, tanítói, állandó vallástanítói, végül az egyházközségek önálló énekvezérei, az egyházkerület központi hivatalának tisztviselői részére Nyugdíj és Gyámintézetet létesített.

Ezt a Nyugdíj és Gyámintézetet az 1929. év május hó 29-én tartott egyházkerületi közgyűlés az előbbi intézet alapszabálya VII. zárhatározatának 22. §-a alapján Nyugdíj és Özvegyárva-gyámintézetté alakította át, amely ma is fennáll s működik.

2. §. A nyugdíj és özvegyárva-gyámintézet tagja a királyhágómelléki református egyházkerület főhatósága alá tartozó és területén működő

a) minden rendes, helyettes, segéd, vallástanító lelkész és teológiai tanár;

b) a közép és szakiskolák minden rendes és helyettes tanára, elemi iskolák végleges rendes és ideiglenes rendes tanítója, vallástanítója, valamint az egyházközségek önálló énekvezérei;

c) az egyházkerület központi hivatalának minden véglegesített tisztviselője.

Az a) b) c) pontokban megjelölt tisztviselők választatásuk, kineveztetésük, illetve véglegesítésükkel a nyugdíjintézet tagjaivá lesznek.

Az, aki a fentebbi pontokban megjelölt tisztviselők közül, — a tanítókat kivéve — ma még nem tagja a nyugdíj és özvegyárva gyámintézetnek s 60. életévét betöltötte, nem lehet tagja a nyugdíj-intézetnek.

Az a tanító aki 55. életévét betöltötte s ma még nem tagja a nyugdíjintézetnek, — nem lehet tagja a nyugdíjintézetnek.

II. FEJEZET.

Tagsági díjak, azok alapjául szolgáló jövedelem megállapítása, — fenntartói díjak.

3. §. Minden tag évenként tagsági díjat köteles fizetni.

Az évi tagsági díj a tag megállapított évi összes javadalmának (egyházközség, egyháztagok, iskola fenntartója, az állam, az egyházkerület, vagy bárki bármilyen címen szolgáltatassa azt ki) annyi százaléka, amennyi a nyugdíj és özvegyárva gyámintézet évi költségvetésében mutatkozó szükséglet fedezésére aránylagos elosztás mellett kell.

Azok a lelkészek, akik fizetéskiegészítést (államsegélyt) kapnak, államsegélyük összege után évenként 10%-ot fizetnek tagsági díj címén s tagsági díjuk úgy állapítandó meg, hogy jövedelmükből első sorban a fizetéskiegészítés (államsegély) 10%-a számoltassék tagsági díjra s egyéb jövedelmüket tagsági díjuk kiegyenlítését nem nyert része terhelje.

Az évi tagsági díj évnegyedenként előre minden évnegyed első napján válik esedékessé s fizetendő be az intézet pénztárába.

Az a pénztár, amelyik a tag fizetését kiszolgáltatja, a tag tagsági díját évnegyedenként a tag fizetéséből levonni s a nyugdíj-pénztárba beszolgáltatni köteles.

4. §. Az összes lelkészi, tanári, tisztviselői, tanítói, énekevezéri állások évi jövedelmét a végrehajtó bizottság s a benyújtott felebbezések elbírálásával az egyházkerületi közgyűlés megállapította.

A megállapított jövedelem szolgál alapul a tagsági díj kiszámítására.

5. §. A jövőben a tag javadalmában a felettes egyházhatóságok által megerősített díjlevél szerint beálló változást az egyházmegye esperese a díjlevél hiteles másolatának megküldése mellett a végrehajtó-bizottságnak jelenteni köteles. A végrehajtó-bizottság a bemutatott díjlevél alapján a már megállapított jövedelmet újabb vizsgálat tárgyává teszi, a szükséges módosításokat elrendeli s arról a tagot értesíti. A fizetési-kiegészítés összegében bármi okból előálló változás hivatalból vezetendő keresztül a tagsági díj alapjául szolgáló jövedelem összegénél.

A végrehajtó-bizottság határozata ellen a kézbesítéstől számított 30 nap alatt felebbezésnek van helye az egyházkerületi közgyűléshez. Az egyházkerületi közgyűlés véglegesen dönt.

Minden a jövedelem mennyiségét megváltoztató határozat csak a következő év január hó 1-ső napját követő időre esedékes tagsági díj kivetésénél vehető figyelembe.

6. §. Mindenik egyházközség, amely iskolát tart fenn, mindenik közép és elemi iskola fenntartója, az egyházkerület, köteles alkalmazásában levő minden nyugdíjintézeti tag után fenntartói díj címén évenként 500 leit fizetni be a nyugdíjintézet pénztárába minden év november hó 1-ső napjáig.

Az az egyházközség, amelyik iskolát nem tart fenn, fenntartói díj címén lélekszáma után kettő leit köteles évenként befizetni a nyugdíjintézet pénztárába. Ez az összeg évi 1000 leinél kisebb nem lehet.

A fenntartói díj az egyházközséget, az iskola fenntartóját s a tagot egyetemlegesen terheli. Amennyiben az egyházközség, az iskola fenntartója a fenntartói díjat esedékessége idején ki nem fizetné, köteles azt a tag esedékessége napjától számított törvényes késedelmi kamataival megfizetni. A tagot az így fizetett összeg erejéig visszakereseti jog illeti meg az egyházközség, illetve az iskola fenntartójával szemben. Ennek az igénynek az elbírálása az egyházmegyei közigazgatási bíróság hatáskörébe tartozik.

7. §. A tag és az egyház, illetve az iskola fenntartója részére az egyházkerületi pénztár által bármely címen kifizetendő összegből a kerületi pénztár levonja első sorban a nyugdíj-pénztárt illető tagsági és fenntartói díjat.

III. FEJEZET.

Nyugdíj, özvegyi ellátás, neveltetési és temetkezési segély.

8. §. Ezidőszerint a nyugdíjalap legmagasabb összege:

a) lelkészek, középiskolai képesítésű tanárok s az egyházkerület központi hivatalának főosztályvezetői részére évi 48.000 lei;

b) polgári iskolai képesítésű tanárok részére évi 36.000 lei;

c) tanítók, önálló énekvezérek, s az egyházkerület központi hivatalának segéd tisztviselői részére évi 24.000 lei.

Ilyen összegű nyugdíjra csak annak a tagnak van igénye, aki mint nyugdíjintézeti tag egyfolytában 40 évet töltött el az egyházkerület területén vállalt tiszte szolgálatában.

Ez alul kivételt képeznek az alapszabályok 12. és 25. §-ában meghatározott esetek.

9. §. A tagok nyugdíjra csak a következő esetekben tarthatnak igényt:

a) ha állandó jellegű testi vagy lelki fogyatkozás miatt tisztségüket betölteni képtelenek;

b) ha 40 évig szolgáltak, vagy ha 70. életévüket betöltötték;

c) ha egyházi bíróság ítélete a tag munka, illetve hivatalfolytatási képtelenségét megállapította.

10. §. A nyugdíjjogosultság a betöltött 10 évvel kezdődik s a 8. §-ban megállapított nyugdíj 40 százalékát teszi ki, amely minden következő betöltött év után 2 százalékkal emelkedik.

A nyugdíj fizetésének kezdő napját a nyugdíjazást kimondó jogerős határozat állapítja meg.

11. §. Tíz szolgálati év eltétele előtt nyugdíj senkinek sem adható.

Ha a nyugdíjintézet valamelyik tagja állandó jellegű lelki vagy testi fogyatkozás miatt 10 szolgálati év betöltése előtt tisztségével járó kötelességét teljesíteni nem tudná, a tagságdíj címén általa befizetett összeg kamat nélkül végkielégítés címén neki visszafizettetik.

12. §. Azok, akik 1938. év január hó 1-ső napját megelőzően tagjai a nyugdíjintézetnek, ha az 1929. év január hó 1-ső napján életbe lépett alapszabály 3. §-ában fizetni rendelt belépési járulékot kifizették, szolgálatbalépésüktől számított 40 év betöltése után a jelen alapszabály 8. §-ában meghatározott teljes nyugdíjra tarthatnak igényt tekintet nélkül arra, hogy a nyugdíjintézetnek hány éven keresztül voltak tagjai, — 1939. év január hó 1-ső napjáig azonban a tagsági-díjat nyugdíjaztatásuk előtt betöltött állásuk jövedelme után még nyugdíjaztatásuk esetén is megfizetni kötelesek s ezen időn belül nyugdíjaztatásuk csak akkor mondható ki, ha a nyugdíjazást a végrehajtó bizottság a tag korára, egészségi állapotára s az általános egyházi érdekekre tekintettel indokoltnak találja.

A volt jogosult tagok közül azokkal, akik 100 %-os nyugdíj nyújtására szereztek igényt, — befizették a belépési járulékot, kifizették a tagsági díjat, — leszámolásnak lesz helye tagsági díj címén általuk befizetett összeg, mint követelés s az 1938. év január hó 1-ső napján betöltött állásuk javadalma után belépésüktől kezdődően fizetendő évi tagsági-díj címén folyó összeg mint tartozásra s amennyiben a leszámolás eredményeként valamelyes összeg mutatkoznék a tag javára, az az 1938. év január hó 1-én s azután esedékessé váló tagsági-díj tartozás kiegyenlítésére, illetve apasztására fordítandó.

13. §. Az a tag, aki állását elhagyja, vagy arról lemond, vagy egyházi bíróság által hivatalvesztésre ítéltetik, — elveszíti nyugdíj-igényét, befizetett belépési-díját s tagsági-díjait vissza nem követelheti s a nyugdíjintézettel szemben semmiféle igényt nem támaszthat.

Ha a tag fegyelmi bírósági ítélettel hivatalvesztésre ítéltetett s az ítélet másként nem rendelkezik, felesége özvegyi segély címén a 8. §-ban meghatározott nyugdíj 25 %-át kapja, melyben kiskoru gyermeke, illetve gyermekei neveltetési segélye is bennfoglaltatik, úgy hogy a kiskoru gyermek vagy gyermekek ez esetben neveltetési segélyre igényt nem tarthatnak.

14. §. A nyugdíjintézeti tag özvegye özvegyi ellátás címén 50 %-át kapja annak az összegnek, amely a tagot nyugdíj címén megillette volna.

A nyugdíjintézeti tag kiskoru gyermeke neveltetési segély címén 15 %-át, mindenik további kiskoru gyermek egyenkint 5—5 %-át kapja annak az összegnek, amely a tagot nyugdíj címén megillette volna, a neveltetési segély azonban nem ha-

ladhatja meg annak az összegnek 30 %-át, amely a tagot nyugdíj címén megillette volna.

Ha a tagnak több kiskoru gyermeke maradt s a legidősebb nagykort ért, a következő kiskoru gyermeket illeti meg a 15 %-os neveltetési segély s így tovább, míg mindenik gyermek eléri nagykorúságát.

Ha a tag előbb hal meg, mint nyugdíj igénye megnyílnék (9. §.), özvegye a 8. §-ban meghatározott nyugdíj 25 %-át kapja özvegyi ellátás címén, amelyben kiskoru gyermeke, illetve gyermekei neveltetési segélye is bennfoglaltatik úgy, hogy a kiskoru gyermek, illetve gyermekek neveltetési segélyre igényt nem tarthatnak.

Ha a férj is, a felesége is tagja a nyugdíjintézetnek s elhal a férj, — az özvegy özvegyi ellátásra addig nem tarthat igényt amíg egyházi szolgálatban van, de a kiskoru gyermek, illetve gyermekek neveltetési segélyben részesülnek ez esetben s az esetben is, ha a nő hal meg, — a neveltetési segély mindig az elhalt tag javadalma után számítandó.

Az özvegyi ellátás s a neveltetési segély a kegyeleti év megszűntét követő hónap első napjától, — ha az özvegynek s a kiskoru gyermekeknek kegyeleti évi jövedelemre igényük nincs, a tag fizetésének megszűntét követő hónap első napjától kezdve fizetendő.

15. §. A tag elhalálzásakor özvegye, özvegy nem létében gyermekei 6000 lei temetési segélyt kapnak.

IV. FEJEZET.

Nyugdíj, özvegyi ellátás, neveltetési segély megállapítása.

16. §. A nyugdíjazás, eziránti kérelem folytán a tag szolgálati helye szerint illetékes egyházmegye közgyűlése által 5 évre választott bizottság javaslata alapján, az egyházkerületi közgyűlés által 5 évre választott végrehajtó-bizottság határozatával történik, ha a nyugdíjazás lelki vagy testi munkakép-telenség miatt kérelmeztetik.

A kérelem folytán az egyházmegyei nyugdíjbizottság a kérvényezőnek hatósági orvos által két bizottsági tag jelenlétében való megvizsgálását foganatosítja. A kérvényezőnek joga van saját költségén más orvost is alkalmazni, akinek véleménye a bizottság elé terjesztendő. Az egyházmegyei nyugdíj-

bizottság az orvos vagy orvosok szakvéleményét saját észrevételeivel együtt s a nyugdíjazást ajánló vagy azt megtagadó ajánlatával együtt az esperesnek küldi meg, aki viszont a püspökhöz, mint a végrehajtó-bizottság elnökéhez terjeszti fel.

17. §. A végrehajtóbizottság a beterjesztett ügyiratok alapján a nyugdíjazást vagy elrendeli, vagy megtagadja. Utóbbi esetben a nyugdíjazást kérő tagnak joga van az elutasító határozat kézbesítésétől számítva 30 nap alatt az egyházkerületi közgyűléshez felebbezéssel élni.

18. §. Az a tag, aki a 40 évi szolgálati idő betöltése után kéri nyugdíjaztatását, csak azokat az okmányokat köteles kérvénye rendén bemutatni, melyek a 40 évi szolgálati idő betöltését igazolják.

19. §. Özvegyi ellátásra csak az a nő tarthat igényt, aki elhalt férjével annak tényleges szolgálata idején (tehát nem nyugdíjaztatása után,) vagy azt megelőzően lépett házasságra, férjével haláláig együtt élt és kifogástalan erkölcsi életet folytat.

Az a nő, aki elhalt férjével, annak 60 éves életkora után kötött házasságot, özvegyi ellátást nem igényelhet.

Az az özvegy, aki férjével való együttélést saját hibájából szüntette meg, ellátásra nem tarthat igényt. De ha a különélés beigazoltan nem a nő hibájából következett be, az özvegy özvegyi ellátásra való igénye érintetlenül marad.

Annak az özvegynek, aki erkölcstelen életet folytat, vagy aki valami büntett vagy nyereségvágyból elkövetett, vagy közerkölcsiségbe ütköző vétség miatt a büntető bíróság által jogerősen elítéltetett: özvegyi ellátásra való igénye nem lehet.

Ez esetben, valamint az előbbi bekezdésben körülírt esetben a tag kiskoru gyermeke vagy gyermekei neveltetési segélyben részesülnek.

20. §. Azoknak a tagoknak, özvegyeknek, kiskoru gyermekeknek, akik 1938. év január hó 1-én már nyugdíjban, özvegyi ellátásban s neveltetési segélyben részesültek, 1939 év január hó 1-től a 8. és 14. §-okban meghatározott nyugdíj, özvegyi ellátás, illetve neveltetési segély fizetendő.

21. §. A nyugdíjat, özvegyi ellátást, neveltetési segélyt a nyugdíj-pénztár a jogosultaknak az illetékes esperes által igazolással ellátott nyugta ellenében évnegyedenként utólagos részletekben fizeti ki.

V. FEJEZET.

A nyugdíj, özvegyi ellátás, neveltetési segély megszűnése.

22. §. A nyugdíj megszűnik, ha a tag

- a) a református vallásból kitér;
- b) ha bárhonnan a 8. és 9. §-ok szerint igényelhető vagy azt meghaladó összegű állandó nyugdíj-ellátmányt kap;
- c) ha meghal.

A b) pont esetében, ha az a nyugdíj-ellátmány, amelyet a tag nem e nyugdíjintézettől kap, kisebb összegű mint amire a tag a nyugdíj-alappal szemben a 8. és 9. §-ok alapján igényt tarthat, a különbözetet a 21. §-ban meghatározott időben és részletekben a nyugdíj-alap kifizeti s ennél nagyobb összeg fizetésére a nyugdíj-alap nem kötelezhető.

Az özvegyi ellátás megszűnik, ha az özvegy

- a) férjhez megy;
- b) a református vallásból kitér;
- c) erkölcstelen életet folytat, vagy valamely büntett vagy nyereségvágyból elkövetett, vagy közerkölcsiségbe ütköző vétség miatt a büntető bíróság jogerősen elítélte;
- d) ha meghal.

A neveltetési segély megszűnik, ha az árva

- a) nagykorra jut;
- b) nagykorra jutása előtt megélhetését biztosító vagyonhoz, állandó keresethez vagy javadalomhoz jut;
- c) ha a református vallásból kitér;
- d) ha meghal.

A nyugdíj, özvegyi ellátás, neveltetési segély fizetése megszüntetendő a fentebb felsorolt események bármelyikének beálltát követő hónap első napján.

VI. FEJEZET,

A nyugdíj és özvegyárva gyámintézet vagyona s évi jövedelme.

23. §. A nyugdíj s özvegy-árva gyámintézet vagyona áll:

1. az oradeai 2117. számú betétben 931/1. hrszám alatt felvett házas telekből;
2. készpénzből s kölcsön kihelyezett tőkékből.

A vagyon növelésére szolgálnak:

3. a tagsági díj címén kivetett évi összeg 10%-a, amely minden évben a költségvetésben a szükségletek közé felveendő;

4. az egyházkerület területén levő összes református egyházközségekben minden nagypénteki ünnepen gyűlt perselypénz, mely nem lehet kevesebb, mint a gyülekezet lélekszáma után számított 10 bani;

5. alapítványok.

24. §. A nyugdíj és özvegy-árva gyámintézet évi jövedelmét adják:

1. a házastelek jövedelme,

2. a tőke kamata,

3. az évi tagsági díjak,

4. az évi fenntartói díjak.

VII. FEJEZET.

A befizetett tagsági díjak visszatérítése.

25. §. Azok a tagok, akik a királyhágómelléki református egyházkerületből az erdélyi egyházkerület kötelékébe lépnek át, — az intézet pénztárába teljesített befizetések 60%-át kamat nélkül visszakapják. Viszont azok a tagok, akik az erdélyi egyházkerületből lépnek át a királyhágómelléki egyházkerület kötelékébe, kötelesek állásuk elfoglalásakor olyan összeget fizetni be tagsági díj címén, mint amennyit 1938. év január hó 1-től megfizettek volna, ha szolgálatukat 1938. év január hó 1-ső napján a királyhágómelléki egyházkerületben kezdték volna meg. A fizetendő összeg alapját az általuk elfoglalt állás javadalma képezi. A fizetendő összeg után törvényes kamat fizetendő az egyes évi tagsági díjak esedékességétől, tehát minden év január hó 1-ső napjától a kifizetésig.

26. §. A befizetett tagságidíj visszafizetésének az alapszabályok 11. és 25. §-aiban megjelölt esetek kivételével, más címen helye nincs.

VIII. FEJEZET.

A Nyugdíj és Özvegy-Árva Nyugdíjintézet vagyonának kezelése és ügyvitele.

27. §. A Nyugdíj- és Özvegy-Árva Gyámintézet vagyonának kezelése és ellenőrzése az egyházkerületi közgyűlés hatáskörébe tartozik.

Ugyancsak az egyházkerület hatáskörébe tartozik az alap-

szabályok módosítása, a nyugdíjak, özvegyi ellátása, neveltetési segély, az évi tagságdíjak és fenntartói díjak megváltoztatása mindenkor a végrehajtó-bizottság javaslata alapján.

28. §. A Nyugdíj- és Özvegy-Árva Gyámintézet anyagi és szellemi ügyeit az egyházkerület közgyűlése a végrehajtó-bizottság útján intézi. A végrehajtó-bizottságot 5 évre szóló megbízással aként alakítja meg, hogy a nyugdíjintézetbe tartozó mindenik tisztviselőikar képviselőket nyer és pedig a lelkészek 2, a tanárok és tanítók 1—1 s az egyházkerület egy taggal. A végrehajtó-bizottságnak tagjai: a püspök, a főgondnok, egyházkerületi ügyész, pénztáros, számvevő s mindenik egyházmegye közgyűlése által választott egy-egy egyházmegyei képviselő. A pénztárosnak és számvevőnek csak tanácskozási joga van. Az egyházmegyei képviselők napi és fuvardiját a kiküldő egyházmegyék fizetik.

A bizottságnak hivatalból elnöke az egyházkerület püspöke.

29. §. A végrehajtó-bizottság az intézet szellemi és anyagi ügyeiről minden évben a szabályszerűen lezárt és megvizsgált számadás kapcsán az egyházkerületi közgyűlésnek jelentést tesz, melynek rendén a közgyűlés a számadás jóváhagyása s a tisztviselők részére a felmentvény megadása tárgyában határoz.

30. §. Az egyházkerületi közgyűlés minden évben első gyűlésén névszerinti szavazással állapítja meg az intézet pénzének milyen módon való gyümölcsöztetését, valamint azt is, hogy a pénzek takarékpénztári betétként való kezelése esetén melyik pénzügyintézetnél s milyen feltételek mellett helyeztesenek el.

A végrehajtó-bizottságnak joga van az intézet tőkéjének 50 százalékát kölcsönként ingatlanokra első helyen való jelzálogi bekebelezéssel fedezve, vagy egyházközségeknek a külön »kölcsön kihelyezési szabályzat«-ban megállapított módok szerint kiadni.

31. §. A végrehajtó-bizottság a szükséghez képest évenként egy vagy több ülést tart. Érvényes határozathozatalra az elnökön kívül legalább 3 szavazati joggal bíró tag jelenléte szükséges. Az anyagi ügyekben az egyházkerületi ügyész meghallgatása nem mellőzhető.

32. §. A végrehajtó-bizottság határozata ellen 30 napon belül az érdekelt felek felebbezést adhatnak be. A felebbezés felett az egyházkerületi közgyűlés végérvényesen dönt.

IX. FEJEZET.

Záró határozatok.

33. §. Jelen alapszabály nem érinti az egyházmegyéknek hasonló intézmények megszervezésére irányuló jogát, ugyszintén nem korlátozza az egyházmegyékben ezidőszerint működő nyugdíj, özvegy-árva gyámintézetek fennállását sem. Az egyházközségek és iskolafenntartók azonban az egyházkerületi nyugdíj és özvegy-árva gyámintézeten kívül más hasonló intézet javára hozzájárulás fizetésére nem kötelezhetők.

34. §. Jelen alapszabály alapján nyugdíj, özvegyi ellátás, neveltetési segély, végkielégítés folyósítása és megszüntetése körül felmerült vitás kérdésekben az egyházkerületi közgyűlés véglegesen dönt.

35. §. A Nyugdíj és Özvegy-Árva Gyámintézet kezelési szabálya és ügyrendje továbbra is érvényben marad.

36. §. Az egyházkerületi közgyűlés időnkint matematikai mérleget készíttethet, de matematikai mérleg nélkül is a nyugdíj, özvegyi ellátás, neveltetési segély, tagsági és fenntartói díjak mértékét megváltoztathatja, leszállíthatja vagy felemelheti.

37. §. Minden esetben, amikor jelen alapszabály szerint intézkedni az egyházkerületi közgyűlés hatáskörébe esik, az egyházkerületi közgyűlés helyett teljes jogkörrel intézkedni az egyházkerületi igazgató-tanácsnak is joga van, kivétel csak a 27. és 36. §-okban megjelölt esetek képeznek, mert azokban dönteni kizárólag az egyházkerületi közgyűlés hatáskörébe tartozik.

38. §. Jelen alapszabály 1939. év január hó 1-ső napján lép életbe s ezzel az 1929. év január hó 1-ső napján életbe lépett alapszabály az arra vonatkozó összes módosításokkal együtt hatályonkívül helyeztetik azzal, hogy a tagsági díj, fenntartói járulék az 1938-ik évre már a jelen alapszabály II. fejezetében megállapított módon és összegben lesz előirandó és kifizetendő.

